PASTORN

H. HARVEY, D.D.

LIBRARY OF CONGRESS.
BV4010
Chap. Copyright No.
Shelf .H4
UNITED STATES OF AMERICA.

PASTORN,

HANS EGENSKAPER OCH PLIKTER.

AF

TEOL. D:R H. HARVEY,

PROFESSOR VID TEOLOGISKA SEMINARIET I HAMILTON, N. Y.

AUKTORISERAD ÖFVERSÄTTNING

AF

O. HEDEEN,

PROFESSOR VID TEOLOGISKA SEMINARIET I MORGAN PARK, ILL.

CHICAGO, ILL.,

E. WINGRENS FÖRLAG,

383 WELLS STREET.

TWO COPIES RECEIVED.
Library of Congress,
Office of the
FEB 26 1900
Register of Copyrights.

BV4010
.H4

55891

Entered according to Act of Congress, in the year 1879, by the
AMERICAN BAPTIST PUBLICATION SOCIETY,
In the Office of the Librarian of Congress, at Washington,
and in the year 1900 by E. WINGREN.

SECOND COPY,

3190
Feb. 5. 1900.

CHICAGO, ILL.
NYA WECKO-POSTENS TRYCKERI.

MINNET

AF

WILLIAM COLGATE,

PRÅDIKANTBILDNINGENS UPPLYSTE OCH FRIKOSTIGE VÄN, HVILKENS MOGNA RÅD OCH VARMA SYMPATI LEDDE OCH UPPMUNTRADE FÖRFATTARENS TIDIGARE STUDIER,

ÄR DETTA ARBETE

TACKSAMT TILLÄGNADT.

FÖRETAL.

Det pastorala ämbetets natur och åliggande utgöra ett ämne af den största praktiska betydelse. De tankar, som i denna bok äro antydda, äro mestadels resultat af författarens egen erfarenhet i evangelii tjänst samt af hans iakttagelser rörande den pastorala verksamheten i andra församlingar. Litteraturen i ämnet har dock under senare tid blifvit synnerligen rikhaltig och värdefull, och de vinkar, som genom ett omsorgsfullt studium af densamma erhållits, hafva fritt brukats. Den erfarne pastorn, för hvilken somliga af dessa vinkar torde vara öfverflödiga, erinras om, att de ursprungligen användts i föreläsningar, som hållits för studenter i Hamiltons Teologiska seminarium och afsågo unga män, som till största delen voro oerfarna ifråga om pastoralvård.

Under allvarlig bön och i hopp att arbetet må välsignas af vår store Mästare samt i någon ringa mån bidraga till att skickliggöra evangelii tjänare, öfverlämnas det härmed åt den kristna allmänheten.

FÖRFATTAREN.

INNEHÅLL.

KAPITLET I.

Sid.

DEN GUDOMLIGA KALLELSEN TILL EVANGELII TJÄNST 13

Bevis för nödvändigheten af gudomlig kallelse. De sätt och medel hvarigenom kallelsen blir uppenbar. 1. Den inre kallelsen. 2. Församlingens kallelse. 3. Försynens ledning ifråga om kallelsen.

KAPITLET II.

INSTÄLLNING I TJÄNSTEN 21

1. Val af fält. 2. En pastors förpliktelser. 3. Ordinationen.

KAPITLET III.

OFFENTLIG GUDSDYRKAN 27

Hvad som bör eftersträfvas: Tankens enhet; att uppehålla intresset; religiösa intryck.

1. Ett passande uppträdande. 2. Sången vid gudstjänsten. Pastorns sympati med kören; val af sånger; andakt under sången. 3. Skriftens läsande. 1.) Hvad som bör läsas. 2.) Huru man bör läsa. 3.) Anmärkningar. 4.) Den offentliga bönen: 1.) Formen. 2.) Innehållet. 3.) Ordning. 4.) Sättet. 5. Prädikan. 1.) Olika slag af prädikningar. 2.) Utläggning; fördelar; metoder.

KAPITLET IV.

Sid.
SOCIALA UPPBYGGELSEMÖTEN 54

1. Bönemöten. 2. Förbundsmöten. 3. Möten för bekymrade. 4. Möten för inträdessökande i församlingen. 5. Möten för ämbetsmän i församlingen. 6. Församlingsmöten.

KAPITLET V.

FÖRVALTNINGEN AF INSTIFTELSERNA 68

Förberedande undervisning; förvaltningen — 1. Dopet. 2. Nattvarden.

KAPITLET VI.

PASTORN OCH SÖNDASSKOLAN 72

Intresse i söndagsskolan väsentligt för en pastors framgång; sättet för pastorns verksamhet i söndagsskolan.

KAPITLET VII.

PASTORALA HUSBESÖK 76

Plikten att göra husbesök: 1. Deras omfattning. 2. Metoden. 3. Fördelar. 4. Sjukbesök.

KAPITLET VIII

ANDLIGA VÄCKELSER 91

Väckelsens natur, omfång och nödvändighet; sättet att befrämja dem; hvad som bör undvikas.

KAPITLET IX.

DET SOCIALA LIFVETS FÖRÄDLING I FÖRSAMLINGEN 96

Nödvändigheten af den pastorala ledningen i det sociala lifvet; vinkar rörande sättet.

KAPITLET X.

Sid.

PASTORN SÅSOM ORGANISATÖR 98

Betydelsen af förmågan att organisera; nödvändigheten att studera folket; organisationssätt; utveckling af intellektuella förmågor och väckande af intresse för högre bildning; gåfvor för prädikoämbetet.

KAPITLET XI.

BEGRAFNINGAR 102

Nödvändigheten af enkelhet och korthet; loftal öfver de döda böra undvikas; ämnen för liktal; tjänsten vid grafven; uppmärksamhet mot de sörjande.

KAPITLET XII.

MISSIONSSINNETS UPPODLING 106

Betydelsen af missionssinne; sätt att befrämja det; 1. Reguliära missionsbidrag. 2. Missionsprädikningar. 2. Månadtliga missionsmöten.

KAPITLET XIII.

PRÄDIKAN OCH PRESSEN 109

Pressen en hjälp för det andliga arbetet. 1. Genom religiösa tidningar i hvarje familj. 2. Genom spridning af böcker och traktater. Genom fostran af folkets omdöme och känsla.

KAPITLET XIV.

FÖRHÅLLANDET TILL ANDRA SAMFUND 112

1. Fostran till vänligt umgänge. 2. Ömsesidigt erkännande af

Sid.

uppriktighet i karaktär och afsikter. 3. Tillfälligt utbyte af prädikstol; förenade möten.

KAPITLET XV.

OMBYTE AF ARBETSFÄLT 115

1. Skadan af ombyte. 2. Otillräckliga orsaker för ombyte. 3. Giltiga skäl för ombyte.

KAPITLET XVI.

PRÄDIKANTER, SOM EJ SÅSOM PASTORER FÖRESTÅ FÖRSAMLINGAR 119

Evangelister: 1. Missionärer i utlandet. 2. Missionärer i hemlandet. 3. Väckelseprädikanter. Lärare. Lekmannaprädikanter.

KAPITLET XVII.

EN PASTORS STUDIER 133

1. Sättet. 2. Ämnena: 1.) Allmän bildning; 2.) bibliska och teologiska studier; 3.) prädikoförberedelse.

KAPITLET XVIII.

EN PASTORS ANSVAR 145

Dess utsträckning; dess gränser.

KAPITLET XIX.

EN PASTORS YTTRE LIF 148

1. Affärsförhållanden. 2. Politiska förhållanden. 3. Sociala förhållanden. 4. Personliga vanor.

KAPITLET XX.

Sid.
EN PASTORS INRE LIF 158

Delaktighet af gudomlig kraft ett villkor för makt med människor; löftet om den Helige Ande; sättet att bibehålla ett inre lif "beklädt med kraft från höjden". 1. Att öfva ständig enskild bön. 2. Att på sig själf tillämpa den gudomliga sanningen. 3. Att helt öfverlåta sig åt Kristus. 4. Att vänta lönen från ofvan.

PASTORN.

———o———

KAP. I.

DEN GUDOMLIGA KALLELSEN TILL EVANGELII TJÄNST.

En särskild kallelse från Gud är väsentlig för det kristna prädikoämbetets utöfning. Det stämmer väl öfverens med vårt eget förnuft att tänka, att han såsom konung med oinskränkt makt skulle själf utvälja sina egna tjänstemän och sändebud. Den gudomliga kallelsen af forntidens profeter, det motsvarande ämbetet i gamla förbundet, utgör ett starkt skäl för antagandet, att en sådan kallelse skulle äga rum i fråga om evangelii tjänst i nya förbundet. Ingen tilläts att tränga sig in i det profetiska ämbetet. Gud hade sagt: "Den profet, som fördristar sig att tala ett ord i mitt namn, det jag icke har budit honom, den profeten skall dö" (5 Mos. 18: 20); "Därför, si, skall jag vända mig mot de profeter, som stjäla mina ord" (Jer. 23: 30; se äfven Es. 6; Jer. 1: 4—10). Beviset härpå framgår af följande förhållanden: 1. Evangelii tjänare i nya testamentet omtalas alltid såsom tillsatta af Gud. Detta är isynnerhet påtagligt med afseende på apostlarne och de sjuttio, men det gäller ock i fråga om evangelii tjänst i allmänhet. De äldste i Efesus voro satta till biskopar i hjorden af den Helige Ande (Apg. 20: 28). Arkippus hade fått sitt ämbete "i Herren" (Kol. 4: 17). Paulus och Barnabas voro afskilda till sitt verk af den Helige Ande (Apg. 13: 2). 2.

Evangelii tjänst utgör en särskild gåfva af Kristus till församlingen; ty "han har ock satt somliga till apostlar, somliga till evangelister och somliga till herdar och lärare, för de heligas fullkomnande, till ämbetets verk, till Kristi kropps uppbyggelse" (Ef. 4: 11, 12). Gåfvorna för dessa ämbeten äro gifna af Gud, och män äro utsända till sitt verk af Gud själf till svar på hans folks bön. (Se Rom. 12: 6, 7; Luk. 10: 1, 2.) 3. Själfva ämbetets natur såsom framgår af de benämningar, som begagnas för att närmare bestämma det, fordrar en personlig, gudomlig kallelse. Ämbetets innehafvare kallas "Kristi sändebud" som tala å hans vägnar; de kallas Guds förvaltare, åt hvilka evangelium för människorna är anförtrodt.

Evangelii tjänst väljes därför ej såsom då en person väljer ett yrke eller befattning, hvarvid han endast rådfrågar sin böjelse eller sitt eget intresse. Man inträder i denna tjänst i lydnad för en särskild kallelse från Gud, och medvetandet härom är väsentligt för att vara kvalificerad för detta verk. Det eftertryck hvarmed skriften framhåller en evangelii tjänares gudomliga kallelse innebär en bestämd åtskillnad mellan en kallelse till evangelii tjänst och det vanliga valet af en annan befattning. Denna åtskillnad kan i åtminstone i ett viktigt element af densamma kanske uttryckas sålunda: ifråga om en prädikants kallelse är verket ett sådant, hvartill samvetet *tvingar;* han känner, att han måste inträda i densamma, och att han ej utan *skuld* kan uraktlåta det. Men då det för en person gäller att välja en annan sysselsättning, är lämplighet, böjelse och intresse afgörande; han känner, att det är *rätt* och *klokt* att så välja, men där finnes ej en känsla af nödvändig *förpliktelse*, så att det skulle vara moraliskt orätt att göra annorlunda. I ena fallet är det en känsla af afgjord förpliktelse såsom den i sin starkaste form uttryckes af Paulus: "Jag måste så göra; och ve mig, om jag icke förkunnar evangelium" (1 Kor. 9: 16). I andra fallet är det en känsla af, att valet är rätt och ett medvetande om, att Gud gillar

det; men ett motsatt val vore ej nödvändigtvis moraliskt orätt.

Med afseende på huru denna kallelse gifves, finnas tvänne misstag att undvika. Å ena sidan uppfattas kallelsen så som bestående endast däruti, att man föredrager evangelii verk framför något annat, och resultatet blir att personer på grund af smak för det litterära eller till följd af världslig ambition tillvälla sig opåkallade det heliga ämbetet. Å andra sidan betraktas den såsom en öfvernaturlig uppenbarelse, såsom en röst från himlen åtföljd af en häftig sinnes- och själsskakning, och följden blir, att personer som borde ägna sig åt evangelii tjänst afhållas, på grund af att dylika uppenbarelser uteblifva, från att inträda i densamma och taga miste om sin rätta mission i lifvet. Man bör tydligen blifva förvissad om denna plikt på samma sätt som någon annan plikt. Kallelsen är visserligen en gudomlig handling, men så är ock nya födelsen; i intetdera fallet är uppenbarelsen nödvändigtvis eller vanligen öfvernaturlig. Bevisen på densamma erhållas genom under bön företagen undersökning af ens egen erfarenhet jämförd med Guds ord. Kristna unga män borde därför uppmanas att noga öfverväga frågan, huruvida Gud ej kallat dem till en evangelii förkunnares verk. En pastor borde använda all sin vislighet och urskillningsförmåga för att inspirera och leda unga män till ett rätt tänkesätt med afseende på deras lifsuppgift. Månget misstag för lifvet skulle därigenom förekommas och mången ädel man, hvilkens lif annars skulle blifva ägnadt åt sekulära göromål, skulle i stället hängifva sig åt verksamt arbete i evangelium. Jag håller före, att denna kallelse uppenbarar sig i individens hjärta, i församlingens öfvertygelse och i Guds ledning.

I. DEN INRE KALLELSEN.

Den består uti: 1. *En fast och allvarlig åstundan att ägna sig åt verket.* "Det är ett fast ord: Om någon begär ett biskopsämbete, så åstundar han en god verksamhet" (1

Tim. 3: 1). Åstundan måste finnas, ty ingen skall lyckas, om han ej inlägger hela sin varelses entusiasm. Detta är mera än lusten för offentligt uppträdande, intresset för formfulländade afhandlingar eller smak för de litterära och andra studier, hvaråt en pastor ofta bör hängifva sig — det är i stället en outsläcklig entusiasm för verket såsom förkunnelse af Guds budskap och medel att frälsa människor. Denna åstundan kommer af kärlek till Kristus och kärlek till arbetet själft. Paulus sade: "För egen del aktar jag icke lifvet något värdt, på det att jag må fullborda mitt lopp och det ämbete, hvilket jag har mottagit af Herren Jesus att betyga evangelium om Guds nåd" (Apg. 20: 24). 2. *Ett ständigt medvetande om plikt att prädika evangelium.* Aposteln Paulus sade: "Jag måste så göra; och ve mig, om jag icke förkunnar evangelium" (1 Kor. 9: 16). Visserligen skall ej alltid detta inre drifvande till arbetet förnimmas så tydligt och tvingande, men det skall dock alltid kännas och med största styrkan, då själen drages närmare Gud och evangelii verks sanna natur klarast uppfattas. Häraf följer att vid afgörandet af frågan om kallelsen mycken bön är af nöden, och den förvissning, som blir förhärskande i själen, då Guds närvaro mest medvetet förnimmes, bör på det omsorgsfullaste öfvervägas. 3. *Ett medvetande af personlig svaghet och ovärdighet och ett af hjärtat gående förlitande på gudomlig kraft.* Detta är dock ej en ofelbar pröfvosten, ty den unge äger af naturen själfförtroende och i många fall hafva några af de mest framgångsfulla prädikanter kommit till ett helt förlitande på den gudomliga kraften först efter en lång och bitter erfarenhet af nederlag, då de förlitat på sig själfva. Men en själftillräcklig ande borde visserligen ingifva fruktan för själfbedrägeri, enär den endast kan framstå i en falsk uppskattning af sig själf och från en helt och hållet ofullständig uppfattning af arbetet. Paulus sade: "Men en sådan tillförsikt hafva vi genom Kristus till Gud, icke att vi af oss själfva äro skicklige att tänka något, såsom af oss själfva, utan vår skicklighet är från Gud, hvilken ock har

gjort oss skicklige att vara ett nytt förbunds tjänare" (2 Kor. 3: 4—6).

II. FÖRSAMLINGENS KALLELSE.

Denna innebär församlingens uttryckta öfvertygelse, efter tillräcklig bekantskap med kandidaten, att han är kallad att förkunna evangelium — en öfvertygelse baserad på vissheten om, att han är i besittning af kvalifikationer sådana som följande: 1. *En sann omvändelse.* Att han är verkligt omvänd är lifsviktigt och oundgängligt. En brist härvidlag är ödesdiger — ödesdiger för prädikanten själf, enär resultatet nästan visst blir, att han lefver och dör i oomvändt tillstånd; ödesdiger för folket, som anförtror sina själar åt en andligen blind och ogudaktig pastors ledning. Få befattningar äro förenade med så stora faror som en oomvänd pastors, alldenstund själfva hans ämbete, under det han officielt arbetar för andras omvändelse, ställer honom utom alla vanliga medel, som användas af församlingarna att leda människor till Kristus och innebär de starkaste bevekelsegrunder att hängifva sig åt själfbedrägeri. Ingen skulle anförtros prädikoämbetet, om hvilkens omvändelse den församling, han tillhör, hyser tvifvel. Ömhet såväl om kandidatens själ som andras själar fordrar, att med hänsyn till denna första och förnämsta egenskap saken är absolut klar så långt människor kunna döma. 2. *En mer än vanligt djup gudsfruktan.* Han skall vara ett "föredöme för de troende i tal, i umgängelse, i kärlek, i tro, i renhet" (1 Tim. 4: 12). Han måste i många afseenden vara en föresyn och måste därför hafva kommit längre än folket i erfarenhet och lif. De brilljantaste intellektuella, litterära eller retoriska kvalifikationer kunna ej ersätta frånvaron af en Gud hängifven ande och ett rent lif hos en pastor. 3. *Sundhet i tron.* Han skall både "hålla sig i tron till förebilden af de helsosamma orden" (2 Tim. 1: 13) och "tala sådant, som höfves den helsosamma läran" (Tit. 2: 1). En man som ej är stadgad i sin öfvertygelse rörande den religiösa sanningen, eller

som i sin ostadighet fattar kärlek för allt nytt genom ett oupphörligt sträfvande efter det som är egendomligt och öfverraskande i lärouppfattningen, har ej rätt till plats i prädikostolen, huru populär hans framställning eller talrika hans beundrare må vara. Det slutliga resultatet af hans arbete är nästan alltid fördärfbringande för sanningens sak. 4. *Erforderlig begåfning och skolbildning samt kunskap i skriften.* En evangelii förkunnare bör vinnlägga sig om att "bevisa sig själf för Gud såsom beprövad, en ostrafflig arbetare, som rätt delar sanningens ord (2 Tim. 2: 15). Alldenstund hans förnämsta arbete är offentlig undervisning, är det tydligt, att han måste vara i besittning af den förståndsbegåfning och kunskap, som erfordras för ett dylikt värf. Moraliska och andliga egenskaper kunna ej utgöra en ersättning för de intellektuella, ty prädikantens arbete är att utveckla och tillämpa sanningen såväl på talarestolen som i ett heligt lif. Gudsfruktan, väsentlig som den är, är därför ej, om den ej är förenad med intellektuella förmågor och dessas fostran, något bevis på kallelse till evangelii tjänst. Några annars förträffliga män hafva gjort ett misstag för lifvet genom att hafva påtagit sig en offentlig lärares ansvar, ehuru de saknat vare sig naturliga förmågor eller den bildning och kunskap, som äro oundgängliga för att möta prädikokallets ständigt återkommande och vidtomfattande kraf. 5. *Anlag att undervisa.* Guds ord skall anbefallas "åt trogna människor, hvilka äro dugliga att ock lära andra" (2 Tim. 2: 2) — människor, som äro skickliga att undervisa, fördragsamma och saktmodiga, då de tillrättavisa motståndarne (2 Tim. 24, 25). Endast stora förmågor och lärdom förslå ej. det måste också finnas en särskild gåfva att undervisa, förmågan att draga, intressera och hålla folket. Den utmärktaste prädikan vinner ej sitt mål, om folket ej hållas vakna och uppmärksamma. Paulus och Barnabas ej endast prädikade evangelium, utan de "talade så, att en stor mängd både af Judar och Greker trodde" (Apg. 14: 1.) 6. *Praktisk visdom och verkställande förmåga.* För ingen äro dessa

egenskaper mera viktiga än för en pastor, hvilkens praktiska förstånd, takt, omdöme, förmåga att organisera och sätta i verksamhet alla krafter i församlingen äro ständigt af behofvet påkallade. En stor del af en pastors kraft beror på besittningen af vissa praktiska egenskaper. I brist på dessa hafva män af stor teoretisk förmåga och djup andlighet misslyckats i sina pastorat. 7. Slutligen: *ett godt vittnesbörd af dem som äro utanför.* Den som tjänar i evangelium kan ej undgå att möta motstånd. Om han är trogen mot Kristus, får han erfara, såsom tusenden hafva gjort, bitter förföljelse; men ren och oförvitlig i sin personliga karaktär bör han hafva "ett godt vittnesbörd" (1 Tim. 3: 7), "icke i något gifva någon anstöt, på det att ämbetet icke må blifva klandradt" (2 Kor. 6: 3), utan "förorda" sig själf "hos hvarje mänskligt samvete inför Gud" (2 Kor. 4: 2). Utan denna erkända renhet i anden och lifvet skall hans verksamhet såsom Herrens tjänare nödvändigtvis misslyckas, ty han skall ej kunna hålla människornas samveten på sin sida.

Församlingens kallelse är grundad på visshet om, att dessa egenskaper finnas hos kandidaten vare sig i sitt frö och sin begynnelse hvarest karaktären ännu ej är utvecklad eller i sin fullt utvecklade form, där ålder och erfarenhet hafva bragt mannen till mognad. Denna förvissning i församlingens sinne är i vanliga fall ett väsentligt bevis på en gudomlig kallelse; ty enär kandidaten själf ej kan anses vara den kompetente domaren i fråga om sitt ägande af dessa egenskaper, är församlingen tydligen det medel, hvarigenom kallelsen gifves, och dess beslut bör i vanliga fall mottagas såsom afgörande.

III. FÖRSYNENS LEDNING IFRÅGA OM KALLELSEN.

Omständigheter kunna lägga absoluta hinder i vägen för inträdet i evangelii tjänst, men det är uppenbart, att alla svårigheter ej få tolkas såsom ämnade att omintetgöra kallelsen, ty sådana hinder kunna vara och ofta äro endast pröfningar, som fostra för och förbereda den största framgång

i det heliga ämbetet. Den karaktärens styrka och symetri, som sedermera gjort personer framstående i evangelii tjänst, hafva ofta förvärfvats medels de svårigheter, som bekämpats under förberedelsen för inträde i densamma. Gud har uttryckligt lofvat ledning för dem, som bedja honom därom. "Af Herren ledas den mans steg, hvilkens väg är honom kär" (Ps. 37 : 23). "Men om någon af eder har brist på vishet, han bedje därom af Gud, som i enfald och utan förebråelser gifver åt alla; och hon skall varda honom gifven" (Jak. 1 : 5). Till en bönens man kommer Herrens kallelse i händelserna i hans lif, hvilka, uttolkade genom Andens ledning, äro vägvisare vid hvarje korsväg sägande: "Detta är vägen, vandren på den!"

Ingen bör inträda i denna heliga verksamhet utan detta bestämda medvetande om en kallelse från Gud. Ty 1. *Den förutan tränger han sig in i ett sändebuds ämbete utan uppdrag och gör sig skyldig till förmätenhet.* Gud har ej sändt honom, ej heller gifvit honom något budskap, och då han står upp för att tala i Guds namn har han ej rätt att tillägna sig ett enda af alla Guds löften, som äro gifna åt hans tjänare, utan är blottställd för alla hotelser mot dem, som tala utan uppdrag. 2. *Den förutan kan han ej vara medveten om att tala såsom ett "Kristi sändebud", "i Kristi ställe"* (2 Kor. 5: 20), *och han måste med nödvändighet sakna det mod och den oförskräckthet, som den äger, hvilken är medveten om, att han är bärare af ett gudomligt budskap.* En prädikants sanna frimodighet på talarestolen beror på detta medvetande om att vara Guds tjänare, bärande Guds budskap. I saknad däraf kan han ej tala med auktoritet. 3. *Intet utom detta vissa medvetande om en gudomlig kallelse är mäktigt att inspirera en pastor i det mödosamma arbete, som tillhör hans kall, och uppehålla honom i dess pröfningar.* Missräkningar och försagdhet skola infinna sig, under hvilka han för undfående af tröst och vederkvickelse måste falla tillbaka på den stora viktiga verkligheten, att han är Guds tjänare, särskildt kallad för detta ämbete och verk;

och har han ej denna kallelse, skola alla källor för mod och styrka vara utsinade och hans ställning i sanning beklaglig. Därför "skulle", såsom Luther säger, "hvarje Guds ords tjänare vara viss om sin kallelse, på det att han må inför Gud och människor med ett frimodigt samvete sätta sin ära däri, att han prädikar evangelium såsom den där är sänd, likasom en konungs sändebud sätter sin ära uti och känner sig hög därigenom, att han kommer ej såsom en privat person utan som konungens ambassadör".*

KAP. II.

INSTÄLLNING I TJÄNSTEN.

I. VAL AF FÄLT.

Valet af fält, isynnerhet det första fältet, är en sak af stor betydelse, enär det understundom har ett afgörande inflytande på kommande utveckling och framgång. Den unge mannen bör likväl taga sig till vara för alltför stor oro för den saken. En gudomlig kallelse innebär ej endast ett bestämdt verk utan desslikes ett bestämdt fält för arbetet. Saken bör därför vara föremål för särskild bön, och de tillfällen, som genom Herrens ledning öppnas för att göra bekantskap med församlingarna böra troget användas. Herren skall då styra allt genom en lika ledning med sin Ande i hjärtat och med sin försyn i de yttre händelserna. Några vinkar torde dock härvid vara af vikt: 1. *Öfverväg med omsorg frågan, huruvida ej plikten kallar till ett missionsfält.* Ingen borde undvika att omsorgsfullt öfverväga detta, ty framgång och tillfredsställelse i ens lifsarbete beror ej på anställningen i hvad man anser ett passande pastorat, utan på att ställas på den post, Gud har anvisat. Alla delar af världen äro nu öppnade för evangelium, och i vårt eget land samlas stora skaror från andra länder — hitsända för att blifva föremål för evangelii för-

* Luther, Galaterbrefvet, sid. 32.

kunnelse. Utan tvifvel äro många af de unge män, som nu kallas till prädikoämbetet, af vår Mästare ämnade för missionsfältet härhemma eller i hednavärlden. En framstående plats bland ämbetsbröderna är ett föremål för tillåtlig sträfvan, men det är ett misstag att antaga, att valet af ett missionsfält vare sig i östern eller vestern skall hindra detta. Ett mycket större antal af våra utländska missionärer intaga en mera framstående ställning i sitt arbete där än prädikanterna härhemma. Erkändt ledande män i vestern äro för det mesta sådana, som begifvit sig dit att kämpa med de svårigheter, som en delvis obebodd trakt och en liten lön erbjuda. Genom mödor och försakelser från början hafva deras manlighet och kraft utvecklats. Somliga af vår tids mest begåfvade och vältaliga män hafva utvecklat sin förmåga i vestern. Det är sant i evangelii tjänst som i allt annat, att den som för Kristi skull mister sitt lif han skall vinna det. Själfuppoffrande och försakande arbete för Herren i den tidigare delen af lifvet gifver utveckling och styrka åt en persons alla förmögenheter. Här finnes ett stort rum för en tro, som något vill våga; och intet är mera säkert än att många genom att för sig själfva söka stora ting blifva små i den senare delen af sitt lif.

2. *Om olika fält tillbjudas, är det att föredraga, som erbjuder de största tillfällen till arbete och det största rum för utvidgning.* Få ting äro mera afkylande för en ung mans nit än att finna sin församling så begränsad att inga möjligheter gifvas för tillväxt. Detta är ofta fallet i gamla och tillbakagående samhällen, som äro öfverhopade med kyrkor. Sök därför icke så mycket en gammal församling eller en stor lön som en centralt belägen plats, hvarest befolkningen ökas genom inflyttning, så att fältet växer med din egen tillväxt. Så var apostlarnes plan. De begåfvo sig dit folket fanns och gåfvo sina lif åt arbetet, hvarest det största antal kunde nås. Å andra sidan månde plikten kalla till fält, där dessa förhållanden ej gifvas. I så fall, frukta ej. En persons gåfvor skola alltid, om de troget användas,

skaffa honom rum. På hvilken plats som helst tager det tid att växa, så att man kan fylla den, och erfarenheten skall blifva af värde; och då någon har nått en sådan tillväxt, att fältet börjar blifva för litet, skola andra och vidare fält med all säkerhet öppnas för honom.

3. *Kallelsen bör i vanliga fall vara enhällig, åtminstone så till vida att intet betydande inflytande är densamma emot.* Den kallade borde därför tillbringa en tillräckligt lång tid tillsammans med församlingen i ändamål att omsorgsfullt studera de element, af hvilka den är sammansatt och bilda sig ett sundt omdöme om de olika karaktärerna och tendenserna. Många misstag skulle undvikas, om man gjorde sig besväret att åvägabringa en grundlig bekantskap mellan kandidaten och folket före kallelsens antagande — misstag, som understundom äro lika olycksbringande för pastorn, i det de blifva orsaken till, att han misslyckas i sin verksamhet och hindras från att komma i förbindelse med en annan församling, som för församlingen, i det de hindra dess enhet och försvaga dess inflytande.

4. *Lönen bör vara tillräcklig för ett komfortabelt underhåll och borde stå i rättvist förhållande till församlingens pekuniära förmåga.* Man skall vänta, att prädikanten lefver åtminstone jämlikt med medelklassen bland folket, och lönen borde sätta honom i stånd att fylla denna förväntan. Skänker såsom en del af lönen för en pastors arbete bör så vidt möjligt är undvikas. Det torde på somliga platser på grund af gammal vana vara nästan en nödvändighet; men det är i själfva verket en orättvisa mot pastorn, emedan det som i verkligheten är en skuld kommer under namn af gåfva och detta bruk fostrar en falsk idé bland folket om underhåll för evangelii tjänare. Nya testamentet förklarar, att "arbetaren är värd sin lön" (Luk. 10:7), och det är skadligt lika mycket för en pastors själfrespekt som för folkets aktning för hans ämbete att göra hans understöd till ett barmhärtighetsverk. Det är bättre, synes det mig, att taga en mindre lön, hvars betalningar äro fixerade och reguliära

än att hålla på en större, hvaraf en del kommer i den ovissa formen af en "gåfva". I fråga om lön skall likväl den sanne pastorn hänsynsfullt taga sitt folks omständigheter i betraktande, och i församlingar, som hufvudsakligen bestå af fattiga eller under tider af finansielt betryck och stora förluster skall han alltid vara redo att lida med sitt folk, i det han med förnöjsamhet mottager ett mindre understöd och praktiserar den mest stränga ekonomi. Ett själfviskt, småaktigt och sniket sinne är ingenstädes mera anstötligt än hos en kristen pastor.

5. *Alla bestämmelser i affärsväg med församlingen böra ske med affärsmessig noggrannhet.* Det torde dock ej alltid vara af nöden eller önskvärdt att åvägabringa ett formellt skrifvet kontrakt, men icke förty skulle understundom inträffande missförstånd undvikas, om hufvuddragen i öfverenskommelsen alltid vore skrifna. Församlingens kallelse borde specificera de hufvudpunkter, om hvilka öfverenskommelse träffats; men vare sig detta skett eller ej, skulle antagelsebrefvet noggrannt specificera dem. De punkter, som sålunda böra specificeras äro: tiden, då pastorn skall tillträda sin befattning, lönevillkoren och betalningstiderna samt den fritid, som bestämts. Denna borde i vanliga fall ej vara mindre än fyra veckor och borde så uppfattas, att pastorn under den tiden är befriad från allt ansvar rörande såväl prädikoverksamheten som andra pastorala göromål.

6. *Pastorn bör i allt sitt förhållande till församlingen ådagalägga en sann hederskänsla.* Han bör ej uppmuntra till en kallelse, för så vidt han ej är tämligen viss om att kunna antaga den. En församlingskallelse och dess afslag må tillfredsställa en persons fåfänga och gifva honom en tillfällig popularitet, men sådant "presterligt koketteri" är i saknad af kristlig heder och återverkar skadligt på den som praktiserar det. Det är ej en likgiltig sak att så med ringaktning behandla Jesu Kristi församling och vanhedra pastorsämbetet inför världen.

II. EN PASTORS FÖRPLIKTELSER.

Vid antagandet af kallelsen till pastorsämbetet i en församling anses följande ting självklara: 1. Att pastorn antager såsom skriftenlig denna församlings lära och praktik och ikläder sig förbindelsen att lära och försvara dem, ty detta är tydligen en af de förnämsta plikterna i en pastors ämbete. Om hans öfvertygelse ej tillåter honom att upprätthålla församlingens lära och praxis, är han ej sann mot sig själf och församlingen, då han åtager sig ämbetet. Och om hans åskådning i lära och praxis under hans tjänst i församlingen undergår en förändring, är han naturligtvis berättigad till full frihet i öfvertygelse och handling för sin egen del, men han är förpliktad att afsäga sig ämbetet; ty ett väsentligt villkor, hvarpå det anförtroddes åt honom har upphört, och hans sanna heder bjuder honom att lämna sin tjänst. En mera vanhedrande ställning torde svårligen gifvas än en pastors, som, efter att hafva åtagit sig det heliga ämbetet att vara lärare och försvarare af evangelii lära och praxis enligt församlingens uppfattning och sedermera undergått en ändring i sin öfvertygelse, ändock söker behålla sin plats endast för att underminera de läror, som han högtidligen förbundit sig att försvara. 2. Det är vidare förstådt, att han åtager sig vård om församlingens själar såsom ett heligt uppdrag af Kristus att helt och odeladt ägna sig åt arbete och bön för deras frälsning. Hans enda stora lifsgärning, hvartill alla hans förmögenheter böra helgas är dessa själars frälsning och denna församlings uppbyggelse och fullkomnande. Om han åtager sig ämbetet för dess fördelar, för de tillfällen det gifver honom att utbilda sina oratoriska eller litterära förmågor eller såsom ett trappsteg till någon annan befattning, eller om han under det han är pastor tillåter sig att upptagas af andra intressen, som draga hans förnämsta krafter från det heliga uppdraget att vårda dessa själar, så sviker han den förpliktelse, som ämbetet innebär, och gör sig skyldig till en vanhederlig handling.

3. En pastor är vidare förpliktad att kvarstanna på sin post såväl under församlingens motgång som medgång såsom den herde, åt hvilken Kristus anförtrott vården om den hjorden. Herren framställer trohet mot hjorden i farans stund såsom kännemärket på en god herde. "Den gode herden låter sitt lif för fåren. Men den som är legd och icke är herde, hvilken fåren icke tillhöra, han ser ulfven komma och öfvergifver fåren och flyr, och ulfven bortrycker dem och förskingrar fåren" (Joh. 10: 11, 12). De pröfningar, som kunna möta en församling, må så långt ifrån att rättfärdiga pastorn i att lämna den, endast vara ett nytt bevis på hans plikt att kvarstanna. Han må ej i bekymrets och farans stund öfvergifva den hjord Herren anförtrott åt honom.

III. ORDINATIONEN.

Församlingens ämbetsmän böra enligt bruk, som framstår i nya testamentet, väljas från medlemmarne inom församlingen. Ingen församling kan därför på ett tillbörligt sätt kalla ett råd att ordinera förrän personen som skall ordineras är medlem af densamma. Det första steg som följaktligen bör tagas, sedan kallelsen antagits, är öfverflyttningen af medlemskap.

Då rådet ("konsilium") är organiseradt bör kandidaten meddela sin andliga erfarenhet och sin kallelse till evangelii tjänst samt framställa sin åskådning af den kristna tron, om en församlings organisation och tukt samt instiftelserna om dop och nattvard. Denna framställning må gifvas skriftligen eller muntligen. I hvarje fall bör den vara klar, systematisk och fullständig. Om sättet för dess meddelande kan öfverenskommelse träffas mellan ordföranden och kandidaten. Det är vanligen lämpligast att göra framställningen fullständig utan afbrott och efter dess slut gifva tillfälle till sådana frågor, som rådet må hafva antecknat och föreslå, hvarvid ordföranden omnämner hvarje ämne särskildt och i ordning för detta ändamål. Kandidaten bör ock vara beredd på att för undersökning tillhandahålla rådet, om så be-

gäres, sin fullmakt att prädika, sitt afgångsbetyg från den teologiska läroanstalt, vid hvilken han studerat, jämte andra betyg som utvisa hans förmågor och kunskaper. De som tjänstgöra vid ordinationen äro vanligen föreslagna dels af församlingen, dels af kandidaten samt delvis af rådet, men alla erhålla sin formella utnämning af rådet. För prädikan och sådana delar af ordinationsgudstjänsten som förutsätta en omständligare förberedelse borde kanske i de flesta fall en föregående bestämmelse hafva gjorts af församlingen eller kandidaten, om ordinationen nämligen försiggår omedelbart efter examen. Vid valet af de personer som skola tjänstgöra vid ordinationen, är det önskvärdt, att de flesta af dem som utväljas därtill äro pastorer vid församlingar i grannskapet, med hvilka den som skall ordineras kommer att stå närmast i sitt arbete.

Ordinationen utgör en af de viktigaste epokerna i en pastors lif. Den bör därför föregås och åtföljas af mycken själfpröfning och bön och betraktas såsom ett tillfälle för ny och högre invigning åt Kristus och hans församling. De förbindelser man då ikläder sig med afseende på själars vård äro de viktigaste som kunna läggas på en människa, och de löften som då afgifvas gifvas ej endast åt människor utan åt Gud.

KAP. III.

OFFENTLIG GUDSDYRKAN.

Intresset i och värdet af gudsdyrkan, såsom den förehafves i de flesta kyrkor, beror hufvudsakligen på pastorn. Sammankomsten är förnämligast ledd af honom. Det är därför af högsta vikt, ej endast att prädikan är grundligt förberedd, utan ock att hans sinnesförfattning blir stämd att leda och lyfta själarna i gudsdyrkans handlingar, ty undervisning är ej ensamt gudstjänstens uppgift: den är afsedd att inspirera och leda själarna till sann andlig guds-

dyrkan, en sådan som blir välbehaglig för Gud och uppbygglig för folket. Tre ting äro härvid isynnerhet af nöden.

1. *Tankens enhet.* Hvarje gudstjänsttillfälle borde i vanliga fall hafva en ledande, genomgående, förhärskande tanke, som så att säga individualiserar detta tillfälle och skiljer det från alla andra. Härmed mena vi ingalunda, att ämnet alltid bör annonseras i sången, skriftställen som läsas eller i böner som föregå prädikan; ett sådant tillvägagående kunde vara olämpligt samt utgöra ett hinder för ändamålet med en allmän gudsdyrkan. Mest alla delar af gudstjänsten borde stå i sammanhang med ämnet för prädikan och på ett naturligt sätt leda till detsamma; om möjligt borde intet förekomma som leder tanken bort från detta ämne. De församlade böra åtskiljas med ett ämne för sina sinnen och medtagande en enda stor tanke. På grund häraf är det vanligen bättre att utesluta alla andra ämnen både under och efter gudstjänsten, och då ett ämne af vanlig beskaffenhet såsom t. ex. någon verksamhet för ett välgörande ändamål behöfver framställas, att upptaga detta ämne ensamt och koncentrera all uppmärksamhet omkring detsamma.

2. *Att uppehålla intresset.* Intresset borde stiga med gudstjänstens fortgång och nå sin höjdpunkt vid dess slut; i annat fall förloras de goda intrycken under förra delen uti trötthet och likgiltighet under den senare. Då man ej lyckas att underhålla intresset till slut, kan det bero på åtskilliga orsaker: 1) Otillräcklig förberedelse, så att hvad som förekommer blir alltför allmänt och intresselöst. I denna tid af liflig tankeverksamhet märkes af folket genast brist på friskhet, liflighet och omvexling, och uppmärksamheten försvinner. 2) Bristfälligt och entonigt utförande fördärfvar ofta styrkan i de bästa tankar. Bästa botemedlet häremot är en fortsatt öfning, ledd om möjligt af någon skicklig lärare i vältalighet. Att använda detta botemedel hvarest denna brist förefinnes synes klarligen vara den persons oafvisliga plikt, hvilkens framgång i arbetet är så be-

roende af hans förmåga som offentlig talare. 3) En tröttande förlängning af sammankomsterna. Få prädikningar hålla åhörarnes intresse längre än en half timme. Intrycket under de första trettio minuterna skadas i de flesta fall genom att söka tilltvinga sig uppmärksamheten ytterligare femton eller tjugu. 4) För stor ansträngning af prädikantens krafter och nerver före gudstjänsten under beredelsen för densamma. Pastorn borde förskaffa sig fullkomlig hvila för både kropp och själ före sammankomsterna på Herrens dag, på det han måtte komma till dem frisk och stark. Det är bättre att lämna prädikan oafslutad än att komma till korta härutinnan. Sök att till hvad pris som helst bibehålla den högsta möjliga grad af fysisk styrka och ett friskt elastiskt nervsystem. I annat fall kommer framställningen att sakna styrka och magnetism och den mest djupsinniga och formfulländade prädikan blir kraftlös och utan resultat. Några af de mest framgångsfulla prädikanterna undvika alla ansträngande studier på lördagen och göra denne till en dag för hvila och rekreation, så att de skola kunna komma till söndagens arbete med full kropps- och själsstyrka.

3. *Religiösa intryck.* Detta är hufvuduppgiften för gudsdyrkan, så långt den är afsedd att utöfva inflytande på människor. Huru mycket en åhörareskara än är intresserad för en prädikant, skall dock den tänkande och med omdömesförmåga utrustade alltid känna ett smärtsamt tomrum, om ej gudstjänsten satt den djupare religiösa naturen i rörelse. Prädikan må vara djupgående, vältalig, tilltalande för den intellektuella förmågan; men om den ej berör dessa själens inre strängar, har den på ett ödesdigert sätt misslyckats och det stora målet för offentlig gudsdyrkan har ej ernåtts.

I. ETT PASSANDE UPPTRÄDANDE.

Pastorns sinnesstämning och uppträdande i talarestolen har ett märkbart inflytande på stämningen vid en sam-

mankomst. Ger han intrycket af religiös hängifvenhet och vördnad såsom medveten om, att han är i Guds hus och frambär ett budskap från Gud, skall hans sätt inspirera åhörarne till en lika vördnad för gudsdyrkans helgd. Hela gudstjänsten stämmes af ledarens ande. Här skulle jag vilja påpeka: 1. Ett vårdslöst sätt på talarestolen bör undvikas såväl i fråga om kroppens ställning och rörelser som i handteringen af sångbok och bibel vid sammankomstens öppnande. Likaledes bör det motsatta felet af ett utstuderadt och tillgjordt sätt undvikas, hvars styfhet och formalitet aflägsnar sympatien och afkyler andakten. Mot båda dessa fel är ett fromt, vördnadsfullt sinne, som helt är upptaget af gudsdyrkans ande det bästa skyddsmedel. 2. På talarestolen skulle pastorn vara och synas vara helt upptagen med sitt verk och sitt budskap; någon handling från hans sida, som skapar tvifvel härom, förminskar sammankomstens värde för folket och bör omsorgsfullt undvikas. Om före gudstjänstens början eller under dess fortgång han synes vara helt upptagen med att göra observationer bland åhörarne och synbarligen i sitt inre gör sina anmärkningar om dem eller är sysselsatt med samtal med någon annan prädikant vid sin sida, är intrycket oundvikligt, att gudstjänsten ej helt upptager hans sinne, och hans makt öfver folket är försvagad såväl vid bönen som prädikan. 3. Så vidt möjligt är, borde alla anordningar vara på förhand gjorda för att göra hvarje samråd med församlingens ämbetsmän under gudstjänsten öfverflödigt; och alla pålysningar som skola gifvas borde tillställas pastorn före gudstjänstens början och borde för öfrigt reduceras till ett minimum i både antal och längd. Ty allt vändande af uppmärksamheten från själfva gudstjänsten är i regeln ett ondt.

I allt detta är det dock uppenbart, att ett gudfruktigt, vördnadsfullt sinne, som helt tillägnat sig gudsdyrkans sanna idé, är af vida högre betydelse än några formella regler; ty ett sådant sinne skall instinktmessigt känna hvad som är passande på denna heliga tid och plats och skall

ständigt söka att realisera sitt eget ideal i fråga om offentlig gudsdyrkan. Cowper har väl tecknat en prädikant*:

"Would I describe a preacher, such as Paul,
Were he on earth, would hear, approve, and own,
Paul should himself direct me. I would trace
His master-strokes and draw from his design
I would express him simple, grave, sincere;
In doctrine uncorrupt; in language plain,
And plain in manner; decent, solemn, chaste,
And natural in gesture; much impressed
Himself, as conscious of his awful charge,
And anxious mainly that the flock he feeds
May feel it too; affectionate in look
And tender in address, as well becomes
A messenger of grace to guilty men."

II. SÅNGEN VID GUDSTJÄNSTEN.

En af de mest svåra delarna att utföra vid gudstjänsten är sången, såsom den är en af de mest viktiga. Många olika tankar råda om sättet för dess utförande. Huruvida sången skulle utföras af hela församlingen eller inskränkas till kören; huruvida den i förra fallet skall ledas af en kör eller af en sångledare; huruvida musikinstrument bör begagnas eller endast människoröster — alla dessa frågor hafva blifvit olika besvarade. Min egen iakttagelse är den, att den metod som antagits är af vida mindre betydelse än den ande, med hvilken metoden förverkligas. En mindre fördelaktig metod omsorgsfullt och entusiastiskt tillämpad gifver bättre resultat än den bästa metod, som dåligt utföres. I sången såväl som i prädikan är det personerna snarare än metoden, som afgör dess effekt. I en församling, som lider af underhaltig sång, skulle jag hellre vilja ingjuta entusiasm och sinne för musikalisk odling hos sångarne än hastigt förändra någon metod, vid hvilken de vant sig.

Härvid ville jag anmärka: 1. Pastorn bör känna och visa en hjärtlig sympati för sångarne samt att han värderar

* Task, 6. 2.

deras arbete. Uraktlåtandet häraf har ej sällan varit orsaken till en körs missmod och upplösning. Han borde rådgöra med dem rörande församlingens musikaliska intressen, erkänna deras verk som en viktig tjänst åt Kristus och hans församling, uttrycka offentligt och enskildt, huru han värderar hvad helst månde vara berömvärdt i deras presterande af sången och borde använda sitt inflytande såsom pastor att från församlingen tillförsäkra sångarne nödvändiga medel för anskaffandet af sådana böcker och instrument som månde vara af behofvet påkallade för deras framgång. Förutom att den skänker resultaten af föregående lång öfning, offrar en god kör mycken tid hvarje vecka på ytterligare öfning för gudstjänsten på Herrens dag, och ingen sann pastor skulle uraktlåta eller tillåta sin församling att uraktlåta att på ett lämpligt sätt uttrycka tacksamt erkännande för det arbete som sålunda utföres. Ett dylikt sinne hos pastor och församling skall sällan misslyckas i att försäkra sig om en väl öfvad och entusiastisk kör och skall göra sången till en makt och välsignelse i offentlig gudsdyrkan. 2. Vid valet af sången är särskild hänsyn till ämnet i prädikan af vikt isynnerhet beträffande den som omedelbart följer den; de öfriga, isynnerhet den första, under det de lämpligen leda till prädikan, borde vara afpassade för de ändamål, som gudsdyrkan i allmänhet har. Då hela församlingen deltager i sången, måste hänsyn tagas såväl till tonerna som hymnerna; ty i de flesta församlingar är röstomfånget hos flertalet jämförelsevis begränsadt, och den bästa sång blir misslyckad med en opraktisk melodi. Pastorn gör därför väl uti att med omsorg annotera de melodier, som församlingen utan svårighet sjunger och göra valet bland dem. Några månaders iakttagelser med noggrann anteckning af resultatet skall sätta honom i stånd att välja visligt. 3. Sången vid offentlig gudsdyrkan borde bära pregeln af djup andakt. Det är ej en musikalisk öfning eller en konstmessig musikalisk underhållning utan en del af den dyrkan som tillkommer den alls-

mäktige. Innehållet i andlig sång är ofta direkt ställdt till Gud i lof, tacksägelse och bön. Det är därför knappt lämpligt att föreslå en sång att sjungas, under det kollekten upptages eller då något affärslikt företages endast för att upptaga tiden. Ej heller bör prädikanten under sången tillåta sig att vara upptagen med konversation med någon eller med studiet af sin prädikan. Han bör hellre själf, om möjligt, andaktsfullt deltaga med församlingen i denna gudstjänsthandling och sålunda genom sitt exempel befrämja den andaktsfulla stämning, som bör utmärka denna del af gudsdyrkan.

III. SKRIFTENS LÄSANDE.

Bibelns läsande bör utgöra en del af den offentliga gudsdyrkan, såväl emedan det är ett tillbörligt erkännande af skriften såsom Guds ord, och församlingen sålunda framstår såsom den där vördnadsfullt söker undervisning från honom, som emedan utelämnandet af bibelordet skulle innebära, att människors ord äro af högre betydelse än Guds ord. Den heliga skrift borde hafva ett stort och vördnadsvärdt rum på prädikostolen såsom källan för all undervisning och det enda rättesnöret för lära och lefverne.

1. *Hvad som bör läsas.* Härvid torde åtskilliga vinkar kunna gifvas: 1) Bibelrummet borde vara lämpadt efter gudstjänstens ändamål. Ett stycke ur 3 Mosebok angående de detaljerade föreskrifterna om spetälskan eller en del af slägtregistren i Krönikeböckerna, huru undervisande de månde vara för den som studerar det mosaiska systemet eller den judiska historien, torde likväl ej vara de mest passande för gudstjänsten i en kristlig församling. Det förnämsta syftet med hvarje urval är undervisning lämpad att väcka hänförelse för Guds dyrkan. 2) Bibelstället bör till sin karaktär och ande stå i harmoni med ämnet i prädikan, men det behöfver ej nödvändigtvis vara det ställe, hvarifrån texten är tagen. Om texten har ett omfattande sammanhang — och en rätt uppfattning häraf är af betydelse för

styrkan i prädikan — då må det stället utväljas, för så vidt ej, hvilket sällan är händelsen, det icke lämpar sig för gudsdyrkans allmänna mål. Ofta kan likväl ett beslägtadt bibelrum, som framställer och belyser textens ämne, vara ett klokare val och understundom torde ett bibelrum som direkt hänsyftar på gudsdyrkan utan någon särskild antydan om texten vara af mera intresse och värde. 3) Somliga läsa ett stycke både ur gamla och nya testamentet. I så fall böra de valda ställena harmoniera i de allmänna hufvuddragen af sin undervisning. Denna metod har den fördelen att, under det den vördnadsfullt gifver erkännande åt det gamla testamentet, den ofta på ett träffande sätt framställer harmonien mellan gamla och nya testamentet och sålunda visar bibelns väsentliga enhet såsom i alla delar en utsago af en och samme Ande. 4) Det valda ställets längd måste till någon del bero på dess ämne, ty det bör åtminstone i en viss grad utmärka sig för fullständighet. Föreläsandet af Guds ord bör alltid intaga ett så framstående rum att en sann vördnad för detta inspirerade ord framstår. Någon förkortning däraf, som ger det intrycket, att prädikanten anser sin prädikan af större betydelse är tydligen ett stort misstag. Pastorn själf, som känner den lämpliga utsträckningen af tiden för sammankomsten, kan bäst afgöra, huru mycken tid bör upptagas af denna del, helst som han lätt observerar den grad af intresse församlingen visar för densamma, ty ingen del af gudstjänsten bör blifva intresselös.

2. *Huru man bör läsa.* Ett effektivt läsande af skriften vid offentlig gudsdyrkan innebär en jämförelsevis sällsynt förmåga. Många utmärkta prädikanter misslyckas härvidlag — ett misslyckande som möjligen äger sin grund uti, att man allt för mycket samlar sitt intresse omkring prädikan. Detta är likväl otvifvelaktigt ett misstag. En korrekt tonvikt vid läsningen är den bästa kommentar öfver skriften och är ofta det mest verksamma sätt att utveckla och inpregla sanningen. Ingen prädikant borde

tillåta sig att fela i detta stycke. Följande anmärkningar torde här vara af värde: 1) Bibelstället skulle omsorgsfullt studeras, så att dess verkliga mening, ej endast i sina allmänna hufvuddrag utan ock i förbindelsen af dess särskilda tankar fullständigt månde uppfattas. Härförutan blir ofta hufvudvikten placerad på orätt ställe och sanningen sålunda fördunklad. 2) Det borde så studeras, att dess tanke till fullo genomtränger läsarens sinne och intager hans känsla, ty endast i det fall skall modifieringen af och tonfallet i hans röst gifva en naturlig och klar framställning af stället ifråga. Utan denna känsla kan visserligen en god deklamatör utveckla tanken, men hans betoning blir med nödvändighet konstlad, och han måste misslyckas i att göra innehållet till en kraft, som berör känslan och öfvertygelsen hos åhörarne. 3) Förmågan att läsa med sann känsla och riktig betoning utbildas ofta genom att helt enkelt gifva akt på nu påpekade förhållanden, men i somliga fall hafva oriktiga vanor i fråga om läsning blifvit så inöfvade, att intet annat än en god kurs i välläsning kan bryta dem. I detta fall är en ung pastors plikt tydlig: han borde begagna sig af alla till buds stående medel att undanrödja ett dylikt hinder för sin kraft som ordets förkunnare.

3. *Anmärkningar.* I fråga om huruvida en prädikant borde anknyta fortgående anmärkningar vid skriftstället under läsningen däraf, gifvas åtskilliga ting för öfvervägande: 1) Det är tvifvelaktigt, huruvida ett sådant inblandande af en människas ord bland Guds ord, ehuru möjligen upplysande ett och annat dunkelt uttryck, ej på det hela taget stör intrycket af stället såsom Guds ord och huruvida den enkla läsningen af bibeln med riktig betoning och uttrycksfullhet ej är mera undervisande och gör större intryck än en läsning, som styckar bibelordet i fragment genom inflikade anmärkningar. Jag tillstår, att detta tvifvel växt under de observationer och erfarenheter jag gjort och mitt intryck är att i flesta fall skriftens majestät och kraft mest afgjordt framstår i en vårdad läsning utan in-

blandning af människoord med Guds ord. 2) Dessutom fordra dylika kommentarier tid och bruket att göra dem alstrar lätt vanan af en otillbörlig förlängning af sammankomsten, hvilket störande inverkar på tiden för söndagsskolan, då den, såsom på många platser äger rum, hålles omedelbart efter gudstjänsten. 3) Få personer besitta gåfvan att göra dylika kommentarier träffande. Spurgeon hade den förvisso i en framstående grad och gjorde verksamt bruk däraf. Så förhåller sig ock törhända med några andra, men de flesta misslyckas; och om det blir ett misslyckadt företag är det ett svårt sådant. Mitt råd är därför, att, såvida ej en pastor har särskild fallenhet därför, han ej borde företaga sig denna form af utläggning, utan i sitt offentliga föreläsande af skriften göra sitt bästa att utveckla och inpregla Guds tankar genom deras enkla korrekta föreläsande.

IV. OFFENTLIG BÖN.

Offentlig bön är församlingens dyrkan af Gud hörbart utförd genom dess representant eller ledare. Prädikanten uttrycker med sin röst de församlades behof af bön till Gud. Men den är mer än detta. Den offentliga bönen är ej blott ett uttryck för folkets tillbedjan: den väcker de församlades tankar och önskningar samt gifver ledning och form åt dem, så att deras hjärtan vederkvickas och upplyftas genom ledarens bön. Det är här som pastorns hjärta mera direkt rör folkets hjärtan och hans naturs hela andliga kraft förnimmes inspirerande, ledande och hjälpande själarna, då de nalkas Gud. Kraften här är därför ej så mycket beroende af några särskilda regler, huru förträffliga de än må vara, som fastmer af en själ som beständigt lefver i Anden och sålunda djupt känner de andliga tingen såsom verkligheter och sympatiserar med människors erfarenheter och behof. Några vinkar torde dock äfven här vara af nytta och vi taga i betraktande:

1. Formen. — Bönen bör ej i regeln vara skrifven,

Liturgiska former äro förkastliga af flera skäl: de hafva intet stöd i skriften; de kommo ej i bruk förrän gudsdyrkan råkat i förfall; de undertrycka och fjättra bönens ande hos både prädikant och åhörare, och de kunna ej blifva afpassade för de vexlande särskilda behofven, som göra sig gällande hos en åhörareskara. Men äfven i extemporerad form kan bönen vara något förberedd. Sinnet bör om möjligt vara upplyftadt till tillbedjans sfer och fylldt med böneämnen genom föregående reflektion. Allt för ofta bekymrar sig pastorn endast om prädikan och lämnar bönen både hvad innehåll och form beträffar åt stundens ingifvelse, och det vanliga resultatet blir upprepandet af några allmänna högtidliga fraser, som ej förmå inspirera och leda de församlades bedjande sinne.

2. Innehållet. — De bästa material för bönen hämtas från följande källor: 1) Böner i skriften, som genom ständigt studium blifva ens egendom. Bibliska tankar på bibelns bildspråk äro bäst, emedan de äro så heligt sammanlänkade med erfarenheten i alla kristnas hjärtan. De blifva aldrig gamla och gifva oändlig omvexling och friskhet. Sinnet skulle ständigt genomträngas af deras ande och fyllas med deras uttryckssätt. 2) Ständig enskild bön jämte djup rik personlig erfarenhet. Mer än någon annan handling är offentlig bön ett utflöde af en prädikants inre lif. Hans heligaste erfarenheter, samlade då han i det enskilda varit på sina knän, finna här ett spontant uttryck och höja den offentliga gudsdyrkans handlingar samt göra dem anderika. 3) En full hjärtlig sympati med åhörarnes lif i deras frestelser, sorger, förhoppningar och faror. Pastorns lif borde på hvarje sida beröra folkets lif och hans hjärta stå i ständig sympati med dem. Endast i så fall kan han på ett verkligt sätt leda dem att göra sina hjärtans önskningar kunniga inför Gud. Den som lefver afstängd för sig själf, hvilkens lif tillbringas bland böcker och ej bland människor, hvilken sysslar med idéer och ej med erfarenhter, må väl uttala en formfulländad och vältalig bön; men han

saknar kraft att inspirera och leda själar i dessa handlingar af offentlig gudsdyrkan att komma med alla sina behof till nådens tron.

Ifråga om bönens innehåll gör man väl uti att gifva akt på följande: Undvik 1) att tala för mycket om dig själf. Pastorn är folkets språkrör i sin offentliga bön; hvad som därför ej lämpligen kan yttras af de församlade borde ej i regeln yttras af pastorn. Några antydningar i bönen angående pastorns helsa eller myckna arbete i afsikt att det skall bidraga till ursäkt för en underhaltig prädikan eller afvärja en ogynnsam kritik af densamma, förråder en omanlig svaghet, som ej anstår en evangelii tjänare och märkes lätt af de mera tänkande. En bön om gudomlig hjälp för pastorn i hans arbete är för visso högst tillbörlig, ty i en sådan kan församlingen med känsla deltaga; men då den afser att delvis tjäna som ursäkt och följaktligen är ämnad endast för folkets öron, innebär den vanvördnad mot Gud. 2) Personligheter. Fall af djupa pröfningar inträffa visserligen, hvilka väcka hela samhällets sympati och hvarvid den särskildt pröfvade personen eller familjen lämpligen må blifva föremål för särskild häntydning i bönen. Så är äfven förhållandet i de fall, då Guds folks särskilda förbön blifvit af några begärd. Men utom dessa gränser är det sällan visligt att gå. Komplimang eller kritik i offentlig bön bör isynnerhet undvikas. Frestelsen härtill är ofta stor, då någon har prädikat i pastorns ställe; men det borde vara klart, att både tillfället och platsen är olämplig att publicera pastorns uppskattning af en broders i ämbetet karaktär och prädikan. 3) All förmaning och bestraffning. Detta ehuru klädt i form af bön till Gud, är och skall uppfattas vara ämnadt endast för människors öron samt är såsom i föregående fall en högst föraktlig form af skrymteri. I detta sistnämda fall ingår vanligen äfven ett element af moralisk feghet, ty en person som gör sig skyldig härtill säger i bön till Gud, hvad han ej skulle våga säga folk direkt i ansiktet. 4) Att använda bönen som en lärometod. Detta

är otillbörligt både därutinnan, att den ger intrycket af att undervisa Gud, och i det att den är stridande mot bönens natur. Bönen är ej en prädikan: den är ett utflöde af sann religiös känsla och önskan inför Gud. Den är i visst fall undervisande, men dess undervisningsmedel är mera känslan än förståndet. Bönen skulle därför aldrig taga en logisk form utan alltid vara ett uttryck mera af hjärtat än af förståndet.

3. Ordning. Att ordna ämnena har många fördelar. Det koncentrerar uppmärksamheten på ett ämne i sänder och ökar så intresset hos både prädikant och åhörare. Det hjälper minnet, i det det förebygger utelämnande af nödvändiga föremål och ej förvirrar minnet, då det söker erinra sig dem. En oordnad förvirrad bön, i hvilken den tanke som först kommer i sinnet på måfå uttalas, måste alltid anses misslyckad ifråga om gudsdyrkans verkliga ändamål. En naturlig och allmän ordning är denna: åkallan, tillbedjan, tacksägelse, bekännelse, behofs framställande, förbön. Åkallan erkänner beroende af den gudomlige hjälparen, den Helige Ande, och söker hans närvaro och hjälp. I tillbedjan prisas Guds karaktär, fullkomligheter och verk. Härför användes helst till stor del skriftens ord och uttryck, som i omvexling och skönhet har en rikedom, som är helt enkelt outtömlig. Tacksägelsen omfattar naturligen hela området för Guds välsignelser, som komma vårt jordiska lif till del, personliga, lokala, nationella samt äfven dessa andliga välsignelser, som komma ifrån evangelium, i vårt personliga lifs erfarenheter och förhoppningar samt i Guds församlings olika delar, hjälp och utsikter. Bekännelsen framställer såväl den individuella själen och församlingen i sin helhet som samhället i en ångerfull ställning, erkännande dess synder och misstag och den gudomliga rättvisans rättmätighet. Behofvens framställande innebär bön för vår egen själ såväl som för församlingen, att den måtte få vara föremål ej endast för Guds allmänna försyn utan ock undfå gudomlig upplysning, känna djupare ånger öfver

synden, stärkas i sin tro på Kristus, vinna seger i frestelsen, finna stöd under pröfningen, komma till tillväxt i den kristna karaktärens alla dygder samt vinna framgång i den kristna verksamhetens alla ansträngningar. Förbönen gäller mera bestämdt dem, som äro utom oss — familjer, representerade bland åhörarne, söndagsskolan och dess arbete, de sjuka, de oomvända, andra kristna församlingar i grannskapet, samhället med dess olika intressen, nationen och dess styresmän samt den stora missionssaken i dess olika grenar och på dess verksamhetsfält. Hvart och ett af dessa ämnen innesluta uti sig ett stort område af böneämnen och den pastor, hvilkens själ är i lefvande sympati med sitt folk och sitt arbete, kan efter nödig förberedelse gifva denna del af gudstjänsten en oändlig omvexling och göra den till en utomordentligt betydelsefull handling. Ingen ordning borde dock vara oföränderlig, ty det leder till enformighet i tanke och språk och har sålunda allt det ofördelaktiga, som åtföljer en stereotyperad form utan någon af liturgiens fördelar. Ordningen jämte valet af de ledande ämnena däri borde vara ett föremål för noggrann förberedelse, så att omvexling i bönens allmänna plan må äga rum, under det att intet utelämnande af nödiga böneföremål och ingen förvirring får äga rum. Inom denna allmänna förberedda böneplan, blir det likväl tillräckligt utrymme för dessa genom stundens ingifvelse kommande yttranden, som hjärtat må känna behof utaf.

4. Sättet. — Detta är ej mindre viktigt vid bönen än vid prädikan och är af nöden att omsorgsfullt betraktas, ty faran af oriktiga vanor härvid är nästan större än vid prädikan, emedan sinnet under bönen är mindre böjdt för själfkritik. Vi påpeka följande: 1) I fråga om kroppsställning. Skriften sanktionerar både stående och knäböjande. Det bör vara en vördnadsfull ställning. I regel bör ej gestikulering förekomma. Ögonen böra vara slutna, ansiktsuttrycket naturligt och allvarligt. Den talande bör komma ihåg, att ej alla ögon framför honom äro slutna, och hvarje

förvridning och ovanligt uttryck i ansiktet, huru oskyldigt det å hans sida än må vara, skall för visso observeras och framkalla anmärkningar. 2) Språket bör vara enkelt, vördnadsfullt och skriftenligt. Allt blomsterspråk och alla försök i vältalighet, osmakliga uttryck, hopande af gudomliga namn i ett enda uttryck eller för ofta upprepadt bruk af interjektioner såsom o! ack! o. s. v. samt vulgära termer och egendomliga uttryck böra med omsorg undvikas, de skada anden i gudstjänsten. Den vulgäre och tanklöse må tycka det är märkvärdigt, men den tänkande och bedjande blir bedröfvad. Alla dylika egenskaper hos bönen försvagar prädikantens moraliska kraft och gör hans verk mindre gagneligt. Vördnad, naturlighet, enkelhet äro väsentliga i offentlig bön. 3) Rösten borde äga det ljud som är passande för bön. De fel som här borde isynnerhet undvikas äro: att vara alltför högröstad, hvilket tröttar både prädikant och åhörare utan att gifva mera styrka åt bönen; en öfvermodig och befallande ton, som ger intryck af vanvördnad, samt en pipande, klagande ton. Detta oriktiga bruk af rösten förorsakas ofta af en onaturlig ställning af hufvuddet, då det är böjdt bakåt med ansiktet vändt uppåt; eller ock framåt med ansiktet vändt nedåt, hvarvid röstorganerna sålunda skadas. Strypsjukdomar hos prädikanter härleda sig ofta från onaturlig användning af röstorganerna vid bedjandet. Stor omsorg borde iakttagas, att hufvudet får en naturlig ställning och rösten ett naturligt ljud.

Det faller af sig självt, att i offentlig gudsdyrkan en ande som står under gudomligt inflytande är högre än alla regler; den känner instinktmessigt hvad som är passande vid bönen, och denna är därför hvad som hufvudsakligen bör sökas. Ej heller förgäter jag att de intellektuella och andliga egendomligheterna hos en person måste här såsom vid prädikandet till en stor del utöfva inflytande på sättet och torde understundom berättiga en person till hvad som hos en annan skulle vara opassande. Men framgång i denna del af gudstjänsten är så lifsviktig i den of-

fentliga gudstjänstens intresse, under det så många misslyckas, att en pastor skulle öfva ständig själfkritik genom att ofta göra en revy af sina böner för att upptäcka bristfälligheterna och ofta mäta deras tidslängd. Den unge pastorn skulle isynnerhet utvälja någon förtrogen vän med god omdömesförmåga bland åhörarne, hvilken med trohet skulle påpeka bristerna, och sålunda genom en sträng själfdisciplin beflita sig redan vid början af sin tjänstgöring om riktiga vanor vid bönen. Ty då medan kropp och själ äro bildbara kan en oriktig vana brytas och en riktig utbildas; men några års framhärdande i en viss vana stadfäster den, så att ändring ej blir möjlig och den utöfvar sitt försvagande för att ej säga olycksbringande inflytande lifvet igenom.

V. PRÄDIKAN.

Kristus är det enda stora temat för prädikan; omkring detta samlas alla andra ämnen såsom sitt centrum och mål. Paulus sade: "Vi prädika den korsfäste Kristus" (1 Kor. 1: 23). Han tecknar prädikoämbetets budskap sålunda: "Gud försonade i Kristus världen med sig, icke tillräknande dem deras öfverträdelser, och nedlade hos oss försoningens ord. I Kristi ställe äro vi därför sändebud, likasom förmanade Gud genom oss. Vi bedja i Kristi ställe: Låten försona eder med Gud. Ty den som icke visste af synd har han för oss gjort till synd, på det att vi skulle varda Guds rättfärdighet i honom" (2 Kor. 5: 19—21. All sann prädikan har därför, huru stort område dess ämnen månde omfatta, en verklig hänsyftning på Kristus; och intet ämne passar för prädikstolen, som ej leder till honom. Prädikantens ämnen äro väsentligen desamma i alla åldrar, ty människohjärtat förändras ej i sitt fördärf och sina behof med de vexlande åren; och Guds botemedel, det enkla, ursprungliga evangeliet förblifver alltid detsamma. Bibelns fakta, läror, plikter, löften, hotelser är prädikans ämnen; inga behöfvas utom dem, som inne-

hållas i Guds ord. Alla tiders prädikanter, som uträttat något, hafva hållit sig till de samma stora sanningarna; de hafva varit olika endast i sättet att illustrera och tillämpa dem. Prädikantens individuella egendomligheter och tidsförhållandena, i hvilka han lefver, göra framställningens form vexlande, men ämnet och innehållet för hans budskap äro oföränderliga.

PRÄDIKNINGAR.

Evangelium innehåller en outtömlig rikedom af ämnen. Hvarje prädikant borde likväl med största omsorg söka ymnigt och omvexlande material för behandlingen af sitt ämne. De bästa medel, som leda därtill äro: 1. Ett fortsatt omsorgsfullt studium af bibeln. Dess ord är Guds ord, lefvande och kraftigt. "De ord jag har talat till eder äro ande och äro lif" (Joh. 6: 63). Den pastor, som gör denna gudomliga bok till sitt hufvudsakliga studium, har ett sinne fylldt ej med svaga snart försvinnande människotankar utan med Guds lifgifvande eviga tankar. Det är en himmelsvid skillnad mellan en prädikan fylld med Guds tankar och framställd såsom Guds ord — ett Guds budskap till människorna — och en prädikan, som är en filosofisk afhandling framsprungen ur prädikantens eget sinne med ingen annan auktoritet än kraften af mänsklig slutledning; och denna skillnad består ej endast uti den outsägligt större kraften af den förra i att uppväcka och frälsa de hörandes själar, utan också uti prädikantens ständigt växande förmåga i fråga om prädikoförberedelse, hvilken förmåga utvecklas genom den outtömliga tillgången af material för en sådan prädikan. Somliga begåfvade och arbetssamma män uttömma i förtid sin kraft och blifva torra i sin framställning, emedan deras prädikningar spinnas ur deras egna hjärnor i stället för ur Guds ord. De hämta ur den ändliga i stället för den oändliga källan och vattnet måste med nödvändighet taga slut. 2. En rik personlig andlig erfarenhet. Alla hjärtan äro väsentligen lika, och den lär bäst känna andras hjärtan som

grundligast känner sitt eget. En pastors styrka beror i hög grad på hans kännedom om människohjärtat och dess erfarenheter under evangelii inflytande. Detta innebär mer än kunskap om människonaturen sådan den tecknas af Shakespeare och i andra diktalster, värdefulla som de må vara. Det är en kännedom om människosjälen under syndens makt och under den Helige Andes kraft såsom dessa erfarenheter äro tecknade i bibeln och framgångna ur det religiösa lifvet samt ens egen själ genomlefvat dem. 3. En nära bekantskap med det religiösa tillståndet hos hvarje individ bland åhörarne i hans särskilda böjelse, frestelse och och erfarenhet. Nästan hvarje andligt samtal ger uppslag till nya ämnen af lefvande intresse för prädikningar. 4. Att hafva för vana att läsa de bästa andliga författare, isynnerhet verk i teologi, exegetik och praktiskt religiösa ämnen. 5. Att med omsorg förvara texter, ämnen, tankar och illustrationer genom att nedteckna dem, då de komma inom området för ens uppmärksamhet. Dessa framstå ofta otvunget i sociala möten, vid pastorala besök, vid läsning och meditation. Ingen har råd att gå dessa förlustig. De böra bevaras för att göra prädikoverksamheten mera gediegen och effektiv samt förvaras, så att de äro lätt tillgängliga; ty man kan hafva stor tillgång på sådant material, men om det ej är grupperadt under lämpliga öfverskrifter och lätt tillgängligt, kan det blifva af jämförelsevis ringa nytta, enär det ej återfinnes i behofvets stund.

Ämnena för prädikan hafva blifvit indelade i doktrinella, de som tillhöra den religiösa erfarenheten samt praktiska; men vid prädikandet är målet vanligen lättast vunnet genom att ej åtskilja dessa utan framställa sanningen på ett praktiskt sätt och låta den kristna erfarenheten däri ingå. Denna indelning är i alla fall riktig, enär den är gjord enligt den härskande ledande idéen för prädikan.

1. *Doktrinella eller läroprädikningar.* Mycket har sagts i fråga om att prädika Kristus och ej läran. Men hur är det möjligt att prädika Kristus skild från läran?

Kristus är ej ett abstrakt föremål, utan en lefvande personlig varelse. Om vi därför prädika honom, måste vi prädika om hans gudom, hans mandom och hans medlareskap mellan Gud och människor. Om vi prädika hvad han har gjort, måste vi förkunna hans förnedring, hans död och den försoning han genom densamma åstadkommit för synden. Om vi prädika honom såsom han är, måste vi kungöra hans upphöjelse i himmelen, hans förbön hos Fadern och hans öfverhöghet öfver församlingen med alla de lagar och instiftelser han förordnat för densamma. Och om vi prädika honom sådan han skall varda, måste vi förklara evangelii slutliga seger, hans andra tillkommelse, uppståndelsen och domen och den härlighet, till hvilken han skall föra sitt folk. Det är ej möjligt att prädika Kristus utan att ock prädika läror; ty hans människoblifvande och ställföreträdande död förutsätter fallet och människans skuld och fördärf samt behofvet af nyfödelse, rättfärdiggörelse och helgelse, och hans uppståndelse och förhärligande innebära likaledes hans församlings uppståndelse och förhärligande. Alla skriftens läror koncentrera sig sålunda i Kristus, och vi prädika honom endast i den mån vi prädika dem. Här ligger därför prädikans sanna kraft. Endast i den mån prädikan inpreglar dessa stora sanningar i själen är den en lefvande kraft för människors frälsning. De utgöra den enda grundvalen för verklig erfarenhet och praktiska förmaningar. En endast förmanande prädikan förfelar sitt mål, enär den ej lägger någon grund för erfarenhet och kristligt lif i folkets öfvertygelse. Vid framställningen af läran böra följande försiktighetsmått iakttagas: 1) Undvik ensidighet i läran. Hvarje sinne har sina särskilda teologiska tendenser; fara förefinnes att göra en viss sanning, eller en grupp af sanningar jämförelsevis alltför framstående. En ensidig och, genom det intryck den gör, falsk åskådning af evangelium kan på detta sätt blifva framställd. Sök hellre att utveckla ett likformigt system af sanningen, hvarest hvarje lära ej

blott är i sig själf sann utan ock står i sin rätta plats i förhållande till andra sanningar både hvad ställning och vikt vidkommer. Ty det är möjligt att, under det man förkunnar intet annat än sanning, likväl ställa sanningen i ett sådant falskt förhållande, att den i själfva verket ger intryck af villfarelse. 2) Undvik i regeln den polemiska formen vid ämnenas framställande; dess tendens är att föra åhörarens sinne i en antagonistisk ställning. En polemisk prädikan ger ofta, huru väl den än må vara uttänkt, uppslag till flera tvifvel än dem den undanrödjer.

Polemik är tvifvelsutan understundom nödvändig i försvaret för någon sanning eller princip, som hotas af villfarelsen; men den polemiska formen såsom i regeln karaktäristisk för prädikan är helt och hållet förkastlig. 3) En torr, formell, filosofisk metod bör ock omsorgsfullt undvikas; den är helt och hållet olämplig för en vanlig folksamling. Prädikan är ej en teologisk afhandling, och prädikanten bör därför under det han drager försorg om hungrande själar alltid komma ihåg, såsom John Newton erinrar, den viktiga skillnaden mellan ben och kött.

2. *Prädikningar som röra sig omkring den kristliga erfarenheten.* Härvid är det lifsviktigt att göra en klar åtskillnad mellan det äkta och det artificiella i kristlig erfarenhet. Själarnas välfärd och välbefinnande bero mycket härpå, men detta är en af de mest ömtåliga och svåra delar af en pastors arbete. Prädikan af denna art har understundom kommit i vanrykte såsom tenderande att vända åhörarnes tankar inåt på deras egna hjärtan i stället för uppåt på Kristus och sålunda skapande en sjuklig inåtvändhet och ett försvagande af det kristna hoppets och lifvets kraft. Tvifvelsutan finnes en verklig fara härutinnan, då prädikan öfvervägande är af denna karaktär. En pastor måste därför, isynnerhet om hans egen andliga tendens är särdeles subjektiv, vara på sin vakt att ej framställa denna sida af sanningen i alltför stor proportion, på det han ej må hindra i stället för att vara till hjälp för sina åhörares själar. Men

ingen pastor bör uraktlåta att hålla erfarenhetsprädikningar, ty intet är mera påtagligt än det stora rum erfarenheten har i skriften och dess allvarliga och ofta förekommande förmaningar till självpröfning. Självkännedom är af största betydelse och den kristliga prädikan borde vara en hjälp härutinnan. Framställningen af objektiv sanning med uteslutande af den subjektiva föder självbedrägeri af sig och ändar i antinomism. Bibeln är underbart rik och fullständig i sin teckning af karaktärer, och ett samvetsgrant studium af dessa gudomliga lefnadsteckningar skall vara af stor hjälp i försöket att göra en noggrann urskillning. Psalmerna, profeterna, evangelierna och brefven öfverflöda af utsagor som definiera sanna och falska erfarenheter, i det de göra åtskillnad mellan "kroppens gärningar" och Andens frukter". Sådana böcker äfven som "*The Affections*" af Edwards, "*The Backslider*" af Fuller, "*Rise and Progress of Religion in the Soul*" af Doddridge och "*Way of Life*" af Hodge äro af värde, i det de ofta uppdraga viktiga skiljelinier. Därtill skall studiet af det egna hjärtat och en nära bekantskap med åhörarnes erfarenhet och karaktär visa sig vara en betydelsefull hjälp för prädikanten vid sådana prädikningar. Härvid vill jag erinra: 1) De andliga principer, genom hvilka den sanna och falska erfarenheten må kunna åtskiljas, borde vara klara och bestämda. Ett allmänt fel i sådana prädikningar är att de framställa och insistera på vissa tillvägagåenden såsom karaktäristiska för den kristliga erfarenheten men visa ej, hvarför de äro så. Åhörarne ledas ej att tillegna sig principen, som gör dessa karaktäristiska tillvägagåenden väsentliga. Eller också är där ett förkastande af vissa tillvägagåenden såsom icke kristliga, utan utveckling af grundsatsen som bevisar deras oriktighet. 2) Undvik hvarje försök att bringa alla erfarenheter att passa till samma mönster. Erfarenheten vid omvändelsen har en oändlig omvexling i formen, under det den likväl hos alla har vissa bestämda gemensamma karaktärsdrag. Medvetande och erkänsla af synd så-

som villkor för mottagande af Herren, själens förtröstan på Kristus, viljans underkastelse i fullt öfverlåtande åt Gud skall alltid visa sig mer eller mindre tydligt hos alla pånyttfödda själar. Så ock i en kristens erfarenhet förekommer en ändlös omvexling i dess yttringar i särskilda tvifvel och farhågor, särskilda frestelser, särskilda böjelser för synd, särskilda uppenbarelser af egenvilja, stolthet, självrättfärdighet, efterlåtenhet mot sig själf; och på samma sätt hafva tro och kärlek, hopp och glädje och hvarje kristlig erfarenhet af nåden vexlande uppenbarelseformer hos olika själar. Hvad man härvid bör lägga vikt uppå är att göra en rätt åtskillnad emellan det sanna och det falska i den religiösa erfarenheten, hvarvid det lifsviktiga är erfarenhetens *natur* och ej formen eller sättet för dess yttringar. 3) Det torde näppeligen vara af nöden att tillägga, att en ofta förekommande häntydning på sig själf liksom för att framställa sin egen erfarenhet såsom norm ej endast är opassande utan ock tenderar att leda från de fullt tillförlitliga förebilderna, som endast finnas i Guds ord.

3. *Praktiska prädikningar.* Den kristliga karaktärens symmetri och skönhet och den däraf följande kraften i det kristna lifvet beror mycket på den visdom och trohet, hvarmed prädikanten framställer religionens plikter. Nya testamentet uppenbarar ett sublimt system af kristlig moral, som klart utveckladt och rätt tillämpadt skall höja och förädla församlingens lif. Här har prädikoämbetet ett af sina mest omfattande och ädla fält för sin verksamhet. Att fostrande utbilda det kristna samvetet är en af dess förnämsta och mest maktpåliggande funktioner; ty en ren lära och ett pånyttfödt hjärta kan vara möjligt hvarest på grund af brist på en sant moralisk undervisning och bildning lifvet är bristfälligt. Själen är visserligen pånyttfödd, men det nya lifvet är ej utveckladt i samvetet genom upplysningen af ett sant moraliskt omdöme och upplifvande af en sedlig finkänslighet. Sanna ideal af kristligt lif hafva ej blifvit bil-

dade, och den utvärtes karaktären har i stället för att vara en magnet omstrålad af helighetens skönhet blifvit fläckad af moraliska brister, som kasta skugga på evangelium och afhålla människor från Kristus. Den på senare tid vidt utbredda demoraliseringen i affärslifvet till och med bland kristna, hvilken uppenbarar sig i opålitlighet och bedrägerier, borde åtminstone väcka frågan, huruvida prädikoämbetet har till fullo som sig bort framhållit och tillämpat skriftens moral. Tillåt mig följande vinkar: 1) Vid framställandet af en plikt borde grunden till dess bindande kraft klart angifvas, på det att samvetet, på så sätt upplyst, må uppväckas till sin rätta styrka att påyrka dess uppfyllande. Ingen fortgående lydnad skall äga rum, förrän samvetet klart fattar pliktens grundval eller de sedliga grundsatser, på hvilka plikten hvilar; ej heller förmår pliktens utöfning rena och höja karaktären, då denna utöfning ej står i sammanhang med en klar uppfattning af pliktens moraliska grund. Det är den etiska principens sättande på samvetets tron och ej en blott och bart blind utöfning af en yttre handling, som utvidgar och förädlar en människas väsen. 2) De motiv som påyrkas böra vara evangeliska, ej lagiska, hämtade från en kristens förhållande till Kristus, och väckande ej endast och hufvudsakligen till fruktan utan till kärleken. En troende själs moraliska hjälplöshet, då hon handlar under trycket af endast lagisk fruktan, är med lifliga färger tecknad af Paulus i sjunde kapitlet af Rommarebrefvet, hvarest han i gripande drag målar sina egna fruktlösa sträfvanden efter det goda, då han drefs af lagen, samt de djupa nederlag och den hemska förtviflan han därvid råkade uti. Kristus allena är lifvet och endast tron på honom bringar själen seger i striden mot synden. Hans karaktär är det stora idealet som sättes för den troende själen, och hans kärlek är den tvingande kraften vid försöket att förverkliga det: "Kristi kärlek tvingar oss" (2 Kor. 5: 14). Ett sant kristligt lif är utflödet af en tacksam hängifven kärlek till honom. Motiv hämtade från själens förhållande till honom

röra därför allena en troendes hjärta och hafva en förblifvande kraft att drifva det till Gud och en sann helgelse. 3.) Troheten hos en prädikant fordrar utan tvifvel en tydlig framställning af plikterna och ett oförskräckt blottande af synden, men det är sällan visligt att göra det genom ständiga förkastelsedomar. Ett tvifvelaktigt rykte för modig djärfhet och trohet är understundom bland de mindre tänkande på så sätt vunnet, men de flesta veta, att dessa domedagsprädikningar nu för tiden ej fordrar mycket moraliskt mod, och äro lätt böjda för att betrakta ett sådant prädikosätt såsom ett sensationellt försök att vinna popularitet. Den sanna frimodigheten visar sig ej så mycket i framställningssättet som i innehållet af prädikan. Den består i att klart och oförfäradt blotta populära former af orättfärdighet och synd och att tillämpa på dem, tydligt och allvarligt, evangelii grundsatser. Under det ett verkligt frimodigt sätt aldrig bör saknas, bör detta sätt vara öfvertygande med undvikande af hetsighet.

Angående val af ämne skulle jag vilja föreslå: 1) Ämnet bör, så vidt möjligt är, vara afpassadt efter åhörarnes ställning. Därtill fordras ett nära och innerligt förhållande mellan pastorns lif och folkets dagliga lif, ty den isolerade enslingen får bortslösa mycket arbete på ämnen, som ej kunna beröra åhörarnes lif och erfarenheter. 2 Hvarje ämne bör utväljas under allvarlig bön om Guds ledning. Gud är ensam den som vet hvad de hörandes verkliga behof äro. Ett ämne sålunda valdt framställes med auktoritet såsom ett budskap från honom, ty en prädikan är ett utflöde från prädikantens själ i besittning af lif och kraft såsom ett alster af den Helige Ande; och då den på detta sätt är kommen från Gud genom Andens verksamhet i det inre blifver den för åhörarne ett gudomligt budskap sådant det bör frambäras af "Kristi sändebud".

BIBELUTLÄGGNING.

Denna prädikometod har under senare åren kommit ur bruk, delvis emedan det verkligen ej är lätt att härvid rätt

lyckas, och delvis emedan bibeln upphört att vara de kristnas hufvudsakliga läsning och det allmänna intresset för utläggningar följaktligen aftagit; men då denna metod rätt användes, har den fördelar för både prädikant och åhörare som andra prädikosätt sakna.

Fördelar för prädikanten. Denna metod befrämjar exegetiskt studium och bekantskap med den ursprungliga skriften, hvars försummande fostras af uteslutande ämnesprädikningar. Den befrämjar samlandet af andliga rikedomar, i det den ständigt vidgar omfånget för bibliskt och teologiskt vetande. Den hindrar ett slentrianmässigt återkommande af samma sak. I stället för att blifva utsliten blir prädikanten mera rik och varierande i sina tankar och illustrationer med hvarje år. Den fostrar för öfrigt förtrogenhet med skriftens tänke- och uttryckssätt och ökar följaktligen enkelheten och styrkan i den kristna prädikan samt gör den tilltalande för hjärtat. Framför allt förer denna metod prädikantens själ i en ständig lefvande gemenskap med bibelns ande, och studiet blifver på detta sätt en källa af andligt lif, som alltid flödar till hans hjärta samt därur till folkets hjärtan.

Fördelar för åhörarne. Det ligger i öppen dag, att en sådan prädikometod är ägnad att borttaga de allmänna tvifvel och svårigheter med hänsyn till bibeln, som i våra dagar i så hög grad försvaga dess inflytande på massorna. Den skulle sätta prädikanten i tillfälle att för folket framlägga resultaten af den moderna historiska, arkäologiska och geografiska undersökning, som kastat så mycket ljus öfver bibeln och så kraftigt stadfäster dess sanningar. Sådan behandling af de heliga skrifterna på prädikstolen skulle också leda till ett noggrant bruk af dem såväl som förtrogenhet med dem bland folket. Den skulle med nödvändighet klargöra bibeltolkningens grundsatser och därmed fostra folket till riktiga metoder för bibelns bruk samt gifva den ett högre värde i deras ögon. Och hvad mera är, detta prädikosätt skulle vänja de kristna att finna stöd och

hvila för sin tro ej på prädikans och bekännelsens blotta dogmer utan på själfva Guds ord och det skulle gifva en grundval för andlig visshet som aldrig kunde rubbas. Det moderna predikosättet är på grund af sitt försummande at bibeln synnerligen trångbröstadt, i det det framställer helt litet af den gudomliga sanningens oerhörda rikedomar och mångsidighet. Det lämnar största delen af bibeln som en förseglad bok. Bibelns typer, dess poesi, dess profetior, dess liknelser, dess framställningar — såsom i brefvet till rommarne — af evangelii sanningar i deras sammanhang såsom ett stort tankedjupt system af läran om frälsningen — huru föga af denna skriftens rikedom framställes ej i prädikan! Resultatet är och måste nödvändigtvis vara frånvaron af djup och fullhet i det kristliga lifvet i församlingen och klagan öfver förlorad kraft i prädikan.

Vinkar. — 1. Pastorn bör för utläggning välja sådana delar af skriften, som äro lämpliga för en innehållsrik tydning för en blandad åhörareskara. Profeten Hesekiels och Uppenbarelsebokens symboliska syner torde kunna väcka nyfikenhet, men förutom i utomordentliga fall skola de näppeligen blifva användbara för ett sådant ändamål. 2. Indela det valda skriftstället i afdelningar, hvar och en tillräcklig för en prädikan, och så vidt möjligt är hvar och en med ett enda allmänt ämne. Detta länder till enhet i prädikan. Så kan t. ex. första kapitlet af bärgsprädikan indelas på följande sätt:

I. V. 1—12. *"De 8 saligheterna":* Sällheten, dess källa ej utvärtes utan invärtes; ej materiell utan andlig.

II. V. 13—16. *Lärjungarnes förhållande till världen:* Kristna Guds verktyg för frälsande inflytande och andlig kunskap bland människor.

III. V. 17—20. *Kristi förhållande till gamla testamentet:* Kristus ej kommen att upplösa utan att fullborda gamla förbundets lag.

IV. V. 21—48. *Lagen tolkad af Kristus:* Synden ej blott i uppenbar handling utan ock i hemliga tankar.

1:a exemplet (v. 21—26): Lagen om mord.
2:a exemplet (v. 27—32): Lagen om äktenskapsbrott.
3:dje exemplet (v. 33—37): Lagen om eder.
4:de exemplet (v. 38—48): Lagen om vedergällning.

De tre första af ofvanstående afdelningar och de fyra exemplen under den fjärde kunde hvar för sig utgöra en passande text för en prädikan med ett enda väl formuleradt allmänt ämne. Mycket af skriften lämpar sig för lika exakta indelningar, hvadan prädikanten sällan behöfver sakna enhet i sitt föredrag. 3. Utveckla det allmänna ämnet genom att förklara de olika delarna af skriftstället, så att den särskilda sidan af sanningen som den Helige Ande där framställer blir tydliggjord. Tag t. ex. Rom. 5: 1—11. I utvecklingen af apostelns bevis är här det allmänna temat: *Följderna af rättfärdiggörelsen af tron hos den troende.* Dessa följder äro fyra: 1) v. 1, 2, den fullkomliga förlikningen med Gud. 2) v. 3—15, förvandlingen af jordiska pröfningar till välsignelser. 3) v. 6—10, den absoluta vissheten om den troendes eviga frälsning. 4) v. 11, ett fröjdefullt behag i den gudomliga karaktären, då Gud är uppenbarad genom Kristus i församlingen. De olika hufvudpunkterna i själfva texten utgöra sålunda den inspirerade utvecklingen och belysningen af hufvudtemat och angifva, i hvilken riktning man bör gå och hvad metod man bör följa vid utläggningen. 4. Sedan sålunda ämnet utvecklats genom analysering och utläggning af stället, framdrag hvad som framgår med afseende på de olika lärorna och plikterna och gör en praktisk tillämpning på hjärta och samvete. Utvecklingen af slutsatserna är ofta högst viktig, enär den ger anledning till mångahanda och lifsviktiga tillämpningar af sanningen på karaktären, en kristens erfarenhet och lif och på de olika formerna af misstag och synder. Ingenstädes är värdet af exegetiska prädikningar mera påtagligt än i det vidsträckta omfånget och den särskilda kraften af dessas praktiska tillämpningar. 5. Undvik vid utläggningen kritisk undersökning af ordet, lärdomspråk, anspelningar på kommentatorer

eller anföranden med afseende på olika åskådningar af stället ifråga; det slappar intresset och försvagar den andliga verkan af framställningen. De kritiska hjälpkällorna böra med omsorg användas i studiekammaren, men hafva ingen plats i prädikstolen. De äro endast en byggnadsställning, som bör försvinna, då byggnaden är färdig. I prädikan bör studiearbetet visa sig ej i sin fortgång utan i sina resultat. Det är ett allmänt faktum, att citering af hvarandra motsägande uppfattningar af ett bibelrum endast förvirrar folket. Grunda din tolkning på noggrant och samvetsgrant studium och framställ sedan klart och kraftigt resultatet. Ett tvekande sätt väcker tvifvel, och prädikan bör därför, under det den undviker ett olämpligt dogmatiserande, vara bestämd i sin framställning af Guds ord. En god exegetisk prädikan kostar vida mera arbete än någon annan, men så är den ock af vida högre värde för både prädikant och åhörare. Utan grundlig förberedelse borde ingen företaga skriftutläggning; ty om det sker ytligt, blir det för visso misslyckadt. Men att vara framgångsfull i denna förnämsta art af prädikan är en förmåga, hvars ernående är värdt en prädikants största ansträngning och är af outsäglig vikt. Krystostomi, Augustini, Luthers och Calvins största kraft som prädikanter låg i deras textutläggningar. Chalmers och Andrew Fuller voro mäktiga i skriftutläggning; och detta slag af prädikan är ännu särdeles utmärkande för prädikanter i Stora Brittanien, hvarpå exempel kunde gifvas i dess mest beryktade prädikanter. D:r William M. Taylor vid Broadway Tabernakel i New York ägnar en prädikan hvarje söndag åt utläggning och gör det med välsignelse och kraft.

KAP. IV.

SOCIALA UPPBYGGELSEMÖTEN.

En pastors verkliga framgång i arbetet är i ej ringa mån beroende af den framgång de sociala mötena röna. Mycken takt och jafvänd uppmärksamhet är dock af nöden

vid ledningen af sådana. Intrycken af prädikan blifva genom dessa djupare och ernå ofta bestämda resultat genom omvändelser som här äga rum, under det äfven här församlingens gåfvor och andliga kraft finna utveckling. Den pastor, som ägnar all sin kraft endast åt prädikan och låter denna del af verksamheten bero mest på tillfälliga omständigheter, skall tvifvelsutan inom kort visa sig hafva gjort ett stort misstag i förvaltningen af sitt ämbete.

I. BÖNEMÖTEN.

Med afseende på bönemöten äro följande vinkar värda att beakta: 1. Pastorn bör i regeln själf leda dem, om de äro församlingens allmänna möten; ingen annan kan så till fullo förstå de närvarandes tillstånd eller så visligt lämpa ämnena efter deras behof. Dessutom bör uppbyggelsen och anden i bönemötet stå i harmoni med den undervisning som meddelas i prädikan, så att denna undervisning därigenom fullständigas och dess resultat utvecklas; samma ledning och inspiration bör därför komma båda till del. Då mötet är afsedt för en särskild klass såsom t. ex. för ungdomen eller söndagsskollärarne, kan det vara lämpligt, för så vida det finnes en passande ledare, att pastorn blir befriad från omsorgen om ledningen och den anförtros åt en annan.

Tankens såväl som isynnerhet sinnets omsorgsfulla beredelse borde äga rum före mötet. Ingen borde lita på ögonblickets ingifvelse vare sig med afseende på den tanke som skall gifva grundtonen åt mötet eller med hänsyn till det lifvade andliga intresse som bör förefinnas hos ledaren och beröra och upplifva församlingen. 2. Var punktlig i att öppna och afsluta mötet på den bestämda tiden; detta bidrager i hög grad till, att folket talrikt och på bestämd tid samlas, då däremot försummande häraf hindrar många, isynnerhet fruntimmer, från att komma, emedan de ej kunna veta hur sent det blir, innan mötet upplöses. 3. Var kortfattad i dina egna framställningar, visande dig själf såsom en förebild och uppmana äfven andra att fatta sig kort både

i bön, tal och sång. Låt dina inledande anmärkningar blifva mera tankeväckande än uttömmande, så att då du sitter ned folket må, i stället för att få intrycket att allt hvad som kan sägas blifvit sagdt, finna ämnet väl inledt framför sig och äro inspirerade att framdraga andra sidor och tillämpningar af ämnet. 4. Undvik enformighet. För att få naturlig omvexling till stånd gif hvarje möte dess grundton, än pris och tacksägelse, än bekännelse och förödmjukelse, än de kristnas hopp eller något annat ämne som berör någon stor sanning eller kristlig plikt. Om det blir dig tydligt, såsom det understundom händer, att du anslagit en grundton för hvilken mötet ej blir stämd utan dess tankar och känslor löpa i en annan strömfåra, kasta dig då med hela din själ in i samma riktning och sök att göra det mesta du kan däraf. Om ett uppehåll inträffar, så inskjut ett bibelspråk, en sång eller en anmärkning eller påkalla någon antingen att bedja eller meddela någon erfarenhet eller omtala något intressant faktum, hvarom han må hafva kännedom. En pastor som står i nära förhållande till sitt folk blir genom sin kännedom om de enskildas erfarenhet och villkor i stånd att gifva en ständig omvexling åt mötena genom att på flera sätt låta deras erfarenhet blifva till nytta. 5. Hvad vidkommer framställning af särskilda fall för de troendes förböner bör detta enligt min tanke uppmuntras, enär, äfven frånsedt bönens kraft inför Gud för sådana fall och den bönhörelse den bringar, själfva framläggandet däraf bidrager att göra bönen direkt och brinnande och ökar mötets friskhet och kraft. Det är dock möjligt att göra bönemötet alltför maskinmässigt genom mekaniska öfningar, som fördärfvar dess fria gång. Uttryck af intresse ifråga om personlig frälsning genom att stå upp eller genom andra yttre tecken kunna blifva så ofta upprepade, att de blifva icke blott gagnlösa utan rent af motbjudande. Uppmaning till sådana tecken måste därför ske med största urskillning och bör undvikas, om det ej gifves starka skäl, att den besvaras. En fruktlös uppmaning afkyler vanligtvis intresset i ett möte. 6. Begagna alla medel

att bringa alla församlingens gåfvor till användning. Det finnes alltid flera gåfvor som ej användas, hvilka pastorn med all omsorg borde söka utveckla och göra användbara för Herrens sak. Detta kan ej ske med tillrättavisningar eller klagan öfver brist på intresse utan snarare genom spridandet af en sådan ande, en atmosfer i mötet — en all-bevekande hemlik känsla — som bannlyser försagdhet och lockar fram dessa gåfvor till användning. Den försagde och tillbakadragne kan också hjälpas genom en fråga vid passande tillfälle, hvars besvarande vänjer honom vid att höra sin egen röst och har frivilligt deltagande till följd. Något kan äfven göras i det enskilda genom personliga uppmuntringsord. Framför allt klargör för allas sinnen det förhållandet, att det hufvudsakliga i bönemötet näst bönen är ömsesidigt meddelande af andliga erfarenheter, och hvad som fordras är därför ej utläggningar, prädikningar eller förmaningar utan en enkel framställning af hvad man tänkt och känt under dagliga erfarenheter; och alldenstund hvarje själ har sitt eget särskilda lif, har den en erfarenhet af verkligt värde, som kan hjälpa och uppmuntra andra. 7. Drag särskild försorg om att god andlig sång förekommer, men i regeln ej mer än två eller tre verser för hvarje gång. Om du själf ej kan sjunga så träffa för detta ändamål öfverenskommelse med en eller flera goda sångare att taga upp en sång, när helst en stunds uppehåll i mötet inträffar. Till och med om du själf är sångare är det oftast bäst att du ej åtager dig ansvaret af ledningen härvidlag. Omsorgen härom kan taga dina krafter för mycket i anspråk, så att din förmåga att leda allt det öfriga förminskas. Uraktlåt ej att hafva goda sångböcker med både ord och melodier i tillräckligt antal, så att alla gifvas tillfälle att deltaga i sången. 8. Om rummet ej är fylldt, bör man se till att folket sitter tillsammans och så nära ledaren som möjligt. Intet möte blir i vanliga fall *socialt* i egentlig mening, hvarest några få människor sitta spridda i ett stort rum. Uppmärksamhet bör äfven gifvas åt rummets tillbörliga ventilation och temperatur. I

annat fall kan mötet blifva misslyckadt blott på grund af fysiska orsaker trots pastorns och folkets bästa ansträngningar. Riktiga fysiska förhållanden äro helt enkelt harmoni med Guds fysiska lagar och äro absolut väsentliga för framgången af sociala religiösa möten; ingen pastor borde därför anse noggrann och ständig uppmärksamhet i detta stycke öfverflödig. Slutligen bör man ej glömma, att det är ett *socialt* möte. Frigör det från all formalitet, stelhet och enformighet. Gör det gladt, familjärt, hemtrefligt såsom passar en sammankomst af Guds barn i sin faders familj. Då detta sker, skola gamla och unga dragas till bönemötet och känna sig hafva frihet att deltaga däri.

II. COVENANT- ELLER FÖRBUNDSMÖTEN.

Detta slag af möten kallades ursprungligen convenantmöte, emedan ändamålet med detsamma var, att medlemmarne skulle förnya sitt förbundslöfte till Kristus och församlingen. Församlingens förbundslöften blefvo härvid högtidligt förelästa under det medlemmarne genom stående uttryckte sitt vidblifvande därvid. Under senare år har likväl bevistandet af dessa möten varit mindre allmänt än förr och läsandet af förbundslöftena blifver ofta uppskjutet till det förberedande mötet för Herrens nattvard, på det att församlingen må vara mera allmänt representerad vid denna handling. Att helt och hållet uraktlåta denna läsning, såsom understundom sker, är ej att rekommendera, enär i så fall många inträda i församlingens gemenskap utan tillräcklig insikt om de förbindelser de ikläda sig, och församlingen går miste om en viktig eggelse till plikttrohet, hvartill detta högtidliga föreläsande och denna förnyelse af dess löften äro ägnade att väcka. Af värde torde följande vinkar kunna vara: 1. I en stor församling är det knappt möjligt ej heller önskvärdt, att alla medlemmar muntligen yttra sig vid samma möte. Försök att förmå alla därtill ha vanligen till resultat antingen en tröttande förlängning af mötet eller ett inskränkande af tiden för hvars och ens deltagande, som gör

detta möte, hvarvid utbyte af erfarenhet äger rum, af mycket litet värde. Somliga pastorer fästa särdeles stort afseende vid det stora antalet talare de lyckats begränsa inom en timmes tid; men det är uppenbart, att, om hvar och en ej haft behöflig tid att gifva ett sant utryck för sina erfarenheter, nyttan och värdet af mötet i väsentlig mån förringas om ej helt och hållet omintetgöras. Det är ej antalet utan kvaliteten, som gifver värdet åt de vid ett förbundsmöte meddelade erfarenheterna. Så vidt möjligt är bör dock så ordnas, att de som ej blifvit påkallade vid ett möte blifva det vid nästa, och i hvarje fall skulle tillfälle vid slutet af ett möte gifvas för hvar och en att yttra sig, som har något särskildt hjärtebehof i det stycket. 2. Uppmuntra medlemmarne att frimodigt och kortfattadt yttra sig. Om medlemmar synas blifva böjda för stereotypa och långtrådiga tal, så gör slut på en dylik vana genom att påpeka dess skadlighet. Många förträffliga kristna, hvilkas erfarenhet på ett lefvande sätt omtalad skulle visa sig rikhaltig och af stort värde, sakna en rätt idé om hvad som bör sägas och säga endast några allmänna fraser, då de i verkligheten skulle kunna yttra ord, som vore värda guld. Antag att, innan du påkallar dem att tala, du tilltalar dem på ungefär följande sätt: "Bröder, vi äro sammankomna i ändamål att förnya vårt förbund med Gud och med hvarandra inbördes. Vår önskan är därför att höra eder *hjärtehistoria* sedan vi sist möttes vid Herrens bord — d. v. s. så långt som det är tillbörligt att yppa den, ty somt är af den beskaffenhet, att I bören hafva det endast mellan eder och Gud och bör ej här meddelas. Men I hafven haft erfarenheter, som skola vara oss till hjälp och uppmuntran. I hafven varit föremål för frestelser — någon af dessa har kanske beröfvat eder medvetandet af Kristi närvaro. Vi önska veta huru I återfingen detta medvetande. I hafven varit föremål för särskilda nådesbevisningar genom befrielser från sjukdomar och olyckshändelser, genom särskilda framgångar eller genom att vänner som varit sjuka blifvit helbrägda. Viljen I omtala huru dessa nådesbevis-

ningar verkade på eder? I hafven genomgått pröfnin[illegible] genom sjukdom, felslagna förhoppningar, älskade a[illegible]rigas frånfälle, förluster och lidanden. Vi vilja veta hu[illegible] I känden det under pröfningen och huru Gud hjälp[illegible]eder att bära dem. I hafven haft särskilda stunder af umgange med Kristus och undfått särskilda svar på bön; I hafven funnit vissa skriftens sanningar och löften som blifvit särskildt dyrbara för eder; I hafven någon personlig vän eller flera vänner, för hvilkas frälsning I ären särskildt intresserade. Dessa äro de ting vi önska veta — just hvad ditt hjärta känt under sista tiden; och om I i denna familj samlad i vår faders hus viljen förtälja detta, skolen I vara oss till hjälp och bringa allas hjärtan i sympati med edra". Dylika vid lämpliga tillfällen gifna vinkar skola undertrycka tendenser till stereotypa tankar och uttryck och skola framlocka hjärteerfarenheter, som gifva lif och kraft åt mötet. 3. Då dopkandidater finnas, uppmuntra dem att tala öppet och fritt och se till om möjligt, att de kunna blifva hörda af alla. Sedan kandidaterna fullständigt redogjort för sina erfarenheter böra de lämna mötet, medan deras sak öfverväges, på det att undersökningen i hvarje fall må utan någon förlägenhet äga rum och fullständigt tillfälle gifvas för förfrågningar eller invändningar. 4. Ämnen rörande affärer och församlingstukt böra i regeln vid ett förbundsmöte undvikas. Dylika ämnen afvända vanligen uppmärksamheten från det egentliga ändamålet med mötet och försvaga det rent andliga intrycket. 5. Låt ej mötet upptaga för lång tid. En och en half timme är i de flesta fall det längsta som ett tillräckligt stort intresse kan vidmakthållas. Alltför ofta förloras välsignelsen af mötet genom dess långtrådighet. En bestämd början och en lika bestämd afslutning äro väsentliga för ett lifligt intresse i hvilket möte som helst.

III. MÖTEN FÖR BEKYMRADE.

Ett möte hvarje vecka för bekymrade borde utgöra en del af planen för en pastors arbete. Det vänjer såväl prädi-

kanten som åhörare att vänta omedelbara resultat af prädikan och det andliga arbetet för öfrigt; och värdet häraf för båda såsom en ständig inspiration är ovärderlig. Under fortgången af hvarje allvarlig andlig verksamhet finnes det alltid tänkande sökande själar; men det erfordras takt och visdom att få dem att gifva sig tillkänna samt komma i personlig beröring med dem. Få prädikanter äro medvetna om utsträckningen af denna dolda känsla af skuldmedvetande bland de oomvända under ett troget förkunnande af Guds ord eller hafva klar för sig vikten af systematiska verksamma medel för denna känslas utveckling. Här ville jag föreslå: 1. Låt mötet hållas om ej på Herrens dag så åtminstone så kort efteråt som är praktiskt möjligt, på det att intrycken som erhållits under dess offentliga möten ej må få tid att utplånas. Detta är en sak af stor betydelse. Somliga pastorer hålla möten för bön och för de bekymrade omedelbart efter aftonprädikan, under det intrycken äro lefvande och friska. Detta har understundom visat sig mycket praktiskt, isynnerhet såsom tjänande att utveckla det erfarna behofvet af frälsning och göra de personer som känt det bekanta, så att pastorn och församlingen efteråt kunnat ägna särskild uppmärksamhet åt dem. Vid ett sådant möte torde dock knappast mer i vanliga fall kunna göras ifråga om personligt samtal än några allvarliga ord och nedtecknande af frälsningssökandes adresser med afsigt att längre fram få tillfällen till samtal. Detta torde därför ej kunna ersätta nödvändigheten af ett möte hvarest mera omständligt samtal kunde äga rum. 2. Troende borde instrueras och läggas på hjärtat att inbjuda allvarligt tänkande personer till mötet för bekymrade — föräldrarne sina barn, söndagsskolläraren sina lärjungar, den nyomvände sina vänner — och betrakta detta såsom en del af regulier kristlig verksamhet. På platser, där möte för bekymrade är en nyhet, torde dess anordnande med goda resultat taga tid; men då det en gång fullständigt kommit i bruk, skall möte för bekymrade sällan lida brist på besökare. 3. Olika sätt för mötets ledning

hafva användts. Ett sätt är att möta alla bekymrade i ett rum och samtala med dem i hvarandras närvaro såsom i ett metodistiskt klassmöte. För att göra detta framgångsfullt måste pastorn äga mycken takt och stora resurser eller ock kommer stor enformighet att äga rum och mötet misslyckas på grund af stelhet. Men det har denna fördel: de sökande i en sådan samling ledas till att yppa sina bekymmer i andras närvaro, och detta öfverlåtande af sig själfva åt ämnet är understundom af stort värde ifråga om att stadfästa intrycken och leda till afgörelse. En annan metod är att möta hvar och en enskildt eller om de äro besläktade eller särdeles bekanta med hvarandra möta dem i grupper och låta samtalet blifva privat. Då detta är praktiskt utförbart är det vanligen mera tillfredsställande, i det det gifver tillfälle att fullständigare pröfva hjärtat och säga mycket som man ej så fritt kan säga i andras närvaro. Det är ofta af stor betydelse ej endast att bedja med en sökande utan också förmå honom att bedja själf vid samma tillfälle. Det händer ej sällan, då man klart föresatt honom frälsningens väg, att han under en omedelbart påföljande bönestund just då kastar sig på Kristus och helt öfverlåter sig åt honom. För öfrigt torde knappast en enda metod kunna afpassas för alla omständigheter, och pastorn måste använda sitt eget omdöme vid upptagandet af en som passar för honom själf och de särskilda behofven i hans ställning. 4. Pastorn måste begagna stor urskillningsförmåga och trohet i sitt handlingssätt med frälsningssökande, ty brist härpå kunde hafva till följd en konstlad erfarenhet och ett falskt hopp. I sådana samtal borde han ej vara tillfredsställd med att endast gifva en vanlig förmaning att komma till Kristus; hvad den sökande behöfver är en definitiv undervisning om hvad det innebär att komma till Kristus. Pröfva grundligt för att blifva förvissad om att där förefinnes en verklig sorg öfver synden, huruvida där är förlitande på intet annat än Kristi rättfärdighet och en verklig underkastelse under Guds vilja. Pastorn bör därför genom ifrig bön förbereda sig samt

samla och hafva färdiga olika bibelspråk passande för olika andliga tillstånd samt enkla, belysande illustrationer öfver sinnesändringens och trons natur. 5. Låt ditt samtal med den sökande ske i förtrolighet, så att han må känna att han ej talar till hela samhället; i annat fall hindras många från att komma, och äfven hos dem som komma kunde du förhindra hvad som dock är så viktigt för sakens framgång — ett oförbehållsamt öppnande af hjärtat. I regeln är det ej heller vist att uppmuntra den bekymrade att söka samtal med olika personer: de vexlande råd, som gifvas förvirra ofta och lända till att försvaga de erhållna intrycken. Slutligen är det tydligt att framgången af detta möte till ej ringa del beror på den takt, snillrikhet och lätthet att närma sig, som pastorn är i besittning af. Om han är kall, stel och frånstötande i sitt sätt, blir det ej så lätt för honom att erhålla besök af sökande själar samt vinna deras förtroende. Där kan hos dem finnas djupt andligt bekymmer, men det förblifver doldt på grund af bristande förmåga hos pastorn att leda själen till en verklig bekännelse.

IV. MÖTE FÖR PRÖFNING AF SÅDANA, SOM SÖKA INTRÄDE I FÖRSAMLINGEN.

I regeln borde ingen, som söker inträde i församlingen, komma inför densamma utan en föregående pröfning af pastorn. Tillkännagifvande borde därför göras, när och hvar han vill möta personer, som önska förena sig med församlingen.

Vinkar. — 1. Tillräcklig tid borde därför tagas, så att tillfälle gifves att göra förfrågningar rörande en inträdessökande, i den händelse personens förhållanden och karaktär ej äro kända. Ifråga om minderåriga rådfråga föräldrar eller dem, som stå i deras ställe, då detta är praktiskt; det är tillbörligt hvad deras religiösa åskådning och förhållanden än må vara och är ofta önskligt för en rätt uppfattning af kandidatens karaktär. 2. Pröfningen bör utmärka sig för grundlighet och trohet. Församlingens renhet såväl som

den inträdessökandes egen välfärd fordrar detta. Det är vida lättare att fördröja inträdet då, än när saken kommit inför församlingen. Brist på kunskap till och med i kristendomens grundsanningar hos många, som alltför hastigt intagas i församlingen är en af vår tids oroväckande drag. Omvändelsen är ingalunda endast en blind känslorörelse; och vi hafva intet skäl för antagandet, att den kunnat äga rum utan en bestämd öfvertygelse med afseende på Gud, Kristus och evangelii grundsanningar. Vi äro "födda på nytt af Guds ord"; och ingen "sinnesändring inför Gud och tro till vår Herre Jesus Kristus" kan förefinnas utan någon bestämd idé om synd, sinnesändring, tro, Gud och Kristus. Det är därför ej tillbörligt att antaga verkligheten af en omvändelse, hvarest ingen bestämd kristlig kunskap finnes. Plikten i sådana fall är att undervisa, ej att döpa. 3. Se till att kandidaten förstår ej allenast kristendomens allmänna grundsatser utan också församlingens särskilda läror och bruk samt de särskilda förpliktelser han såsom församlingsmedlem ikläder sig, på det han på ett rätt sätt må kunna aflägga sin bekännelse. Haf för detta ändamål församlingens trosbekännelse och förpliktelser i traktatform och gif hvarje kandidat ett exemplar. Detta skall ofta förekomma missförstånd och ty åtföljande svårigheter, och den klara insikt, hvarmed bekännelsen inför församlingen aflägges, skall i hög grad öka dess värde. 4. Det vore klokt, såvida det är praktiskt utförbart, och isynnerhet då ett större antal inträdessökande skola pröfvas, att pastorn utför den förberedande pröfningen med tillhjälp af församlingens ämbetsmän eller andra erfarna bröder, på det ansvaret ej må falla ensamt på honom. Ty denna ehuru förberedande är vanligen den afgörande pröfningen. Sällan händer, att församlingen vägrar en kandidat inträde, hvilken man vet vara godkänd af pastorn. I somliga församlingar blir, när någon anmält sig till inträde, en kommitté tillsatt att höra kandidatens erfarenhet och göra nödvändiga förfrågningar och kandidaten kommer ej inför församlingen, förrän denna afgifvit ett

gynnsamt utlåtande. Detta har det emot sig, att den sökandes namn blir offentliggjordt och nekandet af inträde blir försvåradt, i händelse det borde ske; men det har den fördelen med sig att ansvaret af pröfningen blir deladt och ej ensamt faller på pastorn. Om en kommitté likväl utnämnes, bör den enligt min tanke vara en stående sådan med pastorn i spetsen, och kandidaternas namn gifvas desamma, innan de offentligt meddelas församlingen. 5. Var på din vakt mot sträfvandet att endast få ett stort antal. En liten församling af väl undervisade allvarliga lärjungar är värd mera för Kristi sak är en sammanrafsad mängd, som litet eller intet i ande och lif skiljer sig från världen. Sök härvid ej namnkunnighet och beröm i tidningspressen, utan Herrens godkännande genom att bygga ett Guds tempel ej med förgängligt material, "trä, hö eller strå" utan oförgängligt, "guld, silfver, dyrbara stenar", som varder bestående då "elden skall pröfva, hurudant hvars och ens verk är".

V. MÖTE AF FÖRSAMLINGENS ÄMBETSMÄN.

Församlingens ämbetsmän äro pastorns medhjälpare, och ansvaret och arbetet vid den andliga vården bör delas med dem. En vis användning af dessa medhjälpare skall befria honom från mången börda, som han annars onödigtvis måste bära och har till följd en mera omfattande och fullständig uppsikt öfver församlingens andliga intressen. Ingen pastor mäktar ensam utföra allt som behöfver göras; och om den lämnas åt församlingen i sin helhet blir den andliga vården alltför knapphändig. Samråd med dessa ämbetsmän besparar ofta pastorn begåendet af misstag, under det fördelningen af arbetet i hög grad förenklar och underlättar hans verksamhet. Det gifver också diakonerna ett område, hvarpå de kunna vara till verklig nytta och bidrager till att utveckla deras gåfvor och öka deras andliga inflytande.

Vinkar. — 1. Anordna reguliera möten med lämpliga mellanrum — t. ex. en gång i månaden eller hvarannan må-

nad — och låt hvarje ämbetsman blifva inbjuden och taga lika del såväl i rådplägning som ansvar, på det ingen må känna sig förbisedd. Förbered hvad som bör dem föreläggas, på det onödigt dröjsmål ej må behöfva uppstå. 2. Sedan mötet öppnats med bön, uppläs församlingsmedlemmarnes namnförteckning och låt hvarje medlem, som är i behof af särskild vård anförtros åt någons eller några af ämbetsmännen snara och nödiga tillsyn. Härmedels kan hvarje medlem i behof af en vänlig vink, eller hvilkens ställning är oviss, genast i all tysthet nås och, om han är i fara, räddas, innan saken gått så långt, att han ej kan hjälpas. Om detta med trohet sker, kan snart sagdt all offentlig disciplin blifva öfverflödig och församlingslifvet hållas i ett godt och kraftigt skick. 3. Låt församlingens allmänna tillstånd och välfärd samt planerna för kristlig verksamhet och församlingens utvidgning här omsorgsfullt tagas i öfvervägande; ty här månde planer för befrämjande af Kristi sak genom församlingen mest naturligt uppspringa och visligast mogna. Med stor omsorg bör likväl förebyggas, att mötet förlorar sin andliga karaktär och urartar till endast en själfrådig kyrkostyrelse. Med en rätt ledning kan detta möte blifva ett centrum för andligt intresse och kraft i församlingen, under det pastorn tillförsäkrar sig hjärtligt förtroende och medverkan af församlingens rådgifvande och ledande män.

VI. FÖRSAMLINGSMÖTEN.

Dessa klassificeras med rätta till andliga möten, emedan öfverläggningar och beslut om församlingens affärer alltid böra ske i en gudfruktig ande och vara förbundna med andlig uppbyggelse.

Vinkar. — 1. Pastorn är *ex officio* ordförande vid alla församlingens möten och bör i regeln också tjänstgöra såsom sådan. Att förestå, styra och leda är en funktion som i nya testamentet afgjordt hänföres till en pastors ämbete (1 Tess. 5: 12; 1 Tim. 3: 4, 5; Ebr. 13: 17) — en funktion som klart synes innesluta ordförandeskapet vid församlin-

gens sammankomster. Han bör vara förtrogen med vanliga ordningsregler för rådplägande sammanträden; men vid deras tillämpning bör han ej göra alltför stor affär af parlamentariska regler, ej heller i vanliga fall gifva dem lagens form Han bör uppöfva hos sig ett ledigt, lugnt, bestämdt sätt vid ledningen af möten. Detta är af stor betydelse för de olika göromålens utförande och församlingens välbefinnande. 2. Enhällighet bör allvarligt eftersträfvas; men då den ej kan ernås, är det vanligt att vidblifva majoritetens beslut. Intagning af medlemmar borde dock ske genom enhällig omröstning — åtminstone så långt frågan rör sig om den kristliga karaktären. I annat fall skulle medlemmar intagas, med hvilka en del af församlingen ej anser sig kunna öfva gemenskap. I vanliga fall torde invändningar mot en kandidat kunna undvikas genom nödig försiktighet vid föregående undersökning rörande honom; men om de göras, bör saken uppskjutas, och en kommitté tillsättas att mottaga och undersöka dessa invändningar. Om invändningarna tydligen äro gjorda i ett vrångt sinne, skulle församlingen ej taga hänsyn till dem, och om de, som gjort dem, framhärda i samma sinne böra de ställas under församlingstukt. Det är klart, att en noggrann pastor, som förutser ett sådant resultat, afråder om möjligt kandidaten att begära inträde och sålunda förekommer disharmoni i församlingen, försåvidt ett sådant tillvägagående ej blir till skada för kandidaten och länder till att öfverskyla orättfärdighet i församlingen. 3. Sök om möjligt att få alla medlemmar att bevista mötet och gör det fullständigt religiöst till karaktär och ande. Det förakt, i hvilket handlingar af församlingstukt understundom råka, är ofta beroende på den omständigheten, att få medlemmar äro närvarande, och församlingens moraliska kraft uppbär därför ej handlingen, och att sättet, om ej anden, i dess förfarande mera lämpar sig för den världsliga karaktären af ett politiskt möte än det allvar och den värdighet, som bör utmärka Kristi församling. Isynnerhet borde intagningen, disciplinen, uteslutningen af en medlem eller

valet af en diakon eller en pastor vara en allvarlig handling och, där ske kan, utföras af församlingen i sin helhet.

KAP. V.

INSTIFTELSERNAS HANDHAFVANDE.

Instiftelsernas natur såväl som deras förpliktelser borde ofta och noggrant förklaras för folket. Detta är så mycket mer nödvändigt som i allmänhetens sinnen vidskepliga åskådningar till så stor utsträckning göra sig gällande i uppfattningen af dem. För detta ändamål hafva olika metoder blifvit använda. Somliga hafva ett förberedande föredrag under veckans lopp före förrättningen; andra prädika öfver ämnet antingen näst föregående söndag eller strax före instiftelsens firande. Hvilket sätt än användes, bör omsorgsfull undervisning meddelas på det att rätta åskådningar må vara förhärskande. På grund af brist i detta stycke undfå många församlingsmedlemmar ringa välsignelse af dessa heliga inrättningar, under det somliga tvifvelsutan använda dem sig till skada.

De grundsatser som vi rörande instiftelserna till skillnad från andra samfund fasthålla som bibliska böra ej förbises eller hållas i bakgrunden. Återställelsen af dessa gudomliga symboler till deras ursprungliga betydelse och form är en sak af högsta vikt, och den pastor som i detta hänseende är tyst uraktlåter sin plikt. Så långt som min iakttagelse sträcker sig, har den framgång på det andliga området som utmärkt baptisterna alltid varit förknippad med trohet mot den mission Gud gifvit dem med hänsyn till hans sanning angående församlingsbegreppet och instiftelserna. De mest tydliga bevis på Andens närvaro i våra församlingar såväl härhemma som på det utländska missionsfältet hafva förekommit, hvarest de stora grundsatser, Kristus anförtrott åt oss, hafva trognast blifvit förkunnade. Men vid framställningen af dessa omtvistade ämnen bör stor hänsynsfullhet iakttagas. Huru mycken förargelse månde

komma oss till del af motståndarne, böra vi med omsorg bibehålla en kristlig ande och alltid höfligt bemöta dem, vara rättvisa och opartiska mot dem, som äro af annan åskådning samt undvika all häntydning på att de månde hafva orätta bevekelsegrunder. I själfva verket är det vanligen bäst att undvika polemisk form vid framställningen af den bibliska uppfattningen af instiftelserna, isynnerhet vid de tillfällen då de administreras; men är polemisk form af behofvet påkallad, låt den hellre användas i prädikningar vid andra tillfällen. En serie omsorgsfullt utarbetade prädikningar öfver instiftelserna är understundom af stort värde för församlingens undervisning och utbredandet af en sann åskådning i samhället.

I. DOPETS FÖRRÄTTANDE.

Alldenstund handlingen är symbolisk, är dess korrekta form väsentlig för framställningen af den sanning den åskådliggör. Den största omsorg bör därför iakttagas att låta symbolen klart framstå och alla tankar koncentreras omkring densamma; en enda felaktighet vid förrättningen som förringar symbolen är förkastlig. Nyfödelsens lifsviktiga andliga verklighet, död från synden och uppståndelsen till ett nytt lif i Kristus är på det mest lefvande sätt framställdt för människorna i denna uttrycksfulla symbol, då den rätt utföres.

Härvid vill jag påpeka: 1. Omsorgsfull noggrannhet bör iakttagas i fråga om alla nödvändiga anordningar som böra göras för instiftelsens utförande, såsom platsens iordningställande för dopet och tillsättande af passande kommitté att vara kandidaterna till tjänst. Detta bör ske i god tid, så att ingen brådska eller förvirring förekommer vid förrättningen. Pastorn bör vara ordentligt beredd för handlingen och begagna lämplig klädedrägt, så att han ej besväras af vattnet. 2. Vid dopförrättningar bör ej brådska äga rum, led kandidaten sakta ned i vattnet med den högtidlighet, som anstår en så helig handling. Man bör tillse att vattnet

är lagom djupt för nedsänkningens lediga och fullständiga utförande. Uttala döpelseorden vördnadsfullt, utför sedan nedsänkningen och se till, att hela kroppen öfvertäckes af vattnet. Förutom dopformelen är det ofta bäst att ej säga något under dophandlingen; handlingen själf talar till samvete och hjärta med ett språk mera vältaligt och uttrycksfullt än människoord. 3. Framför allt likasom du beder om visdom och kraft i ett rätt bruk af *ord* att framställa nya fö delsen uti prädikan, så bed om visdom och kraft att så nyttja *symbolen*, att denna lifsviktiga sanning framstår i instiftelsen, och samme gudomlige hjälpare, hvilkens närvaro du får erfara vid prädikan, skall vara lika förnimbar vid dopets handling.

II. FIRANDET AF HERRENS NATTVARD.

I somliga församlingar är det brukligt att hålla hvad man kallar en "passionsprädikan", afsedd att för sinnet kort före nattvardens begående lifligt framställa de händelser som stodo i samband med Herrens lidande och död; och denna har ofta visat sig vara kraftfull och värderik för ändamålet. Hos oss är instiftelsen mera allmänt föregången af ett enkelt tal, som afser att fästa tanken på den stora händelse, som symboliseras. Hvad metod än användes, borde alla ämnen uteslutas, som aflägsna sinnet från den enda stora tanken, som vid tillfället bör vara rådande. Herrens bord är därför ej platsen att upptaga ämnen, som beröra församlingens affärer eller att bestraffa församlingen för försummelsen af vissa plikter, ej ens att taga planer för församlingens verksamhet i betraktande, ehuru pastorn kan blifva frestad att begagna tillfället för sistnämda ändamål, alldenstund medlemmarne äro mera allmänt samlade och äro ensamma. Men enligt min tanke kan det sällan ske utan förlust, ty Herrens mening är förvisso, att vid detta tillfälle allas tankar skola vara koncentrerade omkring honom.

De i ordning förekommande nödvändiga handlingarna äro följande: 1. Tag brödet, led i tacksägelsebön, bryt det,

gif lärjungarne under det instiftelseorden uttalas. 2. Tag kalken och slå vinet däri, led i tacksägelsebön, gif lärjungarne och uttala instiftelseorden. Mötet afslutas vanligen med sång, men huruvida detta ursprungligen var en del af nattvardsfirandet eller endast en af de psalmer, som voro föreskrifna vid påskalammets ätande, kunna vi ej afgöra. Frågan är ej af vikt, men en afslutningspsalm är förvisso lämplig och det torde vara bäst att iakttaga bruket. Följ den skriftenliga ordningen i handlingarna noggrant, ty någon afvikelse skall ådraga sig uppmärksamhet och är alltid obehaglig. Undvik i bönen uttryckssätt, som kunna gifva falska begrepp om instiftelsens betydelse. Så hafva vi understundom hört: "Välsigna så mycket af detta bröd" eller "så mycket af detta vin", "som må blifva nyttjadt", såsom om välsignelsen skulle förvandla elementen och den tjänstförrättande fruktade, att för mycket skulle blifva förvandladt och de välsignade elementen skulle blifva bortslösade. Sådana fraser, som kommit från vidskepelsens tider, äro ägnade att fostra bland folket orätta idéer om denna instiftelse. Tala ej mycket under denna handling, utan lämna tysta stunder, hvarunder hvarje själ kan stilla umgås med Herren. För mycket talande är det vanliga felet. Då Gud talar genom denna symbol böra vi förblifva i tystnad. Detta är så mycket mera påtagligt, om vi komma ihåg, att instiftelsen består af två väsentliga delar — framställningen af tecknen af Kristi lekamen och blod genom utdelningen, och ätandet och drickandet såsom en symbol af en inre troshandling å den deltagandes sida. Om uppmärksamheten därför tages i anspråk af den tjänstförrättandes anmärkningar, kunde instiftelsens värde förloras för deltagaren af brist på tillfälle till inre stilla umgänge mellan själen och Kristus. Gör dig själf framför allt fullt förtrogen med instiftelsens stora idé och bruka alla medel att fästa tanken därpå med uteslutande af allting annat. Rätt förvaltad är Herrens måltid en af de mäktigaste krafter Gud gifvit att inspirera och rena hjärtat och höja församlingens lif.

KAP. VI.

PASTORN OCH SÖNDAGSSKOLAN.

En pastor kan ej i längden blifva framgångsfull, om han ej är i sympati med de unga. Han måste vara en barnens pastor, tillgänglig och tilldragande för ungdomen, måste lära sig att känna igen dem och gifva dem ett vänligt ord, då han möter dem. Såsom en hjälp härutinnan gör en förteckning öfver deras namn och studera noggrant deras ansikten, så att de lätt igenkännas. Tag med dig kort med bibelspråk eller andra små minnen af en pastors kärlek och intresse för dem och gif dem vid tillfälle. De mest framgångsfulla prädikanter i vår tid äro i regeln aktiva söndagsskolarbetare. Om åtskilliga framstående pastorer skrefs det för några år sedan: "Den vördnadsvärde D:r Tyng tillskrifver, såsom är väl kändt, sin stora framgång i ej ringa mån sin beständiga och outtröttliga personliga uppmärksamhet åt söndagsskolan. Han är aldrig frånvarande från sin egen församlings söndagsskola. Pastor S. H. Tyng, d. y. leder ständigt afslutningen i söndagsskolan i sin egen kyrka och leder äfven mötena på fredagsaftnarna för lärarne i alla hans fyra skolor och når sålunda ehuru indirekt med sin undervisning de tolf hundra barn, för hvilka dessa äro lärare. D:r Howard Crosby behandlar söndagsskoltexten på onsdags afton och prädikar reguliert för barnen på söndagseftermiddagarne. D:r Richard Newton, som har så godt som världsrykte såsom barnprädikant, behandlar söndagsskoltexten vid sitt veckomöte, bevistar läraremötet och prädikar regelbundet för barnen i sin församling. D:r John Hall går hvarje söndagsmorgon in i sin kyrkas söndagsskola och, troende på "handslag såsom nådemedel", tager hvarje lärare och lärjunge hjärtligt i hand. Han föreläser hvarje onsdagsafton öfver söndagsskoltexten i kyrkan, som är väl fylld, då rummet afsedt för föreläsningar för länge sedan blifvit för litet. Han företager personligen en månadtlig

revy i skolan, hvarvid han ställer frågor till hvarje klass öfver den föregående månadens texter. Han leder det sociala möte, som af lärarne vid hans fyra skolor hållas hvarje eller hvarannan månad och håller om lördagsaftnarna bibelklass för fruntimmer, hvilken så talrikt bevistas, att föreläsningsrummet knappt är stort nog att bekvämt rymma dem". Dessa äro visserligen ovanliga män, men de bevisa likväl, hvilket underbart inflytande pastorer kunna utöfva genom sympati med de unga och visligt ledt bibelstudium bland dem. I själfva verket är utarbetandet af prädikningar för söndagsskolan, hvilka tvinga till enkelhet i framställningen och val af passande illustrationer, en värdefull öfning för beredelse för vanliga gudstjänster.

Vinkar. — 1. Låt såväl i tal som bön i det offentliga din höga uppskattning af söndagsskolan såsom en sfer inom och en makt i det kyrkliga arbetet alltid framstå. Låt den intaga ett framstående rum bland böneämnena både på talarestolen och i bönekammaren. Förmana och instruera församlingen med afseende på nödvändigheten af att skaffa ljusa, bekväma rum och lämpliga musikinstrument, bibliotek, tidningar, kartor etc. Församlingens intresse och frikostighet härutinnan beror i hög grad på det intresse som visas från prädikantens sida. 2. Beflita dig om att inrätta bibelklasser af fullväxta medlemmar af församlingen och sålunda ställa dem i personlig förbindelse med söndagsskolan. Detta kan ske i en mycket större utsträckning än man är färdig antaga, och resultaten däraf äro af högsta värde. Det utvidgar såväl kunskapen i Guds ord som den andliga erfarenheten hos den fullväxta delen af församlingen. Dessas understöd och inflytande komma såmedelst skolan till del. Det är ett medel att behålla de unga äfven då de blifva fullväxta män och kvinnor och hindra dem att lämna skolan såsom varande för gamla för den. Det åstadkommer en förblifvande liflig sympati mellan församlingen och skolan, förhindrande sålunda denna isolering af skolan, som i många fall praktiskt gör den till ett intresse snarare

utom än inom församlingen. 3. Pastorn borde alltid vara närvarande och låta sitt inflytande blifva gällande i skolan; men om han har två prädikningar att hålla på söndagen, borde han hvarken förestå den ej heller, om det kan undvikas, taga en klass i densamma. Det tager hans krafter för mycket i anspråk före den andra prädikan, och i längden kan hans nervstyrka blifva alltför mycket medtagen. Men han borde ofta vara närvarande i skolan, alltsom oftast tala till den och formera personlig bekantskap både med lärare och söndagsskolbarn, visande sig bland dem såsom en vän och medhjälpare. 4. Pastorn bör, där så kan ske, vara närvarande vid läraremötet hvarje vecka för att gifva undervisning och råd, i det han med omsorg och grundlighet genomgår med dem texten för påföljande söndag. Läraremötet gifver tillfälle till betraktande ej blott af texten utan ock af skolans olika intressen. Såsom en förberedelse härför borde han göra sig själf förtrogen med de bästa metoder för söndagsskolans verksamhet, på det han på ett vist sätt må kunna uppmuntra till och gifva goda fingervisningar med afseende på förbättringar. Eller om det anses, att den hjälp för studiet af bibeltexten, som gifves i för lärarne tillgängliga tidskrifter, är tillräcklig, kunde pastorns undervisning i läraremötet taga ett mera vidtomfattande omfång såsom föreläsningar öfver bevis för kristendomens sanning, biblisk inledningsvetenskap, skriftens läror, bibelns geografi och besläktade ämnen. I detta fall kunde mötets sfer utvidgas, i det det blefve en större klass, hvari de mera utvecklade lärjungarne i skolan jämte lärarne kunde utbildas för lärarekallet. 5. Stor urskillning bör iakttagas vid rekommendation af böcker för biblioteket, ty under det stora framsteg blifvit gjorda såväl med afseende på stil som innehåll i böcker för barn och ungdom, finnes det många som ej blott äro värdelösa utan rent af skadliga. Söndagsskolbiblioteket är ett medel af stort inflytande vid utbildningen af folkets smak, åskådning och vanor och det är af största vikt, att böckerna äro rena i läran och helsosamma i sin moraliska

och religiösa tendens. 6. Söndagsskolfester, till hvilkas öfningar hufvudsakligen skolan själf förbereder sig, äro af stort värde, om de visligt ledas; med omsorg bör man undvika sådana öfningar, som afse uppseendeväckande effekt, hvilka ej passa på Herrens dag. Förvisso är det viktigt, att festen ej urartar till en slags utställning, som hos lärare och lärjungar endast väcker önskan att åstadkomma allmänt uppseende och draga en stor skara och hos folket väcker begär efter att roas. En gudfruktig ande skulle alltid vara förförhärskande. Men utom sådana fester är det fördelaktigt att hålla en prädikan vissa tider — hvarje månad eller åtminstone hvar tredje — särskildt för söndagsskolan, då hela gudstjänsten afpassas för de unga. Det förer pastorn och söndagsskolan offentligt och direkt närmare hvarandra och blir ett erkännande af pastorn såsom dess förnämste lärare och ledare. Men i prädikan såväl som i talet till skolan bör han se till, att han blir enkel och ej barnslig; det förra är nödvändigt för framgång, det senare är ett allmänt och olyckligt misstag.

Slutligen skall pastorns och folkets hjärtliga samverkan och sympati med skolan, som ofvan påpekats, i de flesta fall afvända alla svårigheter med afseende på söndagsskolans förhållande till församlingen; ty hvilken skola som helst, vare sig i kyrkan eller på missionsstationer, som finner sig själf så omsluten af församlingens lifliga sympati, skall instinktmässigt erkänna sin ställning såsom tillhörande församlingen och stående under dess vård och ledning. Ej heller skall det andra onda, som är så vidt spridt och olycksbringande, inträffa, att skolan ej bevistar den offentliga gudsdyrkan, ty lärjungar, som varit föremål för pastorns personliga intresse, skola dragas till honom och den offentliga gudstjänst han leder.

KAP. VII.

PASTORALA HUSBESÖK.

Själavård är grundidéen i en pastors ämbete. Han är en herde, åt hvilken en hjord blifvit anförtrodd att ledas, födas och försvaras; och det gudomliga uppdraget lyder: "Så hafven nu akt på eder själfva och på hela hjorden, i hvilken den Helige Ande har satt eder till biskopar" (Apg. 20: 28). Hans uppgift är att vara sin församlings andlige ledare, dess förtrogne kristne vän. I sin beskrifning af den gode herden säger Jesus: "Fåren höra hans röst, och sina egna får kallar han vid namn och för dem ut. Och när han har släppt ut sina egna får, går han framför dem, och fåren följa honom, ty de känna hans röst" (Joh. 10: 3, 4). Hvarje medlem af hans hjord är en själ, som af Herren anförtrotts åt hans vård, och om han är trogen sitt uppdrag, är han en af dem som "vaka öfver själarna såsom de där måste göra räkenskap". Då Paulus var i Efesus lärde han ej endast offentligen utan "från hus till hus", och i sitt afskedstal till de äldsta i den staden sade han: "Vaken därför, ihågkommande, att jag i tre års tid, natt och dag, icke har låtit af att under tårar förmana hvar och en (Apg. 20: 31). D:r Cuyler, en af de verksammaste och mest framgångsfulla pastorer i Brooklyn, säger: "Unge bröder, eftersträfven att från första början vara helgjutna pastorer. Gån under veckan till dem som I vänten skola komma till eder på söndagen. Studeren om morgonen hvarje dag böcker, på eftermiddagen studeren dörrplåtar och *människonaturen*. Edert folk skall gifva eder material för edra bästa praktiska prädikningar. Efter ett framgångsfullt söndagsarbete gån omkring i eder hjord, såsom Napoleon red öfver sitt slagfält för att se hvarest skotten träffat och hvilka som voro bland de sårade.

D:r Taylor vid Broadway tabernakel i New York säger i sitt tal till teologie studerande: "I skolen göra ett stort misstag, om I sätten ringa värde på besök hos folket. Prä-

dikstolen är eder tron utan tvifvel, men tronen står trygg, om den hvilar på folkets tillgifvenhet, och för att vinna deras tillgifvenhet är nödvändigt att besöka dem i deras hem. Jag plägade betrakta husbesök såsom ett olidligt släparbete, men det är nu min fröjd, så att när helst jag frestas att blifva modfälld, begifver jag mig i väg på husbesök i min församling; och då jag ser tillbaka på dessa tidigare år, under hvilka jag ej erfor detta, känner jag en allvarlig önskan att kunna rädda eder från att begå detta felsteg".

D:r John Hall i New York i sitt tal till liknande åhörare säger: "Med omsorg bör tillses, att intet hindrar eder från att göra husbesök. Det är högst nödvändigt för eder att känna folket i deras hem och för folket att känna eder. Barn och ungdom böra känna eder. Männen borde känna eder. Det är endast på detta sätt I skolen kunna få en bestämd idé om edert folks behof och så sättas i stånd att göra eder prädikan lämplig för dem. Ansen ej den tid förspilld, som sålunda användes. Genom att fritt konversera med vanligt folk skolen I få sidoljus eller särskilda vittnesbörd, som skola göra eder till bättre män och prädikanter för mången kommande dag".

Rörande den skygghet och försagdhet, som unge män ofta erfara vid pastorala besök, meddelar biskop Simpson denna erfarenhet: "Jag hade mycket af denna försagdhet, då jag inträdde i prädikoämbetet. Mina händer brände understundom vid tanken på att gå ut på besök. Men jag kände, att jag måste gå; församlingen bad mig gå; jag hade lofvat Gud att gå; och såsom soldaten i armén marscherar framåt bäfvande men med bestämda steg dit slaget tätast står, så gick jag i min Mästares namn. Då jag kunde, medtog jag någon kristen vän. Jag talade vänligt till folket och framlockade deras andliga tillstånd och erfarenhet, fann mången vilsekommen och sökte trösta månget bedröfvadt hjärta. Sådana besök förbättrade mig själf, införsatte mig i folkets känslor och lärde mig bryta lifvets bröd på ett bättre sätt. I en väckelse som

följde var det mycket få af de nära tre hundra, som kommo fram till altaret såsom föremål för förbön, som jag förut ej talat med, och jag visste, huru jag skulle sympatisera med dem och för dem peka på Guds lamm".

Den nu aflidne framstående president Francis Wayland sade vid afslutningen af en allvarlig vädjan till pastorer i detta ämne: "Om slutligen den invändningen göres, att allt detta är under vårt ämbetes värdighet och att vi ej kunna vänta, att en lärd man skall tillbringa sin tid med att besöka handtverkare i deras verkstäder och sitta ned med kvinnor, sysselsatta med sina husliga göromål, och samtala med dem i andliga ämnen — till denna invändning har jag intet svar att gifva. Låt den, som gör dessa invändningar, framställa saken i sin fulla styrka inför honom, som på sin resa till Galileen "satte sig ned vid brunnen" och höll sitt minnesvärda samtal med en kvinna från Samarien".

Pastorala besök — denna personliga själavård — är en väsentlig del af en pastors arbete. Ingen prädikant möter sitt heliga ämbetes kraf, som försummar direkt individuell andlig beröring med sin hjord. För utförande af denna plikt kunna gifvetvis inga regler af universell tillämpning uppställas. Personer äro mycket olika i sina karaktärsdrag och verksamhetssätt, och hvarje pastor lyckas vanligtvis bäst med sin egen metod. Församlingar skilja sig mycket i sina omständigheter och lefnadssätt, och en metod, som är lämplig för ett fält, kan vara högst olämplig för ett annat. Hufvudsaken att härvid hålla i sikte är, att pastorn på något sätt kommer i personlig andlig beröring med sin hjord, och att detta sker efter en viss plan. De vinkar, som gifvas, skola därför blifva af endast allmän karaktär och skola beröra utsträckningen af denna plikt, sättet för dess utförande och fördelarne af dess trogna fullgörande.

I. DESS UTSTRÄCKNING.

Huru stor plats borde gifvas åt pastorala husbesök i en pastors arbetsplan?

Åt prädikan bör tvifvelsutan den största uppmärksamhet ägnas. Då pastorn prädikar, är han omgifven af hela sin hjord och framstår inför världen såsom Guds sändebud, en den där satts att utlägga och försvara evangelium. Ingen enskild plikt kan i vikt och ansvar jämföras med detta stora offentliga verk, och inga pastorala göromål, huru viktiga de än må vara, kunna tjäna såsom ursäkt för ofta återkommande försummelse af grundlig förberedelse för prädikstolen. Denna förberedelse måste i första hand och framför allt ske.

Men i en pastors arbetsplan borde också finnas rum för besök af hvarje familj och, om möjligt, hvarje person i hans församling. I de flesta församlingar borde detta kunna ske åtminstone så ofta som en gång om året, i somliga oftare än så. Genom att systematiskt och omsorgsfullt utlägga arbetsplan och med sträng punktlighet använda bestämda tider för dess utförande, kan en stor församling besökas alltigenom rätt fort. Antag att förutom besök, som ske på grund af sjukdomsfall eller andra nödvändiga förhållanden, sex reguliera besök äga rum hvarje vecka, så skulle härigenom, litet som detta antal är, mer än ett hundra femtio familjer nås på ett halft år — ett antal öfver medeltalet hushåll i våra församlingar. För detta ändamål vore två eller tre aftnar hvarje vecka i vanliga fall tillräckligt, och genom att på detta sätt ställa sig själf i lefvande sympati med sitt folks dagliga lif skulle pastorn vinna mera än att använda denna tid för sina studier genom den växande lätthet, hvarmed han skulle förbereda sig för sina prädikningar och afpassa dem efter församlingens behof. D:r John Hall säger: "Jag anser, att en prädikant med god helsa som gör sitt arbete lätt och naturligt borde göra besök hos någon åtminstone fem dagar i veckan. Jag har gjort detta flera månader i rad. — — — Några timmar om dagen använda för husbesök är en verksamhet helsosam i både kroppsligt, intellektuellt och moraliskt hänseende. Man studerar bättre därigenom".

Det finnes visserligen platser, på hvilka pastorn på grund af församlingens vidsträckthet och mängden af plikter utom densamma litet och intet kan göra i detta hänseende utom besök af sjuka och personer som råkat i särskilda andliga bekymmer. Men dessa fall äro sällsynta undantagsförhållanden, och i sådana församlingar böra särskilda mått och steg alltid vidtagas för att ersätta frånvaron af pastorala besök antingen genom en assisterande pastor, som ägnar sig åt detta verk, eller genom att gifva en kompetent kommitté i uppdrag att tillse detta behof. Då tabernakelförsamlingen af vårt samfund i New York, vid Mulbery street, räknade öfver ett tusen medlemmar, som voro vidt spridda öfver den stora staden, uppgjorde den nu aflidne vördnadsvärde diakonen William Colgate en plan, enligt hvilken församlingen delades i lämpliga distrikt, af hvilka hvart och ett ställdes under en kompetent broders vård, och detta visade sig vara en mycket gagnelig anordning för såväl husbesök som vård inom församlingen.

En annan fråga torde uppstå: "Är det pastorns plikt att göra husbesök äfven utom sin församlings område?" Svaret härpå måste bero på storleken af hans hjord, hans särskilda böjelse och hans krafter. Herren fordrar ej omöjligheter. Men hvar och en som samvetsgrant tager i betraktande, att äfven i landtdistrikten i New York mer än hälften af befolkningen ej besöker någon evangelisk kyrka, skall, tänker jag, ängsligt fråga, huru denna massa, som försummar evangelium, skall kunna nås; och en pastor som söndag efter söndag får se en halffylld kyrka må väl fråga sig själf, huruvida den ej skulle blifva öfverfylld, om han i stället för att vänta på, att dessa sorglösa själar skulle komma till honom, ginge till dem och bragte evangelii budskap med ett bedjande sinnes allvarliga öfvertygelse i kretsen af deras familjer. Eller om detta ej är möjligt för honom, borde han ej fostra andliga arbetare i sin församling samt på ett systematiskt sätt sätta dem i verksamhet bland den likgiltiga hopen omkring honom? Att uppmuntra till

och organisera sådan aggressiv kristlig verksamhet såsom flitiga husbesök etc. är en af de mest viktiga plikter en pastor har, och knappt något arbete på det andliga området är mera fruktbärande i sina välsignelserika följder såväl ifråga om en högre utveckling af det kristliga lifvet hos besökarne som ifråga om väckelse och omvändelse bland dem som besökas.

II. DET SÄTT SOM BÖR ANVÄNDAS.

En enda metod, som passar för alla förhållanden i det pastorala ämbetet, kan ej här föreslås, men följande allmänna tankar kunna tagas i öfvervägande.

Pastorns besök borde uteslutande vara afsedda för andliga samtal. Det finnes andra tillfällen för besök af endast artighet och på grund af personlig vänskap, men hvad nu frågan gäller bör hans ändamål vara att ställa sig i religiös förbindelse med sitt folk — lära känna deras erfarenheter, hjälpa dem i deras bekymmer, trösta dem i deras sorger, egga dem till aktiv religiös verksamhet — och sålunda såsom en den där anförtrotts vården om själar, hjälpa dem framåt på vägen mot det himmelska hemmet. Den pastor som går från hus till hus, sysselsättande sig med samtal i endast världsliga ämnen försummar sin stora lifsuppgift och kommer i sin Mästares ögon till korta ifråga om vården af själar, som anförtrotts åt honom.

Besöket bör vara af religiös natur, men det bör så långt som möjligt vara fritt från stelhet, formalitet och enformighet. En surmulen uppsyn och en formell stil äro ej nödvändiga för andligt samtal. Pastorn kommer som en kristen vän djupt, varmt intresserad i familjens andliga välfärd, och under det han i all trohet berör ting som tillhöra deras själar bör han göra det på ett naturligt, angenämt och vinnande sätt, så att de ej må känna sig ställda under tvång utan gifva honom sitt fulla förtroende. Några pastorer gifva några få stereotypa frågor och förmaningar som återkomma vid hvarje visit. Ett så stelt och onaturligt tillvägagående saknar allt moraliskt inflytande; det uppfattas lätt såsom ett

formellt ämbetsgöromål. Ingen plikt är af mera ömtålig beskaffenhet eller tager en pastors förmågor mera i anspråk än att på ett framgångsfullt sätt göra pastorala besök, så att de lämna ett kraftigt religiöst intryck och likväl hos ung och gammal väcka en hjärtlig längtan, att de måtte upprepas.

I sina besök borde pastorn ej förbise någon. Tjänare och barn såväl som familjens hufvudmedlemmar borde blifva af honom uppmärksammade och känna, att han vårdar sig om deras själar. Ej heller borde någon familj eller person blifva förbisedd eller förbigången utan besöken borde vara fullt opartiska, för rik och fattig, omvänd och oomvänd. Af detta skäl är det bäst att göra besöken i tur och ordning. Alla veta då att ingen gynnas framför den andre och att de i sin tur skola blifva uppmärksammade.

I regeln bör besöket vara kort. Omständigheter skola nödvändigtvis i viss mån hafva sin inverkan härvidlag, men långa besök leda nästan oundvikligt till upptagande af världsliga ämnen och försvaga och förstöra det religiösa intrycket. Tanklösa personer skola ofta söka förmå pastorn att göra en half dags visit och bjuda honom på festlig middag eller supé. Men han måste vara på sin vakt att ej gifva efter för sådana önskningar; det är till skada för hans studier och för den andliga kraften af hans besök. Ingen allvarlig pastor vill slösa sin tid och sina krafter i det sladder som lätt uppstår vid en sådan visit. Såsom regel är en kort visit — angenäm, men med bestämdt mål — åtföljd, där så kan ske, af en kort bön särskildt frambärande de individuella behofven i familjen inför nådens tron, den mest verksamma, och den gifver tid att besöka hela församlingen utan att upptaga tiden för grundlig prädikoförberedelse.

Pastorala besök böra ock ske förtroendefullt. Ingen pastor äger rätt att uppmuntra familjer bland sitt folk att för honom privat yppa sitt andliga tillstånd och därpå gå ut och sprida innehållet af dessa förtroliga samtal i samhället. Det är att brottsligt använda ett heligt förtroende. Mången pa-

stor har på så sätt fördärfvat sitt inflytande och hindrat sitt tillträde till folkets förtroende. Om han vill blifva anförtrodd att vara en förtrolig rådgifvare och vän i sin församling, så må han vara mäktig att för sig själf behålla hvad för detta ändamål meddelats honom.

Framför allt måste pastorn komma ihåg uppmaningen: "håll på i tid och i otid". Han borde väl begagna alla tillfällen. I butiken, på kontoret, i verkstaden, hos jordbrukaren, på vägen, i spårvagnen — ja öfverallt — bör han söka leda människor till Kristus. Med vislighet bör han visserligen taga hänsyn till passande tid och ort, men han får ej försumma något verkligt tillfälle att samtala om vikten af personlig gudsfruktan. Själavården är hans lifsarbete, hans höga uppgift, och omsorg om själars frälsning bör ständigt visa sig i hans samtal. Isynnerhet måste han taga tillfället i akt att säga allvarliga, vänliga ord till de oomvända. Vanligen kan detta bättre ske, då han är ensam med dem, enär de då äro mera tillgängliga och uppmaningen kommer med större kraft. Uraktlåtenhet af detta personliga förhållande till själarna är en af de mest sorgliga brister, som kunna vidlåda en evangelii tjänares lif.

III. FÖRDELARNA AF HUSBESÖK.

Den personliga religiösa tillväxten hos pastorn är kraftigt befordrad genom denna direkta beröring med själarna i församlingen. Det är fara för handen, att en pastors lif urartar till ämbetsmässighet. Han kan komma att studera Guds ord och dess stora sanningar ej med personlig tillämpning på sig själf utan med hänsyn endast till prädikans förberedelse och dens tillämpning på folket. Han kan förlora ett lefvande medvetande af sitt eget personliga förhållande till Gud och läsa, tänka och bedja med hänsyn endast till andra. Mången pastor, som faktiskt tillväxer i allmän bibelkunskap och förmåga att utarbeta gedigna prädikningar och hålla dem, är det oaktadt tillbakagående i sitt inre personliga lif såsom kristen.

Men den direkta beröringen med enskilda själar vid husbesöken ställer religionen inför hans medvetande mindre såsom en teori utan snarare såsom en lefvande personlig verklighet. Han har här att göra med religionen mera i det konkreta än i det abstrakta. Han blir vittne till dess verkliga kraft att trösta i sorgen, att gifva styrka i frestelsen, att hjälpa i svårigheter, att triumfera i faran, och hans egen själ kommer till mera fullt medvetande om den såsom en lefvande verklighet. Huru ofta finner han ej själf, då han söker att leda en annan till Kristus, nytt tillträde till honom, eller då han meddelar tröstens ord till en nedslagen och bedröfvad ande uppspringer nytt mod och hopp i hans eget hjärta! Vidare utvecklas renare sympatier i hans egen själ och han blir en sannare, ädlare kristen.

Husbesök gifver också de bästa tillfällen att studera folket i deras verkliga lif, deras karaktär, åskådning, frestelser, lidanden och synder. Den framgångsfulle prädikanten måste vara en människokännare, isynnerhet en som studerar sin egen församling. Mången alltför sluten pastor bortslösar den största delen af sin kraft, emedan hans prädikan ej är praktisk och lämpar sig efter folkets behof. Hans prädikan må vara oklanderlig i stilistiskt och logiskt hänseende, i lärdom och renlärighet, men den träffar ej människorna, emedan den ej rör sig inom området för deras erfarenhet. Den skingrar ingen af deras svårigheter, den träffar ingen af deras synder; den behandlar inga frågor, som framstå för dem såsom lifsviktiga; den är ej ett Ituriels spjut som träffar och blottar den maskerade frestaren, som tjusar deras öron och bedrager dem. Prädikanten står ej i beröring med åhörarnes verkliga lif, och de röras och välsignas ej genom prädikan, huru abstrakt sann och skön den än må vara. Det är med lifvet i sitt verkliga framträdande en prädikant har att göra; och studiet af alla dess mångfaldiga sidor såsom det utvecklas under syndens och nådens makt är väsentlig för den största kraft i prädikokallet. En gammal teolog

plägade säga: "Prädikanten har tre böcker att studera — bibeln, sig själf och folket".

Ej heller bör här förbigås, att pastorala besök är en förståndet riktande verksamhet. Vid studiet af lif och erfarenhet såsom pastorn möter dem i det ena hemmet efter det andra, vinner han ständigt ny insikt i den mänskliga karaktären. I dessa samtal öppnas nya sidor af sanningen för honom, och från dessa besök kommer han tillbaka till sitt studierum med nya texter och ämnen för prädikningar och nya belysningar af såväl det praktiska som läran.

Dessa pastorala besök åstadkomma dessutom en personlig andlig förbindelse mellan prädikanten och åhörarne och öka i hög grad deras intresse för hans prädikningar. De ändra åhörarens ståndpunkt i förhållande till prädikanten. Den person, med hvilken du vist och ömt samtalat om lefvande personlig religion kan ej med ett kallt, kristligt öra lyssna till dig på söndagen, ej heller kan han — hvilket är lika mycket hämmande för andlig välsignelse — lyssna endast såsom en beundrare af din andliga vältalighet. Han har en djupare känsla. Han kommer dig till mötes ej endast med sin kritiska och intellektuella förmåga utan med sin religiösa natur, och orden du talar, såsom varande uttalanden af en som uppriktigt söker hans andliga välfärd, komma till honom med andlig kraft. Detta är tvifvelsutan hemligheten af mången prädikants framgång, äfven ehuru han saknat vältalighet. Pastorn har ställt sig i personligt andligt förhållande till sina åhörare och för dem äro äfven hans minst formfulländade prädikningar beklädda med en helig kraft. Briljanta prädikningar kunna vinna popularitet, men endast denna personliga religiösa förbindelse mellan pastorn och folket åstadkommer förtroende; och en pastors verkliga kraft att frambringa andliga evighetsfrukter är beroende af det religiösa förtroende folket har för honom.

Dessa besök gifva honom också tillfälle att sammanträffa med många, som han aldrig kunde nå med sina prädikningar. I hvarje samhälle finnas gamla, som behöfva re-

ligionens stöd i lifvets höst; sjuka och sörjande i behof af hugsvalelsens och hoppets ord; de likgiltiga behöfvande vänlig bjudning och varning. Pastorn är Guds befullmäktigade sändebud till dessa och i dessa personliga samtal kan han gifva lämplig undervisning, uppmuntran, tröst och förmaning till hvar och en.

Slutligen äro pastorns husbesök viktiga medel att välsigna och stärka den pastorala förbindelsen. På senare tid hafva pastorers anställningar varit af kort varaktighet. Knappt är en pastor anställd och väl kommen i arbetet förrän frågan om ett ombyte börjar agiteras. Månde ej aftagandet af pastorala husbesök, så troget verkställda af våra fäder i ämbetet, till en del utgör förklaring af detta förhållande? Pastorns personliga andliga lif kommer ej i beröring med hans åhörare: såsom en följd häraf vinnes ej deras religiösa förtroende och hans verksamhet är ej öfverensstämmande med deras behof. Det enda bandet dem emellan är prädikningarna; och då nyhetens behag af hans röst, sätt och tänkande har försvunnit, tröttna de på honom och de vilja hafva ombyte.

¶ Då dessutom pastorn ej är samvetsgrann mot sina åhörares själar i det enskilda, känna de instinktmässigt, att han ej är uppriktig — åtminstone ej helt på allvar — i sin offentliga prädikan. På Herrens dag framträder han inför dem förkunnande de mest allvarliga sanningar och inpräglar dessa sanningar med den starkaste öfverbevisning, men under veckan möter han dem och har ej ett ord af vänlig inbjudning till Kristus eller varning för synden. Från prädikstolen varnar han högtidligt de obotfärdiga för deras öfverhängande fara att evigt förgås, men träffar dem i deras hem eller på gatan kanske i åratal utan att säga ett ord som tillkännagifver hans intresse för deras eviga väl. Sådan inkonsekvens gör det religiösa förtroendet omöjligt, och tillräckligt band att hålla pastor och åhörare tillsammans saknas.

Men förhållandet mellan pastor och folk såsom Gud förordnat det är af den mest heliga och varaktiga beskaffen-

het. Ålagd att vårda sig om deras själar skall han gå bland sin hjord såsom deras andlige ledare och vän. Biktstolen, förskräcklig som dess makt är i det ondas tjänst, var i själfva verket till sitt ursprung endast en förvändning af den pastorala inrättningen, grundad på ett verkligt och allmänt behof — bekymrade själars längtan efter ledning och hjälp att återkomma till Gud. Detta behof måste pastorn möta såsom en förtrogen rådgifvare och hjälpare för enskilda medlemmar af sin hjord; och är han trogen sitt heliga uppdrag, skola tillgångarna af hans kraft ständigt växa och nya band af sympati hålla honom år från år allt fastare i hans församlings hjärtan.

IV. BESÖK AF SJUKA.

Att besöka sjuka är en af pastorns mest ansvarsfulla och svåra plikter, ty den ålägger honom ofta den andliga ledningen af själar, som befinna sig på evighetens gräns, då hvad som säges måste sägas genast, och rätt sagda ord äro af den högviktigaste betydelse. Jag har därför sparat detta ämne för att därom göra särskilda antydningar.

1. Folket borde läggas på hjärtat att underrätta pastorn, då sjukdomsfall inträffa, ty ofta klandras han för försummelse att besöka sjuka, ehuru han i verkligheten ej hade kännedom om sjukdomsfallet. Han bör därför offentligt framhålla, att underrättelse bör gifvas honom om sådana fall, på samma gång han tillkännagifver den fullkomliga villigheten å sin sida att komma på en sådan kallelse hvad tid och till hvad plats som helst. Det är klart, att, då kända sjukdomsfall i hans egen församling inträffa, han ej väntar på inbjudning utan gör besök i känslan af sin egen plikt.

2. Det är alltid klokt att besöka de sjuka, då ens kropp befinner sig i uthviladt och ej i uttröttadt tillstånd, då man är mätt hellre än då man är hungrig. Man är då mera skyddad mot smitta. Vid smittosamma sjukdomar borde en läkare rådfrågas med afseende på de bästa skyddsmedel, och medel för aflägsnande af smittoämnen borde omsorgs-

fullt begagnas efter besöket på det man ej må sätta andra i fara. Huruvida det i sådana fall är en plikt att göra besök, därför kan ingen regel gifvas. Afgörandet måste lämnas åt pastorns samvetsgranna omdöme såväl som åt hvarderas anhöriga och omständigheter. Van Oostezees ord i hans *Praktiska teologi* förtjäna likväl att noggrant uppmärksammas: "Det negativa svaret, som gynnas af somligas teori och praktik, finner ett synbart rättfärdigande i den naturliga böjelsen för självbevarelse och i lärarens förhållande till sin egen familj. I motsats härtill står likväl det förhållandet, att äfven en kristen är förpliktad att utgifva sitt lif för bröderna, huru mycket mer då herden för fåren! Dessutom gäller i detta afseende också, att förlusten af lifvet i Herrens tjänst är medel för dess bevarande. Utan tvifvel månde fullgörandet af plikten i detta fall kosta ett smärtsamt offer. — — — Icke desto mindre hafva Herren och hans församling utan gensägelse rätt att fordra, att plikten har företräde framför allting annat. I öfverensstämmelse härmed förblef Luther under pestens härjande 1527 hos Pomeranus och två diakoner i Wittenberg och svarar på detta sätt på frågan, som formligen väckts af honom i hans traktat: "Huruvida vi böra fly för döden?" Då den här framställda frågan särskildt öfvervägdes vid synoden i Dort 1574 kom man till det resultatet, "att de borde gå om de kallades och äfven om kallelsen uteblef, för så vidt de veta, att det är behof af dem". Med hvad rätt kan själarnas läkare undandraga sig ett åliggande, från hvilket till och med den icke troende medicine doktorn ej alltför lätt undandrager sig? — — — För den risk man löper vid detta tillfälle får man sin rika ersättning i hjordens tacksamhet, vårt eget samvetes gillande och den alltid förnyade erfarenheten, att Herren uppehåller sina tjänare äfven i denna öfningsskola och ej sällan på ett uppenbart sätt skyddar dem. Det är klart, att tron på hans makt och trofasthet ej kan fritaga någon från plikten att vidtaga sådana försiktighetsmått, som äro föreskrifna under sådana omständig-

heter af erfarenheten och vetenskapen". Denna fråga är understundom en af de svåraste i en pastors lif och tvifvelsutan är faran stor, att han hellre rådfrågar sin fruktande känsla än den tro, som höfves en Guds tjänare.

3. Omsorgsfull beredelse borde ske för sådana besök genom föregående studier och bön. Härvid bör han söka en andlig själsstämning, välja och göra sig förtrogen med skriftställen lämpliga för de sjukas olika andliga tillstånd och behof, införsätta sig i en lämplig tankegång och förskaffa sig korta, enkla och tilltalande belysningar med afseende på frälsningens väg och sålunda skickliggöra sig för behandlingen af de olika sidorna af de sjukas andliga tillstånd. Jag behöfver näppeligen tilllägga, att under all förberedelse måste förefinnas ett sundt omdöme och ett hjärta som står i helgjuten sympati med den sjuke, så att pastorn kommer till sjukrummet såsom en vis och sympatiserande vän, och det på ett sätt som förmärkes.

4. Ifråga om sättet är det viktigt att vara i besittning af självbehärskning samt vara naturlig, sympatetisk och glad, hvilket lugnar den sjuke och uppmuntrar till förtroende. Rösten bör vara mild och lågmäld, men ej onaturlig och klagande. Besöket bör utom i ovanliga fall vara kort. Uraktlåtenhet härutinnan är till stor skada för besökets ändamål och kan i somliga fall utestänga pastorn från de sjuka.

5. Rörande samtalet med de sjuka kunna inga bestämda regler gifvas, då fallen äro af så växlande natur. Pastorns goda omdöme och takt skall leda till den bästa metoden i hvarje fall. Det viktigaste är tydligen en klar, grundlig och noggrann kännedom om patientens andliga tillstånd, ty den förutan kunna pastorns ord få en orätt riktning eller till och med blifva helt och hållet vilseledande. Han kunde tala tröstens ord, där hjärtat är stadt i fiendskap mot Gud och hellre behöfver en vänlig varning eller han kunde uppmuntra till hopp, hvarest hjärtat är stadt i självbedrägeri och Gud endast uttalat dom. Ett ensamt samtal, om det kan äga rum, skall understundom bidraga till att den sjuke mera fritt öpp-

nar sitt hjärta och skall sätta pastorn i tillfälle att tala mera direkt och frimodigt. Om den sjuke är en troende blifver frågan: äger han frid, har han undergifvet och med lugn öfverlämnat allt i Guds hand? Om så ej är, förvissa dig om, hvad som hindrar detta och hjälp om möjligt själen att komma tillbaka till Gud. Om han ej är en kristen, sök att få veta, hvad som hindrar honom från att blifva en sådan och led honom om möjligt till Kristus. Men iakttag den yttersta samvetsgrannhet, gör en klar åtskillnad mellan en sann och en falsk omvändelse, och undvik endast lösa uppmaningar att komma till Kristus, som lämna oförklaradt, hvem Kristus är, och hvad han har gjort, och hvad det är att komma till honom. I hvarje fall, vare sig den sjuke är en troende eller en icke troende, bör Kristus framhållas i sin nåds fullhet och kraft såsom det enda hoppet och den enda hjälparen för den ödmjuka, ångerfulla själen, och den sjukes tankar böra lyftas och vändas till honom såsom en lefvande, närvarande frälsare och en allsmäktig vän.

6. Då det är praktiskt möjligt borde man alltid leda i bön i sjukrummet. Under mycket hård sjukdom är understundom rådligast att ej göra något annat än leda i bön, och i sådana fall, då den lidande synes nära evigheten, huru afpassade och innehållsrika böra ej dessa bönens ord vara! Huru öm, allvarlig, direkt borde ej bönen vara, som frambär saken med alla dess oskattbara intressen inför Guds ansikte! Vinet säger träffande: Vänta mycket af bönen — jag menar ej endast af dess makt med Gud, utan af dess omedelbara verkan på den sjuke; under form af bön kan sägas allt man önskar; med den kunna vi bringa de hårdast tillslutna hjärtan att öppna sig för oss. Det finnes ett utomordentligt *behag* i bönen; och detta behag har också sin verkan på oss hvilka den gör mera förtroendefulla, mera milda och tåliga, och införsätter oss i kärleksfull sympati med den sjuke, hvem han än må vara, genom att göra Guds närvaro förnimbar för oss båda".

Dessa sjukdomstillfällen gifva en pastor det säkraste

tillträde till hans hjords hem och hjärtan, och rätt begagnade ej endast öka de i hög grad välsignelsen af hans verksamhet utan gör honom också ännu mera till ett föremål för familjernas i hans församling tillgifvenhet och förtroende. Försummelse af de sjuka och sörjande å pastorns sida eller ett hjärtlöst och vårdslöst sätt i fullgörandet af sina plikter mot dem, är öfverträdelse af de mest heliga förbindelser och anses med rätta af både troende och ogudaktiga såsom en vanära för honom. I längden måste det omintetgöra kraften af hans prädikoverksamhet. Med stor omsorg bör han därför göra sig underrättad om de sjuka och lidande, besöka dem utan dröjsmål och ofta, samt komma till deras hem i sin Mästares sinne med en kristen väns ömma, innerliga sympati och med de rika skatter af kristlig hjälp och hugsvalelse, som blifvit honom såsom en evangelii tjänare anförtrodda af Gud.

KAP. VIII.

ANDLIGA VÄCKELSER.

Kristenhetens historia är en historia af väckelser, genom hvilka återlösningens verk befrämjats bland människorna; det finnes alla skäl för antagandet, att det så skall förblifva till änden. Människor drömma om evangelii framgång med ett stadigt, jämt och stilla lopp, tills det når sin triumf i världen, utan någon omväxling af tillbakagång och kraftigt återupplifvande, men den tanken finner intet stöd vare sig i bibeln eller i kyrkohistorien. De stora väckelserna i det förflutna hafva varit tider, under hvilka den kristna världen höjt sig till en klarare uppfattning af den gudomliga sanningen och nått en högre lyftning i det kristliga lifvet. De hafva bestått i det gudomliga verk, hvarigenom evangelium brutit sig igenom människors villfarelser och synder och ernått en mera fullständig utveckling i Kristi församlingars medvetande och lif.

Ingen som samvetsgrant studerat kyrkohistorien vill underskatta värdet af religiösa väckelser. Men det följer för ingen del däraf, att en pastor bör söka framgång endast och hufvudsakligen i dessa speciella uppenbarelser af andlig kraft. Ty en väckelse förutsätter i vanliga fall ett föregående aftagande af andligt lif, hvilket är evangelii tjänares uppgift att förekomma, ty de äro gifna "för de heligas fullkomnande, till ämbetets verk, till Kristi kropps uppbyggelse" (Ef. 4: 12). Trohet och visdom hos pastorn kan hålla de andliga krafterna i församlingen så inspirerade och organiserade, att dess lif ej förslappas utan utvecklas och stärkes och dess tillstånd följaktligen är sådant, att ständig tillväxt och framgång äger rum. Sådant var förhållandet i pastor Spurgeons församling. Då man var närvarande vid dess möten och observerade dess mångfaldiga och väl organiserade verksamhet, fick man samma intryck af prädikan och gudsdyrkan, anden och lifvet som vid en kraftig religiös väckelse. Den Helige Ande är ständigt närvarande och där är intet afbrott i omvändelsens verk. För detta idéella mål verkar städse en trogen pastor; och då en väckelse uppstår, innebär den ej så mycket ett återvinnande af försvagadt andligt lif, utan fastmera ett påskyndande i andligt framåtskridande och en mäktigare andeutgjutelse vid människors frälsning.

Men i det kristna lifvets vanliga framträdande är aftagande af religiöst lif och intresse ofta ett märkbart och sorgligt faktum, och pastorn bör därför söka de bästa medel att befrämja en väckelse.

Härvid är af största vikt att komma ihåg att en genuin väckelse är resultatet af den Helige Andes närvaro: utan honom kan det nog blifva en rörelse men ej en sant andlig sådan. Det är "icke med makt och icke med kraft, men med min anda, säger Herren Zebaot" (Sak. 4: 6). En djup känsla häraf är väsentlig, och all tanke och känsla borde riktas på bön om hans närvaro; men Anden verkar genom mänskliga redskap och efter lagar som gälla för människors

förstånd och hjärtan. Bruk af lämpliga medel är därför väsentlig.

Vill här anmärka: 1. Folkets kristliga lif höjer sig sällan öfver pastorns andliga ståndpunkt; det är därför af utomordentlig vikt, att pastorns egen själ är "i Anden" — ödmjuk, brinnande, troende. Uppseendeväckande buller, nit, tal och anordning kan ej ersätta den Helige Ande i själen. 2. Alldenstund väckelse i församlingen vanligen är en väckelsetid bland de oomvända, böra prädikningarna i början särskildt vara lämpade att ransaka de kristnas erfarenhet och lif och leda till ökad personlig helgelse och verksamhet. Församlingen är "världens ljus" (Matt. 5 : 14), och evangelii inflytande på världen beror på den klarhet, hvarmed ljuset skiner. 3. Sök att befrämja allvarliga personliga samtal å de kristnas sida med deras oomvända anhöriga och vänner. Det är stundom praktiskt att organisera kommittéer att företaga husbesök för andliga ändamål bland åhörarne. Det säger sig självt, att stor vislighet bör iakttagas såväl ifråga om *sammansättningen* af denna kommitte som ifråga om sättet för dess verksamhet. 4. Mötenas antal böra ökas i förhållande till det visade intresset. Oupphörliga möten koncentrera uppmärksamheten på de andliga ämnena, stadfästa intryck som annars månde förflyktigas och leda till afgörelse ifråga om religionen. Blocket må synas oberördt af ett hugg, men en följd af sådana på samma punkt klyfver det. 5. Sättet för ledningen af speciella möten måste bestämmas af de förhanden varande vinkar som Anden gifver och Guds ledning med det hela. Om öfverflödande gåfvor finnas i församlingen är det ofta bäst att ej hafva extra prädikningar, utan fortsätta med sociala möten, under det man med omsorg låter dem hafva omväxling i art och form. Om extra prädikningar anses nödvändiga, måste frågan, huruvida en evangelist bör kallas eller hjälp af pastorer från närgränsande församlingar bör sökas eller pastorn själf bör prädika, afgöras af omständigheterna. Alla dessa metoder hafva visat sig gagneliga. Om hjälp sökes, bör med

försiktighet tillses, att en man af rätt ande och praktisk visdom erhålles.

Den frågan kan uppstå: "böra en serie af möten påbegynnas, då något särskildt andligt intresse ej tyckes förmärkas? Jag svarar: "det synes mig, att för visso lika stora skäl förefinnas för anordningen af fortsatta möten för väckande af andligt intresse som för anordning af sådana möten att väcka intresse i nykterhetsfrågan, politik eller vetenskapliga ämnen. Samma intellektuella lag tages i anspråk i alla sådana fall, nämligen att *fortsatt* uppmärksamhet på ett ämne bringar sinnet att blifva intresseradt och upptaget däraf och uppväcker viljan att handla i förhållande till detsamma. Då nu den Helige Ande verkar i själen ej i strid mot den själskonstitution, Gud gifvit, utan i öfverensstämmelse därmed, så synes det intresse som sålunda väckes genom riktandet fortsatt uppmärksamhet på Kristi religion blifva ett naturligt villkor för Andens verk. Och enär Kristi evangelium är det viktigaste ämne, hvartill människors uppmärksamhet kan kallas, synes det vara de största skäl för tillämpningen af denna själslag genom anordningen af fortsatta möten med afsikt att fästa människors uppmärksamhet därpå.

Vid väckelsemöten finnas dock stundom betänkliga faror, som en pastor med omsorg bör söka undanrödja: 1. En endast af människor åstadkommen rörelse, hvari verksamheten snarare består i att upparbeta den religiösa känslan än att upplysa och stärka den religiösa öfvertygelsen. Dylik vädjan till känslan med uteslutande af förståndet har i de flesta fall till följd en farlig reaktion, som utmynnar i indifferentism och skepticism. Månget fält har blifvit förbrändt af dessa *psevdo*-väckelser och de utgöra de mest hård-arbetade fält för kristlig verksamhet, emedan religionen där blifvit föremål för förakt. 2. Ett väckelsemöte som företages för andra än andliga ändamål såsom att sättas i stånd att betala en kyrkoskuld eller för att stärka en opopulär pastors ställning. Hvarhelst en väckelse sökes utan att den

egentliga afsikten är Guds ära och själars frälsning, blir företaget utan verkligt resultat. 3. En böjelse att förlita sig på väckelsemöten, så att vanliga nådens medel åsidosättas. Med omsorg bör man stå på sin vakt häremot, emedan det är skadligt för ett sundt församlingslif. I bön och prädikan bör pastorn med noggrannhet och eftertryck framhålla för folket, att det förnämsta hoppet för kristligt lif och framgång ej är att söka i väckelsen utan i ett rätt bruk af de vanliga alltid tillgängliga nådens medel. Somliga prädikanter tala af vana såsom om Guds verk i omvändelsen och helgelsen vore inskränkt till väckelsetider, och verkan däraf är fördärflig. Till undvikande af detta falska förlitande på särskilda möten vore det väl att ej hålla dem med bestämda mellantider eller att på något sätt gifva dem en alltför framstående plats i allmänhetens tankar. 4. I den reaktion som inträffar efter den ytterliga ansträngning af isynnerhet nerverna, som äger rum vid en serie af dessa möten, böra de största försiktighetsmått vidtagas att skydda de nyomvända från affall. I en växts lif är den farligaste perioden, då den flyttas från drifbänken och planteras på öppen mark, ty då den förlorar drifbänkens värme och skydd och utsättes för kölden och stormarna på det öppna fältet, skall den oundvikligen falla, vissna och dö, om den ej omsorgsfullt vårdas. En pastors mest svåra och maktpåliggande arbete är efter en väckelse vid vården och undervisningen af de nyomvända, då den ovanliga eggelsen af den lifliga verksamheten upphört; och det är just här, som det onda existerar, som så allmänt lägges väckelser och evangelister till last, men som i verkligheten är en följd af pastorns och församlingens vårdslöshet. De nyomvända borde uppmuntras att ingå i söndagsskolan och bibelklassen och göras personligen bekanta, så långt ske kan, med församlingens medlemmar. Där antalet nyomvända är stort, kan pastorn enskildt ombedja några insiktsfulla, erfarna medlemmar att ägna dem särskild uppmärksamhet och i tysthet gifva hvar och en en lista på dem, som sålunda an-

förtros åt hans eller hennes vänliga tillsyn och vård. En plats och en uppgift för hvar och en af de nyomvända borde ock sökas; detta är mycket viktigt för deras välbefinnande och utveckling.

KAP. IX.

DET SOCIALA LIFVETS FÖRÄDLING I FÖRSAMLINGEN.

Utvecklingen af det sanna kristliga lifvet i församlingen är i väsentlig mån beroende af det sociala inflytande som likt en atmosfer genomtränger och omgifver det. Pastorn borde här vara den inspirerande och kontrollerande. Så vidt möjligt är borde medlemmarna finna sin umgängeskrets inom församlingen — ej i en exklusiv ande utan af den grundsatsen, att det högre band af andlig affinitet, som binder dem tillsammans i Kristus såsom församling, innebär som en naturlig följd ett lägre band af social affinitet, så att församlingen är en naturlig sfer för själens verksamhetsyttringar, de sociala såväl som de andliga. Att göra det sociala lifvet i församlingen starkt, helsosamt och rikt, så att det blir en magnet, som attraherar andra själar, är af den största betydelse i en pastors arbete. Jag påpekar två sätt, hvarpå detta kan ske.

1. Personliga ansträngningar att befrämja ömsesidig bekantskap bland åhörarne genom att presentera främlingar och tillförsäkra dem sådan uppmärksamhet, som naturligt leder till att draga dem till kyrkan såsom ett hem. Se till att de blifva hjärtligt välkomnade vid offentliga möten och att medlemmar göra besök i deras hem samt göra dem till föremål för social artighet och vänlighet. En uppmärksam pastor kan göra mycket i detta hänseende genom personliga vinkar.

2. Sociala möten i kyrkan, i hvilka folket hafva tillfälle till bekantskap och gifva utlopp för sociala känslor. Dessa möten kunna arrangeras på olika sätt. 1.) De äro under-

stundom rent sociala, då man sysselsätter sig med samtal, musik och sådana förströelser som månde vara helsosamma och af oskyldig art. Pastorns takt erfordras här att göra en rätt ton och ande rådande i samlingen, att befordra allmän bekantskap och sällskaplighet och att se till att ej tvetydiga nöjen vinna insteg. 2.) De kunna stundom upptaga utom det sociala ett litterärt element, och en del af tiden tillbringas med läsning, deklamation, uppsatser, poem samt diskussion öfver ämnen i historia, biografi, allmän litteratur och vetenskap. Med en omsorgsfull ledning äro dessa ofta af stort värde till befrämjande af allmän bildning och intelligens och genom att isynnerhet bland de unga framdraga talanger som annars torde förblifva outvecklade. Ett framgångsfullt arbete af en sådan organisation, förutsätter gifvetvis en mångsidig begåfning hos pastorn och ej så litet arbete. 3.) Stundom är ändamålet ej endast socialt och litterärt utan också befrämjande af missionssaken och mötet upptages delvis af underrättelser om missionsverksamheten hemma och på hednafältet, korrespondens med missionärerna samt uppsatser öfver framstående missionärers lif och karaktär och ämnen rörande missionsföretag. Organisationen kunde också företaga olika slag af verkligt missionsarbete såsom missions-söndagsskolor, religiösa möten på förbisedda orter samt personligt arbete, unga män bland unga män, unga kvinnor bland unga kvinnor, att föra dem till kyrkan och annars hjälpa dem vid början och fortsättningen af ett kristligt lif.

Det sociala elementet är en sådan makt, att ingen pastor kan utan skada ignorera det; ej heller bör han tänka sig att det tager vara på sig självt. Lämnas det utan ledning, skall det nästan med säkerhet taga en falsk riktning och skada mycket af hans verksamhet. Hans rätta ställning är såsom dess inspirerande ledare, sålunda länkande dess inflytande med de krafter som tillförsäkrar honom framgång.

V i n k a r . — 1. Pastorn bör ej, enligt min tanke, innehafva någon officiell befattning i dessa sociala organisa-

tioner, utan bör stå i förhållande till dem endast såsom pastor och sålunda såsom det allmänna hufvudet för all kyrkoorganisation; och hans inflytande bör göra sig gällande icke så mycket (om alls) genom att låta förstå, att han är en auktoritet som fastmera genom att gifva lätta vinkar och uppmuntra företaget. 2. I det sociala lifvet skall med nödvändighet olika sociala kretsar uppstå, på grund af att personer hafva olika sociala böjelser, och det vore ej visligt att söka upphäfva detta förhållande. Men med omsorg bör man tillse, att dessa sociala kretsar ej blifva exklusiva grupper med partianda och ty åtföljande afundsjuka, och att det aristokratiska elementet ej får en utveckling till obehag för de mindre bemedlade, så att dessa känna sig trängda åt sidan. Då sådana tendenser yppa sig borde de hållas inom tillbörliga gränser. 3. Hvarje gudstjänstlokal borde hafva ett förmak eller en mindre sal, som kunde inredas såsom sådant. Detta borde vara smakfullt möbleradt och försedt med musikinstrument, taflor o. s. v. Om ett läsrum jämte bibliotek stode i förbindelse därmed, skulle det mycket bidraga till folkets intellektuella utveckling. En församling skulle nog gärna gifva medel för detta ändamål, om tillräcklig uppmärksamhet fästes därpå. Föräldrar skola, frånsedt de fördelar de själfva personligen skulle draga från en sådan anordning, känna förmånen för sina familjer af ett socialt lif inom församlingen så starkt och tilldragande, att det hölle barnen i umgänge med församlingen, så att de föredroge detta framför umgänget med världen.

KAP. X.

PASTORN SÅSOM ORGANISATÖR.

Ett af pastorns mest viktiga åliggande är att utveckla och sätta i verksamhet de andliga, intellektuella och sociala krafter, som finnas i församlingen. Det finnes i hvarje församling många obrukade krafter, som äro i behof af utveckling såväl för deras tillväxt och användning i Herrens tjänst,

som äro i besittning af dem, som för de resultat, som tillförsäkras församlingen och världen. Prädikanten är i detta hänseende en general, åt hvilken trupper äro anförtrodda; hans verk är att öfva, organisera och leda. Trupperna, skola kämpa: han skall inspirera och leda striden. Somliga hårdt arbetande pastorer påtaga sig bördor, hvilka det vore mycket bättre att lägga på folket — bättre för pastorn, i det han lämnades ledig för annat arbete och bättre för medlemmarne, i det deras gåfvor komme till användning. I själfva verket är ett af de starkaste band, som hålla en församling tillsammans, medvetandet af att vara medarbetare, hvar och en hafvande en plats att fylla och del i det gemensamma ansvaret. Ingen medlem borde lämnas i den ställning, att han endast kan mottaga — som endast bevistar möten och är åhörare — utan hvar och en borde hafva en plats och ett verk sig anförtrodt. Den församling ernår sin sannaste och bästa utveckling, hvari hvarje medlem är verksam under det han är fullt medveten om sitt ansvar och eggas af förvissningen, att han är till nytta och välsignelse. Många af församlingslifvets brister äga sin grund antingen i det förhållandet, att många krafter äro overksamma och outvecklade eller, om de äro utvecklade, riktade åt orätt håll. Jag tillåter mig här föreslå:

1. En pastor borde med omsorg studera sitt folk i afsikt att förvissa sig om och göra bruk af deras särskilda anlag och gåfvor. Vid bönemötet, söndagsskolan, läraremötet och husbesöken gifvas ständiga tillfällen i det afseendet. En kan visa anlag att undervisa och kan anförtros en söndagsskolklass. En annan är i besittning af den allvarliga karaktär och den ledareförmåga, som gör honom lämplig att leda bönemöten i grannskapet. En annan har den sunda omdömesförmåga och fasta karaktär, som gör honom passande till medlem i en kommitté för finanser eller i disciplinfrågor. En annan åter, ehuru han möjligen ej särskildt utmärkt sig genom deltagande i offentligt vittnesbörd och bön, torde vara i besittning af sociala egenskaper, som särdeles kvali-

ficera honom för arrangering af de olika detaljerna vid församlingens sociala möten. En pastor som ständigt handlar efter principen: *En plats och ett arbete för hvarje medlem*, och som inpräglar denna princip hos dem, som hafva ledningen om hand af de olika afdelningarna af församlingens verksamhet, skall snart få klart för sig, att han står i spetsen för en verksam, lefvande och i vanliga fall lycklig skara, under det han själf ej är alltför mycket öfverhopad af detaljerna i församlingsarbetet. I många fall af ovanlig framgång, som vissa pastorer rönt i arbetet, har den förnämsta hemligheten legat i denna förmåga att utveckla och använda gåfvorna i församlingen.

2. Organiserandet af föreningar inom församlingen för olika verksamhetsgrenar är ett annat medel att utveckla och sätta i verksamhet församlingens andliga krafter. Jag har på annat ställe talat om litterära och missionsföreningar, men jag må här tillägga, att en förening för kristlig verksamhet bestående af unga män i församlingen och en liknande för unga kvinnor skall ofta visa sig vara af stor betydelse — den ena att verka bland unga män, draga dem till och hålla dem i församlingen; den andra för ett liknande arbete bland unga kvinnor. Åt sådana föreningar kunna ock missions-söndagsskolor anförtros jämte särskilda grenar af missionsverksamhet. I stora församlingar är det ofta önskvärdt att organisera kommittéer att tillse de sjuka och fattiga, att besöka främlingar, som behöfva inbjudas och välkomnas till de offentliga mötena, och att besöka vilseförda och bortkomna, som därigenom kunna återvinnas till ett kristligt lif och till Guds församling. På de flesta platser är det praktiskt att hafva kommittéer för besökande af de fält, som församlingen upptagit, hvarvid hvarje kommitté får i uppdrag att besöka ett visst distrikt inom detsamma och göras ansvarig för dess bearbetning. I trakter som ligga aflägsna från kyrkan kan mycket godt uträttas genom bönemöten, som där anordnas och ställas under öfverinseende af någon med god omdömesförmåga utrustad

person. En eftertänksam pastor, som praktiserar ett omsorgsfullt öfverinseende öfver sitt fält skall ständigt finna arbete och mångahanda former däraf, hvari han kan sysselsätta både individer och organisationer i sin församling; och häri ligger en tvåfaldig välsignelse — den som kommer arbetarne till del, i det de blifva mera erfarna och lyckliga kristna, och den, som komma dem till del, som utgöra föremålet för deras arbete. Tvänne ting äro härvid likväl att iakttaga: 1) Organisationerna borde ej få blifva så många, att de komma i någon konflikt med församlingens allmänna möten eller med hvarandra. Hvar och en bör underordna sina anordningar under församlingens och hafva sitt eget särskilda väl utstakade verksamhetsområde. 2) De borde ställas under pastorns öfverinseeende och underkastas hans ledning. Det inses lätt, att detta förutsätter varsamhet och takt å prädikantens sida.

3. Det är af stor vikt, att vid denna utveckling af förmågorna inom församlingen pastorn lägger märke till sådana fall, där unga visa sig särskildt förhoppningsfulla ifråga om intellektuell begåfning och att han uppmuntrar dem att söka en högre utbildning. Den intellektuella förmågan är en Guds gåfva, och det är straffvärdt att lämna den outvecklad. Haf detta ständigt klart för sinnet och inprägla det hos folket. Du skall finna unga män och kvinnor i din församling, hvilka med erforderlig intellektuell uppfostran skola intaga en inflytelserik ställning i lifvet, och då de i en dylik ställning medhafva en kristlig karaktär såväl som ett odladt förstånd, kunna de utöfva ett vidsträckt och välgörande inflytande för Herrens sak i världen. Det synes mig som en af pastorns högsta plikter att hos sådana personer fostra en önskan och föresats att förskaffa sig utbildning och att på allt sätt vara dem behjälpliga till ett sådant måls ernående. Han borde ständigt uppmuntra folket att söka en större och högre odling af sina förmågor och ej känna sig tillfredsställd förrän ett antal af ungdomen i församlingen befinner

sig i högre läroanstalter. Uraktlåtenhet att uppmuntra till folkets intellektuella utveckling är ett felsteg hos en pastor.

4. Ett annat viktigt mål man bör hafva i sikte är utvecklingen af gåfvor för prädikoämbetet. Bönemötet, söndagsskolan och församlingens allmänna verksamhet skall vanligen, ehuru ej alltid, framdraga sådana i ljuset. Ibland kan en mycket tillbakadragen person vara i besittning utaf desamma, men de kunna då utvecklas endast genom att någon uppmuntrar därtill. En pastor borde gifva akt på hvad som yppar sig i detta afseende och begagna tillfällena att framdraga den dolda förmågan. Några få vänliga ord af uppmuntran hafva mången gång framdragit en man, som slutligen visat sig blifva till stor välsignelse. Utom denna klass finnas många dolda prädikogåfvor i församlingen, som kunde begagnas mera tillfälligtvis, i det personer med goda talförmågor och god insikt i skriften kunde användas på mörka orter att förkunna evangelium, utan att de behöfde öfvergifva sin jordiska kallelse. En pastor bör med omsorg uppsöka och sätta i verksamhet dessa gåfvor och sålunda befordra evangelii spridning omkring sig.

KAP. XI.

BEGRAFNINGAR.

Begrafningsgudstjänster ställa pastorn i de mest ömma och inflytelserika förhållanden till familjerna i hans åhörarekrets, men de äro ock bland de mest ömtåliga och svåra delarna af hans verksamhet. Varm sympati måste här vara förenad med vis urskillning eller ock kan han vid en begrafning förstöra verkan af sin mest trogna undervisning såsom prädikant. Jag vill gifva följande råd:

1. Det är vanligen bäst att undvika en fullständig prädikan vid begrafningar. Den förlänger gudstjänsten onödigtvis, ofta till obehag för folket, under det prädikanten blifver öfveransträngd både genom den förberedelse som

erfordras som vid utförandet. Vid någon persons dödsfall, hvilken innehaft en offentlig befattning eller beklädt ett ämbete i församlingen må en prädikan vara lämplig, men äfven då är det vanligen bäst att hålla den påföljande söndag i kyrkan. Understundom kan det också å ort, som är aflägsen från kyrkan och hvarest folket sällan får höra en prädikan, vara fördelaktigt att hålla en fullständig prädikan. Men gemenligen har en gudstjänst i sorgehuset, kort, enkel, utförd med ömt deltagande, det bästa resultatet. Den består vanligen af läsning af några utvalda stycken ur bibeln, ett kort tal och en bön. Sång bör förekomma, om så önskas af den dödes anhöriga, och sångare äro tillgängliga.

2. Loftal öfver den döde bör mycket sparsamt förekomma och bör i intet fall utgöra något framstående drag. Ty mycket loftal, äfven då den döde ägt erkändt goda egenskaper, skall nästan alltid framkalla minnet af några motsatta egenskaper han månde hafva haft och förfelar sitt mål. Om dessutom loftal utgör ett kändt drag i en pastors liktal, skall dess utelämnande vid tillfällen, då han tjänstgör vid begrafningen af någon han ej med godt samvete kan berömma, sätta honom i förlägenhet och ofta gifva den dödes vänner anstöt. En undersökning af den dödes karaktär vid ett sådant tillfälle är en mycket ömtålig och svår sak och en sådan borde ej företagas utom i jämförelsevis sällsynta fall, hvarest karaktären varit af så framstående art för sina höga egenskaper, att samhällets moraliska omdöme instinktmässigt erkänner den såsom ett föredöme. Stor varsamhet bör ock öfvas ifråga om att i tal eller bön uttrycka sin tanke rörande den aflidnes andliga karaktär och tillstånd efter döden. En prädikant låter sig understundom genom den känslofulla sympati, som tillfället framkallar, förledas till uttryckssätt som endast den allvetande med rätt kan bruka. Det är för visso rätt att vid begrafningen af en person, om hvilkens kristliga lif man äger tillräckliga bevis, antaga att Guds löften blifvit uppfyllda och att tacksamt och fröjdefullt tala om de i tron hädangångnas salighet; men då man

så gör, bör man snarare tala med hoppets tillförsikt än med min af absolut kännedom om hjärtats hemligheter.

3. Ämnet för liktalet väljes ofta med hänsyn till särskilda omständigheter i förbindelse med den aflidne eller förhållanden vid tillfället. Oafsedt detta skall den eftertänksamme pastorn lätt ledas till allmänna tankeriktningar. Det följande må tjäna såsom vinkar i detta hänseende: Fullheten af evangelii kraft vid förberedelsen till döden, i dess pånyttfödande, rättfärdiggörande och helgande nåd; den troendes salighet bortom döden, i det han får tillträde till Kristi omedelbara närvaro och till den renhet och det sällskap som är oskiljaktigt från den plats, hvarest han bor; de dödas härliga uppståndelse såsom den återlösande kraftens sluthandling och yttersta målet för det kristna loppet; vissheten af den kristnes hopp, grundadt på den oföränderlige Gudens löften, i motsats till alla jordiska förväntningars ovisshet. Särskilda sidor af sanningen och källor af hugsvalelse kunna framställas i en kortare utveckling af somliga skriftställen. T. ex. Kristi sympati med de sörjande såsom kan ses vid Lazari graf och vid andra tillfällen; vissheten att lidandet ej är en olycka utan pålagdt genom Guds oändliga kärlek och visdom; Guds förbarmande och mildhet, som kan ses däruti, att han ej har lust till någons lidande; de höga och välsignade följder han afser med lidandet; kortheten af jordisk sorg och oändligheten af himmelsk glädje. Ämnen passande för sådana tillfällen skola ofta framstå för en pastors sinne, hvilken står i ett sympatiskt och personligt förhållande till sina åhörare, och han gör klokt uti att nedteckna dem i den mån de förekomma och omsorgsfullt bevara dem. Vid en oomvänd persons begrafning är val af ämne understundom ej så lätt; ty under det prädikanten bör vara en "hugsvalelsens son" för de sörjande, står han under förpliktelse att vara trogen mot Guds ord och människosjälarna. Han må ej, icke ens genom ett tyst medgifvande, väcka något hopp rörande den hädangångne, som hvarken hans nyktra omdöme eller de sanningar han förkunnar till-

låta honom att hysa. Ej heller må han följa någon tankeriktning i sina anmärkningar, som är ägnad att försvaga öfvertygelsen om den allvarliga sanningen, att ett personligt mottagande af Kristus och en undergifven efterföljelse i hans fotspår i detta lifvet äro absolut nödvändiga till frälsning; ty om han så gjorde, skulle han ej vara följdriktig och sanningsenlig. Det är likaledes uppenbart, att vid ett sådant tillfälle, hvarest han står såsom hugsvalelsens tjänare, det ej är hans plikt att stegra de gråtandes sorg genom att särskildt betona de ogudaktiges fasansfulla dom. Den allmänna tankeriktningen för sådana tillfällen borde kanske sökas i ämnen, som beröra lifvets korthet och ovisshet; frälsningens väg i evangelium; Kristi förmåga och villighet att frälsa; rättvisan och godheten i Guds försyn; de lidandes tillflykt i Kristi sympati och frälsning — ämnen, som, under det de ej nödvändiggöra någon häntydning på den aflidnes andliga karaktär och tillstånd, likväl gifva tillräckliga tillfällen att framställa evangelii natur och kallelser samt de lidandes sanna tröstekällor. Hvad ämne som än väljes, borde anden och sättet vara dikteradt och genomträngdt af en innerlig sympati för de sörjande och ett hjärtligt erkännande af hvadhelst månde hafva varit berömvärdt i den hädangångnes karaktär och lif. Ehuru ej en kristen kan han dock hafva varit en värderad medborgare, en rättvis och ädelmodig man, en sann och oegennyttig vän, en god make och fader. Om några personliga anmärkningar göras, må sådana egenskaper lämpligt erkännas såsom hedrande för hans minne och ett påpekande af att hans död är en förlust för världen.

4. Tjänsten vid grafven borde vanligen vara kort, enär folket befinner sig på stående fot och förhållandena vid platsen göra ett långre möte mindre önskvärdt. Somliga pastorer begagna här någon af de tryckta handböckerna för begrafningsgudstjänster, andra läsa bibeln eller återgifva från minnet ett urval af ställen, som handla om döden, grafven och uppståndelsen, och andra hålla ett kort tal. Hvilken

metod än antages, borde gudstjänsten vara omsorgsfullt förberedd samt omväxlande till form och innehåll. Gudstjänsten afslutas med apostoliska välsignelsen, föregången ibland af några ord i bön.

5. Det är önskvärdt, att besök göres i familjen, där dödsfallet inträffat, förrän begrafningen äger rum, både för att uttrycka din sympati i deras sorg och för att taga reda på de förhållanden rörande den döde och de anordningar för begrafningen, om hvilka det kan vara nödvändigt att hafva kännedom. Pastorn borde här framstå säsom rådgifvare och vän. I alla anordningar för begrafningen är det i allmänhet bäst att foga sig efter bruket på orten; men så långt han kan begagna sig af sitt inflytande, bör han råda till enkelhet och afråda från all dyrbar ståt. Expenser och ståt vid begrafningar äro i många samhällen ett ondt af sådant omfång och med sådana följder, att pastorerna borde med all makt arbeta däremot; ty då detta blifvit en fastställd och oundgänglig sed, ökar och förlänger den ofta sorgen vid ett dödsfall i en familj genom att åstadkomma skulder och pekuniär förlägenhet, som fortfar under åratal. Det är ock af betydelse att besöka familjen snart efter begrafningen för att uppmuntra och trösta samt utveckla något godt intryck som hemsökelsen haft med sig. Detta är ofta ett af pastorns bästa tillfällen, enär hjärtat då är mjukt och tillgängligt för andligt inflytande. Det är i dessa motgångens mörka timmar, som evangelium framstår i sin frälsande, tröstande och helande kraft i själen och pastorn borde här begagna sig af det tillfälle, som genom Guds ledning gifvits honom, att utföra ett verk.

KAP. XII.

MISSIONSSINNETS UPPODLING.

Vikten af ett djupgående alltgenomträngande missionssinne i församlingen kan svårligen öfverskattas. Dess värde kan ej mätas endast med det arbete som göres och de pän-

ningar, som samlas för evangelii spridning utan också med det sundare och rikare lif i församlingen själf och den högre och ädlare typ af kristlig karaktär, som det sålunda framställer för världen. En pastor, som uraktlåter detta misslyckas snart i att göra församlingen till en makt i världen för Kristi saks befrämjande, på samma gång församlingen går miste om den lifvets fullhet, som Kristus ämnade att den skulle äga.

För att kunna utveckla och fostra missionssinnet i församlingen fordras först och främst med nödvändighet ett sådant sinne hos pastorn själf. Därförutan har ingen metod, den må vara så utmärkt som helst, utsikt att vinna framgång; men med detsamma skall missionssinnet framstå ej endast vid särskilda missionsmöten utan skall genomtränga alla hans offentliga yttranden på talarestolen och i bönemöteslokalen. Det skall sprida sig såsom en lifsatmosfer bland hela åhörareskaran och då den inandas skall den meddela lifaktighet och kraft åt hela församlingskroppen. Men utom detta allmänna inflytande är en bestämd arbetsmetod härför önskvärd, och med afseende härpå vill jag gifva följande vinkar:

1. Ett reguliärt system ifråga om bidrag för välgörande ändamål, samlade vare sig genom subskriptionslistor eller offentliga kollekter eller i lådor som placerats på passande platser för gåfvors mottagande. Flera församlingar öfva det bruket att indela året i fyra eller sex perioder, ägnande två eller tre månader för hvart och ett af de välgörande ändamålen; och detta har ofta visat sig praktiskt. Hvilken metod än antages, bör den tillförsäkra reguliära bidrag och bör nå hela församlingen, gammal och ung, rik och fattig. I annat fall skola endast några få bidraga, och den välsignelse som är förbunden med ett självförsakande gifvande uteblifver för massan af folket.

2. En missionsprädikan åtminstone så ofta som dessa perioder återkomma. I dessa prädikningar borde välgörenhetens stora grundsatser utvecklas och inpräglas och de

viktigaste fakta i de olika grenarna af kristlig verksamhet framställas för folket. Det är hvarken behöfligt eller önskvärdt att hålla en "tiggareprädikan" med uppseendeväckande, eldiga uppmaningar att gifva. I verkligheten gifver Herrens stora grundsats "saligare är gifva än taga" vid handen, att gifvandet bör framställas ej hufvudsakligen såsom en plikt utan såsom en hög förmån, som innesluter i sig själf belöning. Med nödig förberedelse kan missionsprädikan göras till en af de mest tilldragande af alla pastorn håller; och om den ständigt ingår i ens plan och material omsorgsfullt bevaras för densamma i den mån de erhållas genom läsning och eftertanke, är förberedelse ej svår att göra. En särskild anteckningsbok, hvari förvaras tankar och illustrationer för missionsprädikningar, skall snart fyllas af en pastor, som läser med plan och omsorg.

3. Det månadtliga missionsbönemötet. Detta är af lifsviktig betydelse, emedan församlingens missionssinne här finner ett uttryck i bönen. Den pastor gör ett stort misstag, som uraktlåter att upprätthålla detta eller låter det betraktas såsom af mindre betydelse. Intet möte är i stånd att åstadkomma så mycket för hans verksamhet på platsen som detta månadtliga möte, då det rätt ledes. Rörande detta tillåter jag mig gifva följande vinkar: 1.) Det är ej nödvändigt att inskränka mötets sfer endast till utländska missioner, men viktiga fördelar gifvas uti att tillåta det omfatta alla grenar af evangeliseringsarbetet såväl hemma som i utlandet, genom olika medel — i talarestolen, skolan och pressen. Så kan en afton ägnas åt tillståndet bland slafvarne i södern och arbetet för framgången bland dem, såväl uppfostringsarbetet som missionsarbetet; en annan för hemmissionsarbetet på civilisationens utkanter i vestern, då de viktigaste fakta rörande den vidsträckta immigrationen till dessa nya trakter framställas, behofvet af kristna arbetare där och det slag af arbete som där behöfver utföras; en annan för karenerna, invånarne i Assam eller Kina eller någon annan afdelning af den utländska missionsverksamheten.

Mötet skulle därför blifva i hög grad uppfostrande genom de vidt omfattande underrättelser det gåfve och skulle befordra en mångsidig åskådning hos medlemmarne af missionssaken under det fältets vidd skulle förse med en aldrig felande omväxling af viktiga ämnen, hvarmed intresset skulle uppehållas bland folket. 2.) Vid öppnandet af mötet kan pastorn gifva en kort öfversikt af hela fältet, väljande endast händelser af speciellt intresse och meddelanden lämpade att göra intryck på åhörarne. Detta kan åtföljas af en eller flera afhandlingar af medlemmar af församlingen eller åhörarekretsen, som därtill valts, behandlande det särskilda fält, man valt för aftonen, eller någon bemärkt arbetare på detsamma, hvarvid talarens eller läsarens tid bör vara noggrant begränsad. Detta tillvägagående bör kunna lämna tillräcklig tid för bön, som är det hufvudsakliga ändamålet med mötet och för sådana fria yttranden, som torde göras af några af de församlade.

De vinkar som ofvan gifvits äro gifvetvis ofullständiga och allmänna, ty hvarje församling har sina egenheter, och pastorn måste lämpa sina metoder därefter. Men målet man vill uppnå, fostran af missionssinnet i församlingen, är af den största betydelse, och han borde studera metoder med den bestämda afsikten att på något sätt uppnå detta mål.

KAP. XIII.

PRÄDIKAN OCH PRESSEN.

Fordom lästes hufvudsakligen bibeln i de kristna församlingarna och prädikan intog en inflytelserik plats ifråga om den allmänna upplysningen. Förhållandet är nu annorlunda. Tidningar, tidskrifter, populära noveller, pressens talrika alster utträngа bibeln från sin förra plats äfven i kristliga familjer, och föreläsningssalen och pressen täfla med prädikstolen såsom fostrande medel att bilda och leda allmänna opinionen. Det vore fruktlöst att söka upphäfva detta förhållande; det är en af försynens skickelser i vår

tid. En vislig pastor skall betänksamt öfverväga hvad han kan göra för att kontrollera detta pressens oundvikligt mäktiga inflytande och göra det till en hjälp i stället för ett hinder i sitt arbete; ty med tillbörligt öfvervakande kan denna väldiga makt göras till en af prädikstolens mest befrämjande medhjälpare. Jag vill här föreslå:

1. Pastorn borde tillse att hvarje familj håller en god religiös tidning. Detta är en högst viktig sak, ty en dylik tidning utöfvar ett ständigt inflytande, i det den fostrar religiös tanke och känsla samt gör det praktiska mera upphöjdt och sundt. De flesta pastorer skulle finna det häpnadsväckande, om de komme underfund med, huru få familjer bland deras åhörare hålla en religiös tidning och huru många bestå sig endast med dåliga och ofta moraliskt giftiga publikationer, hvilkas ständiga läsande ej kunna annat än på det högsta motverka den kristliga prädikans undervisning och inflytande. Världsliga tidskrifter och tidningar äro hvad som vanligen läses i familjekretsen; och den pastor som uraktlåter att omsorgsfullt öfvervaka hvad som där läses skall ofta finna i denna läsning en af de mest skadliga inflytelser bland sitt folk.

2. Den intelligente och omtänksamme prädikanten skall såväl i sin enskilda som offentliga verksamhet fästa sina åhörares uppmärksamhet på goda böcker och begagna sitt inflytande att göra dem kända. De flesta af hans åhörare, upptagna som de äro af världsligt bestyr och arbete äro ej i den ställning att de kunna bedöma värdet af och tendensen i den litteratur, som erbjudes dem, och vänta att han såsom en intelligent och studerad person skall leda deras omdöme vid val af läsning. Söndagsskolbiblioteket borde också vara omsorgsfullt valdt under hans öfverinseende samt tillförsäkras en vidsträckt cirkulation. I större församlingar är det stundom fördelaktigt att hafva ett läsrum jämte lånebibliotek, som kunde ställas under någon förenings vård, och äfven öfver detta behöfves pastorns vaksamma öfverinseende. Han borde ock förse sig med

traktater — kortfattade, enkla, träffande, klart framställande synden, återlösningen, sinnesändringen, tron, de kristnas plikter — sådana som kunde väcka den bekymmerslöse, leda den sökande och mana en tveksam kristen att göra sin plikt. Dessa små bevingade evangelister äro mycket värdefulla hjälpredor i pastorns verksamhet och borde tillhandahållas för lämplig spridning vid möten för bekymrade, vid husbesök och vid väckelsemöten. Utgifna af vår egen bokförlagsförening (American Baptist Publication Society) äro de nu af så stor omväxling och högt värde samt så billiga, att ingen pastor borde tillåta sig att försumma ett så viktigt medel för sitt arbetes framgång.*

3. Rörande läsning och böcker borde åtskilligt sägas från prädikstolen, på det att den stora vikten af varsamhet härvidlag må varda känd och de rena sederna i hemmen blifva skyddade mot det fördärfliga inflytandet af en förgiftad litteratur. Många kristna föräldrar hafva aldrig i verkligheten insett den stora fara, i hvilken de ställt sina familjer genom den litteratur de tanklöst insläppt i hemmet.

4. En pastor borde också söka att inspirera och höja den allmänna tanken i det samhälle, inom hvilket han verkar med afseende på skolor och högre lärdomsanstalter, bibliotek och offentliga föreläsningar för att förvissa sig om rena och kristliga inflytelser vid dessa viktiga källor för allmän opinion och karaktär. Såsom varande en bildad man och Kristi tjänare faller denna plikt helt naturligt på honom; och hans inflytande, hvarest det rätt och i all stillhet utöfvas, kan ofta afgöra frågan, huruvida undervisningsanstalterna skola äga kristlig eller icke kristlig undervisning eller huruvida man för en serie föreläsningar skall engagera män, som vörda Guds ord eller af dem som hata och häckla det. Ingen pastor bör vara likgiltig för den allmänna opinionen om-

* Det vore väl, om hvarje församling droge försorg om, att dess pastor försåges med ett behöfligt antal af sådana traktater. Somliga församlingar hafva för sed att göra särskilda anslag för detta ändamål. De tro, att soldaten ej kan väntas köpa sin egen ammunition.

kring honom, ty den är den intellektuella och sedliga atmosfer, hvari folket lefver och som måste lända antingen till att förgifta ller att förädla själarna.

KAP. XIV.

FÖRHÅLLANDET TILL ANDRA SAMFUND.

Pastorns ställning och verksamhet ställer honom i beröring med andra prädikanter och församlingar i samhället, och hans trefnad och framgång kommer till en viss grad att bero på den aktning och det förtroende, hvarmed han betraktas af evangeliska kristna utom hans egen församling. Han skall finna många af de ädlaste kristna män och kvinnor i församlingar, som tillhöra annan denomination, och han borde söka stå i det mest ärliga och hjärtliga förhållande till dem. Detta är isynnerhet viktigt hvad pastorerna beträffar, alldenstund, då förhållanden af ömsesidig vänskap och förtroende äga rum, prädikantkåren i hvilket samhälle som helst kan vara till särdeles hjälp för hvarandra inbördes och genom att förena sina planer och sitt inflytande kunna de i hög grad befrämja hela folkets religiösa intresse. Jag vill därför föreslå:

1. Isolera dig ej själf på afstånd från den allmänna kristna menigheten, utan sök alla goda människors bekantskap. Visa ett vänligt, hjärtligt sinne och redobogenhet att visa kärlekstjänster såväl i det sociala lifvets alla förhållanden som vid de offentliga tillfällen, då alla kristna samlas för gemensam rådplägning och gudsfruktan. Genom ett sådant tillvägagående skall du snart finna det kristna samhällets kärlek och sympati dragen till dig, hvilket skall i hög grad öka din trefnad och ditt inflytande och gifva ökad kraft åt din offentliga verksamhet.

2. Sådant vänligt inbördes förhållande bland de kristna af olika åskådningar innebär med nödvändighet ett fullt erkännande af deras allmänna kristliga karaktär och ett hjärtligt förtroende till hvarandras uppriktighet och ren-

het i bevekelsegrunden för deras kyrkliga ställning. Denna fordrar en sann själfrespekt att du fasthåller för din egen del och denna skulle du i ett uppriktigt kärleksfullt sinne fritt tillerkänna andra. Intagandet af en sådan ställning står i full harmoni med den mest frimodiga framställning af de läror som utmärka ditt samfund och dessas allvarliga försvar. Det endast fordras, att midt bland de kristnas skiljaktiga uppfattningar det ändock finnes ett kärleksfullt omdöme om hvarandras karaktär och en samvetsgrann afhållsamhet från uttryck som månde reflektera på motiven hos dem, som äro af skild mening. Det är, tänker jag, ett allmänt faktum, att hvilket kristligt samhälles som helst verkliga respekt och förtroende mest helt vinnes af den pastor, som, under det han alltid är afgjord och allvarlig i sin framställning och sitt försvar af sitt samfunds öfvertygelse, alltid i en kärleksfull ande samvetsgrant erkänner deras uppriktighet och allvar, som äro af motsatt öfvertygelse.

3. Tillfälligt utbyte af prädikstolar bland de evangeliska prädikanterna inom ett samhälle har många fördelar. Det är ett offentligt erkännande af den protestantiska kristenhetens hufvudsakliga enhet. Det gifver prädikanten en mera omfattande åhörareskara än om han alltid vore begränsad till sin egen åhörarekrets. Härigenom utvidgas hans bekantskap och det länder till vinnande af hela befolkningens intresse och förtroende. Det är ofta en hvila, i det han sättes i tillfälle att begagna sig af färre prädikoförberedelser, då han är särskildt öfverhopad af pastorala göromål. Vid ett sådant utbyte är det tydligt, att artigheten och det tillbörliga fordrar, att prädikanten följer den gudstjänstordning, som användes i den församling uti hvilken han tjänstgör, och att det ämne som framställes bör finnas inom området för alla evangeliska kristnas allmänna uppfattning och ej tillhöra ämnen hvarom enighet ej råder. I detta som i alla förhållanden till andra pastorer och församlingar borde pastorn med skrupulös finkänslighet iakttaga artighetens och hederns fordringar.

4. Förenade möten hållas understundom af församlingar af olika samfund för befrämjande af en andlig väckelse, under hvars fortgång hvarje församling väntas åsidosätta sina utmärkande egendomligheter och alla förenade eftertryckligt framhålla det gemensamma evangelii fordringar. En sådan förenad ansträngning har tvifvelsutan visat sig gagnelig bland svaga församlingar och vid möten på orter aflägsna från befolkningens stora centrum, ty där behöfva på grund af brist på antal och gåfvor alla kristnas krafter koncentreras för att uppehålla intresset. I sådana möten fordrar hederskänslan helt och hållet, att ämnena som framställas begränsas till dessa allmänna evangeliska sanningar, med afseende på hvilka alla äro förenade. En afvikelse härifrån är alltid att beklaga. I större församlingar, hvarest det finnes rikliga gåfvor, är nyttan af en dylik förening mera tvifvelaktig; det kan verkligen sättas ifråga, huruvida det ej är afgjordt utan fördelar. Ty 1.) Medlemmarna af de deltagande församlingarna i ett sådant möte hafva ställts i ovanliga förhållanden, hvilka lända till att undertrycka hellre än att uppmuntra till deras aktiva deltagande, och arbetet faller sålunda på endast få mera framstående förmågor. Därför skulle ett möte, hvari ansvaret hvilade på endast en församling, hafva dragit i aktivt deltagande flertalet af dess medlemmar och tillförsäkrat sig den välsignelse som sådant allmänt deltagande medför. 2.) Enligt baptisternas tro framställa evangelii instiftelser på ett lefvande sätt den gudomliga sanningen inför människorna och enligt våra församlingars erfarenhet äro dessas iakttagande vanligen åtföljdt af den Helige Andes öfverbevisande kraft i deras samveten, som bevittna det. Men i ett gemensamt möte kunna dessa ej iakttagas eller ens nämnas utan olägenhet och detta inflytande är sålunda borta. 3.) Det händer ej sällan vid slutet af sådana möten, att de olika församlingarnas ansträngningar att få medlemmar bland de omvända hafva en obehaglig känsla till följd — ett ondt som mer än öfverväger det goda som uträttats genom den tillfälliga för-

eningen. Under det därför ej nekas, att förenade möten understundom varit af nytta, äro de som ett helt betraktadt ej önskvärda. En församling skall under vanliga förhållanden mera effektivt utveckla sina egna gåfvor och sin andliga kraft genom att verka ensam och i öfverensstämmelse med sina egna principer och metoder. Den låter sitt ljus skina fullast och klarast endast då den stadigt lärer och försvarar hvarje sanning den lärt af Guds ords undervisning. På samma gång skall dess förhållande till de öfriga församlingarna på samma ort i längden mindre troligt blifva förveckladt och mindre svårt att bevara fritt från bittra känslor.

KAP. XV.

OMBYTE AF ARBETSFÄLT.

Att en pastor endast en kortare tid förblifver på samma fält är ett allmänt förhållande, och hvarje pastor står förr eller senare inför frågan: skall jag byta om fält? En orsak härtill torde utan tvifvel kunna sökas i den oroliga ande som utmärker vår tid, som snart tröttnar på det gamla och städse skriar efter det nya. Detta är isynnerhet fallet i vårt land och är ett af de naturliga resultat, som åstadkommits genom den snabba utvecklingen och vidt utbredda företagsamheten.

I. OMBYTETS SKADLIGA FÖLJDER.

De skadliga följder, som härleda sig från ombyte af fält äro många och af allvarlig beskaffenhet, och endast de mest talande skäl kan berättiga pastorn att företaga sig ett sådant. Ty 1. innebär det en allvarsam förlust af pastorns arbetsresurser, ty en församlings förtroende och kärlek, som en rätt evangelii förkunnare tillvunnit sig, utgör ett viktigt element i hans inflytande. Detta förtroende och denna kärlek äro dock i motsats till popularitet endast så småningom förvärfvade, men då de en gång vunnits, äro de af utomordentligt

värde för hans offentliga och enskilda verksamhet. Men denna förmån måste helt lämnas på samma gång som fältet och måste åter blott småningom förvärfvas på en annan plats. En pastors förmåga att vara folket till välsignelse genom att på ett visligt sätt lämpa sin verksamhet efter deras skaplynne och behof måste till stor del bero på hans kännedom om dem, men vid ombyte af fält förloras denna kännedom och återvinnes blott genom ett liknande studium af en ny församling. 2. Få pastorer vidga omfånget af sina ursprungliga studier efter sitt första pastorat. På sin första plats äro de nödsakade att gå i nya riktningar på tankens område, men på ett nytt fält visar sig frestelsen att begagna gamla ämnen för att ej säga gamla prädikningar oemotståndlig och deras tänkande för lifvet kommer sannolikt att röra sig omkring samma trånga område. Pastorsombyte hindrar ofta sålunda intellektuell och teologisk tillväxt. 3. Denna oroliga väntan på ombyte är heller ej ägnad att uppmuntra till stora omfattande planer för församlingens undervisning och utveckling och frestar prädikanten att uteslutande söka omedelbara resultat. Hans prädikningar blifva därför till stor del af sentimental och sensationell beskaffenhet, begränsade inom ett trångt område af ämnen och utvecklingen af församlingslifvet blifver af motsvarande dvärglik beskaffenhet. 4. Det märkbara aftagandet af allmän respekt för prädikoämbetet är troligen till en del en följd af denna feberaktiga oro, som försvagar förtroendet till prädikanterna såsom män af höga och oegennyttiga mål och bringar ett samhälle att betrakta pastorn ej längre som en förblifvande faktor i dess lif utan snarare som en den där väcker en snart öfvergående sensation.

II. OTILLRÄCKLIGA SKÄL FÖR OMBYTE.

Många orsaker äro i verksamhet att göra en pastors ställning ohållbar, som ej borde hafva en sådan verkan med sig; i själfva verket borde somliga af dem, om de rätt fattades, snarare stärka än försvaga bandet mellan pastor och

församling. Härvid nämna vi 1. Nedtryckt sinne. Ett stillasittande af studier uppfylldt lif är ofta ägnadt att mycket försvaga nerverna, och en hypokondrisk person misstyder folkets känslor och undervärderar resultatet af sin verksamhet. Ett ombyte är följaktligen beslutadt, som följande utveckling af förhållandena visar hafva varit helt onödigt. 2. Förlorad popularitet. Detta är ofta en följd af verkliga brister i pastorns karaktär och arbete och dess verkliga botemedel är ej ett ombyte af fält, utan ett borttagande af felen. Ofullständig förberedelse har törhända gjort hans prädikningar af allt för allmänt innehåll så att de förfelat sin verkan. Eller ock har han uraktlåtit att odla sin verkställande, pastorala och sociala förmåga, och som ett resultat däraf är församlingen ej i ett effektivt arbetstillstånd, och inga band af personlig sympati och kärlek förena pastor och församling. Eller finnas där ofullkomligheter i hans andliga lif och detta hindrar åhörarnes förtroende och respekt för honom. I alla sådana fall bör förlusten af popularitet ej så mycket leda till ombyte af fält som en ändring af pastorns sinnesförfattning, plan och arbete, ty dessa brister skulle på hvilket fält som helst leda till samma resultat. 3. Svårigheter i församlingen. Sådana pröfningar falla i mer eller mindre mån på hvarje pastors lott, men de behöfva ej vara en antydan om plikten att göra ett ombyte. Pröfningen kan vara sänd såsom en fostran, ämnad att genom tro och tålamod utveckla en ädlare karaktär och en högre kraft hos pastorn. Ombyte i dylikt fall är endast ett fegt bortlöpande från plikten och följaktligen ett misslyckadt försök att vinna en tillämnad välsignelse. Mången gång är, frukta vi, slitandet af bandet mellan pastor och församling endast ett undvikande af pröfningen och dess tillämnade fostran och resultatet blir förlust för både prädikant och åhörare. 4. Ärelystet sökande efter en framstående plats. Det finnes en otillåtlig ärelystnad, som, ej tillfredsställd med befordran genom naturlig tillväxt, ständigt oroligt söker att genom ryktbarhet genom pressen, sensationsprädikningar och inflytelserika vän-

ner försäkra sig om bemärkta platser i prädikoämbetet. En ledig plats i en framstående församling är vanligen sökt af många sådana ärelystna aspiranter på platser och ryktbarhet. Det är näppeligen behöfligt att påpeka att ett sådant sinne är så långt fjärran som det kan vara från det rena sinne som bör finnas hos en kristen pastor; och i längden återverkar det fördärfbringande på dens rykte som nedlåter sig till sådant, ty sökande af själfviska mål och ett anspråksfullt framträdande skola med visshet förr eller senare blifva blottade.

III. GILTIGA ORSAKER FÖR OMBYTE.

Ett ombyte af fält är tvifvelsutan understundom en pastors plikt, och Guds Ande och ledning, som ledde honom att knyta det pastorala bandet skall lika tydligt klargöra för honom plikten att upplösa det. Några af de skäl, som kunna fordra en förändring äro följande: 1. När fältet blir för mycket begränsadt i förhållande till pastorns tilltagande förmåga. En ung man har t. ex. anställts på ett begränsadt fält. Flitigt studium och arbete har utvecklat hans förmågor, så att han tydligen är passande för ett större fält. Om detta blir honom klart såväl genom hans trosbröders omdöme som genom Guds ledning, så fordrar plikten såväl för hans eget lifsarbete som för Guds sak, att han antager ett mera vidtomfattande fält som månde öppnas för honom. 2. Hälsoskäl för honom själf eller familjen. De stora anspråk, som i vår tid ställas på en pastors intellektuella och fysiska krafter kunna understundom tvinga till ombyte af fält, så att någon lindring i arbetet gifves genom ett friare bruk af förut gjorda prädikoförberedelser. Ehuru ogynnsamt för en pastors intellektuella utveckling bör detta föredragas framför en nedbruten hälsa. Om klimatet visar sig vara ogynnsamt kan äfven på grund däraf ombyte vara nödvändigt. 3. Otillräcklig lön. Det pekuniära understödet kan vara otillräckligt för pastorns växande behof och en ny plats med större lön månde erbjudas honom. Här måste

dock med sträng noggrannhet motiven öfvervägas, ty en förmögen församling och en stor lön hafva en tjusande dragningskraft och tilltalar med makt de själfviska intressena. Behofvet af större inkomster måste vara verkligt och ej inbilladt. 4. Ständig vantrefnad och stora svårigheter i arbetet. En pastor skall understundom äfven efter det mest samvetsgranna uppfyllande af sina åligganden finna de ledande krafterna i församlingen vara emot sig eller hans älsklingsplaner ifråga om verksamheten tillintetgjorda genom andras motsatta planer, så att pastorn och stadigvarande inflytelserika medlemmar i församlingen stå i ett förhållande till hvarandra som gör framgångsfull samverkan omöjlig. Kunna dessa förhållanden ej ändras, blir det tydligen hans plikt att lämna platsen och taga sig an ett fält, där ett lika sinne gör sig gällande mellan pastorn och församlingen och hans arbete ej hindras.

Slutligen vill jag påpeka: En pastor måste vänta pröfningar i hviiken församling han än må verka och vid ombyte af plats skall han vanligen finna endast ett ombyte af pröfningar. Det är en allvarsam fråga, huruvida ej i de flesta fall af ombyte en barnslig förtröstan till Gud, tålig fördragsamhet och ihållighet i troget arbete skulle hafva undanröjt nödvändigheten af ombyte och ökat pastorns kraft i en högre utveckling af alla hans intellektuella, moraliska och andliga förmögenheter och i ett förökadt inflytande såsom en Kristi tjänare. Förvisso förråder den oro, som nu är så vida spord i prädikoämbetet, ett stort ondt någonstädes antingen hos pastorerna eller i församlingarna och länder till att försämra karaktären af båda och försvaga deras inflytande.

KAP. XVI.

PRÄDIKANTER SOM EJ SÅSOM PASTORER FÖRESTÅ FÖRSAMLINGAR.

Ej alla prädikanter äro kallade att vara pastorer, och det är understundom deras plikt, som varit kallade såsom

sådana, att inträda på ett annat område af en evangelii förkunnares verk. I det ämbete som den himlafarne Kristus gifver sin församling finnes det, utom pastorer, "evangelister" och "lärare" — benämningar som utmärka viktiga klasser af evangelii tjänare, som alltid skola finnas i Guds rike. En kort karaktärisering af dessa och de åligganden, som tillkomma dem, må anses lämpligt att här framställa.

EVANGELISTER.

Exempel på denna klass finna vi i skriften uti Filippus, Barnabas, Apollos, Timoteus och Titus — män, som ej innehade något permanent lokalt föreståndareskap utan hade i uppdrag att prädika och förvalta evangelii instiftelser, hvarest Guds Ande och ledning månde kalla. Dessa män voro sysselsatta för det mesta med arbete, som motsvarar det som utföres af våra missionärer hemma och i utlandet — prädikande evangelium, hvarest det ej förut var förkunnadt, organiserande församlingar och öfvande öfverinseende öfver dem till en början, medan de voro svaga och kämpande för sin tillvaro. Det är äfven troligt, att deras verk tidtals liknade deras, som i trängre bemärkelse kallas evangelister — män, som anställas att vara pastorer och församlingar behjälpliga vid särskildt anordnade möten för befrämjande af religiösa väckelser. Möjligen kan Barnabas, då han sändes af församlingen i Jerusalem att arbeta i den stora väckelsen i Antokia anses hafva verkat i sådan egenskap såsom ock Timoteus, då han af Paulus lämnades i Efesus att hindra vissa villfarande riktningar i den staden (Apg. 11 : 22—24; 1 Tim. 1 : 3, 4). Evangelister kunna därför klassificeras på följande sätt:

I. Missionärer i utlandet. — Vid betraktandet af frågan om plikten att utgå till ett utländskt fält rör sig saken först och främst om duglighet och lämplighet därtill, enär därförutan ej endast en önskan eller känsla beträffande denna verksamhet kan hafva någon betydelse.

Bland de mera tydliga fordringarna för missionsverksamheten må följande nämnas: 1. *En frisk kropp.* Våra flesta missionsfält äro belägna i österlandet i ett tryckande klimat och under förhållanden som strängt taga kroppskonstitutionens styrka i anspråk. Ingen som allaredan är försvagad genom någon sjukdom eller har starka anlag för någon sådan borde våga sig ut på utländskt missionsfält, alldenstund enligt all sannolikhet han ej skulle kunna mäkta arbeta där. Det är tydligt, att med afseende härpå goda råd af förfarna läkare borde sökas. 2. *Sund, praktisk omdömesförmåga.* Den praktiska förvaltningen af missionens affärer, timliga såväl som andliga — byggnadsföretag, finanser, affärskontrakt och förhållanden, hela ledningen — faller vanligen på missionärens lott och fordrar stor praktisk duglighet. På ett nytt fält har han inga pålitliga rådgifvare, utan måste lita på sitt eget omdöme vid afgörandet af missionens alla timliga angelägenheter. På mera bearbetade fält måste han, äfven om somliga affärsomsorger kunna anförtros åt infödda medhjälpare, likväl gå ibland de af infödingar bestående församlingarna såsom en praktisk och inflytelserik rådgifvare, ledande deras affärer, lösande bland dem uppkomna svårigheter och rättande deras misstag. En opraktisk fantasirik person, huru lärd och snillrik han än må vara, är tydligen olämplig för en sådan befattning. 3. *Lätthet att lära sig tala främmande tungomål.* Ett främmande språk, och framför allt ett orientaliskt språk, är ej lätt att lära isynnerhet på ett sådant sätt att man lätt och ledigt kan använda det i dagligt tal. Somliga män med annars goda förmågor hafva härför misslyckats på det utländska fältet och ehuru till stor välsignelse på andra områden aldrig blifvit framgångsrika som prädikanter. Åtminstone vanlig fallenhet för språk borde finnas, tillräcklig att gifva visshet om, att personen ifråga med ihärdig flit blir i stånd att väl lära och bruka folkets språk. 4. *Förmåga som prädikant.* Prädikan är bland hedningarna som annars öfveralit det viktiga medlet för evangelii utbredning,

och villkoren för förmåga och kraft i detta hänseende äro öfverallt väsentligen desamma. Missionären måste vara "skicklig att undervisa", med förmåga att snabbt använda sin skicklighet i bevisföring och belysning och öfvad att väl lägga sina ord. Under användningen af samtalsmetoden för prädikan på hednafältet blir han ofta nödsakad att argumentera med sådana, som äro skarpsinniga och djupa i sina resonnemang, och skulle hans nederlag vid ett sådant tillfälle inför folket kunna blifva ett allvarsamt hinder för evangelium. 5. *Tro, energi och uthållighet.* På dessa kristenhetens utposter skall ett fruktande, vacklande, fegt och obeslutsamt sinne med säkerhet duka under. Mod, beslutsamhet, energi kan allena nå varaktiga resultat. Carey och Judson väntade i åratal med osvikligt hopp på den första omvändelsens inträffande, och utan hufvudsakligen samma karaktärsdrag skall ingen lyckas i arbetet som banbrytare.

Vid bestämmandet af hvilka förmågor en ung man besitter bör man likväl ej glömma att han ännu i många afseenden ej är utbildad, och egenskaper, som nu förefinnas endast i sitt frö, komma ofta att i det verkliga arbetet uppenbara sig med märkbar kraft. På hednafältet såväl som hemma skola omständigheter och oförutsedda händelser utbilda mannen. Ingen ung man må därför hastigt affärda frågan rörande personlig kallelse till hednafältet på grund af tanken på saknad af lämpliga egenskaper. Han bör snarare med omsorg studera sin egen karaktär och söka råd af dem som äro mest lämpliga att bedöma hans förmågor, på det att vid afgörandet af en fråga af så stor vikt han må handla med noggrann öfverläggning och med ett godt samvete, alltid ihågkommande faran, att oss omedvetet vår själfviskhet mycket lätt kan förstöra skälen mot att ägna sig åt missionskallet och underskatta betydelsen af dem som äro därför.

Missionsverksamhetens natur och sättet för dess utförande skall jag ej här taga i betraktande. Detta ämne är utförligt behandladt af den nu hädangångne teol. doktor M.

J. Knowlton i "*The Foreign Missionary*" och af teol. doktor Rufus Anderson i "*Foreign Missions, their Relations and Claims*", hvilka arbeten rekommenderas. En missionärs ställining är i somliga fall af mycket ömtålig natur och fordrar å hans sida den mest omsorgsfulla försiktighet. Härvid må nämnas: 1. Hans förhållande till missionsstyrelsen i hemlandet. Anförtrodd förvaltningen af fonder som samlats af församlingarna måste styrelsen nödvändigtvis öfva ett visst öfverinseende öfver och handhafva ledningen af missionsverksamhetens bedrifvande. Den exakta gränsen mellan styrelsens auktoritet och missionärens självständighet vid företagens ledning är ej alltid lätt att upptäcka och utan ett mildt, tåligt och hänsynsfullt sinne kunna många svåra förvecklingar uppstå. För missionens utgifter är en noggrann bokföring och redovisning af största betydelse för undvikande af ens den ringaste misstanke för slöseri eller opraktisk användning af medlen. Pauli regel är här såsom vid förvaltning af alla anförtrodda medel den enda säkra: "Därmed vilja vi undvika, att någon skall klandra oss för hvad som rör detta rikliga sammanskott, som af oss ombesörjes, ty vi äro betänkte på det som är rätt icke allenast inför Herren, utan ock inför människor" (2 Kor. 8: 20, 21). 2. Hans förhållande till infödda pastorer och församlingar är också af ömtålig beskaffenhet. I mera försigkomna missioner består missionärens arbete till stor del af allmän uppsigt öfver församlingarna. Men härvid må missionären vara en bestämmande makt. Han är ej en biskop med episkopal myndighet, ställande pastorerna under sin styrelse och ignorerande församlingarnas oberoende. Hans makt är snarare af moralisk natur och hans uppgift är att fostra församlingar och pastorer för en självständig utöfning af sina respektiva plikter. Han bör därför omsorgsfullt taga sig tillvara för en själfrådig ande eller verksamhetsmetod som står i strid mot pastorernas och församlingarnas rättmätiga oberoende. Det är ett afgjordt bevis på den höga karaktären af de ädla män som utgått som missionärer, att under det i dessa och andra

afseenden deras förhållanden varit af så ömtålig natur, svårigheter mellan dem och styrelsen i hemlandet hafva så sällan uppstått, och de församlingar, de hafva fostrat, så fullständigt till sin karaktär, organisation och verksamhet varit exempel på den enkelhet och den självständighet, som utmärka nytestamentliga församlingar.

II. Missionärer i hemlandet. — De flesta af dessa äro pastorer för nya eller svaga församlingar och deras ställning skiljer sig från en ordinarie pastors endast i det afseendet, att deras underhåll delvis erhålles från något missionssällskap och att de följaktligen äro under förpliktelse att afgifva berättelse om sitt arbete till sällskapet, som sålunda hjälper att underhålla dem. Somliga af dem äro dock anställda endast som resepredikanter på oupptagna fält i våra städer eller i nyligen befolkade eller i andligt hänseende mörka trakter af vårt land, då de göra husbesök och prädika när tillfälle gifves samt inrätta söndagsskolor och bilda församlingar. Få befattningar fordra mera karaktärssyrka, sundare omdöme, mera intellektuell begåfning, okuflig energi och självförsakande hängifvenhet. Bland män som äro upptagna af detta arbete finna vi många de mest ädla och hängifna Kristi tjänare. Alldenstund deras åligganden i de flesta fall äro desamma som vanliga pastorers behöfva vi ej här särskildt påpeka dem.

III. Väckelseprädikanter. — I alla tider hafva gåfvor gifvits som varit särskildt lämpliga att användas för själars väckelse och omvändelse. Det händer ej alltid, att dessa gåfvor göra en person passande för en pastors verksamhet, men såsom kompletterande en pastors gåfvor äro de ofta af stort värde. Väckelseprädikanten torde ej alltid besitta en stationerad pastors lärdom och undervisningsförmåga; han månde kanhända sakna de egenskaper som äro oundgängliga för den fortsatta ledningen, ordnandet och styrandet af en församling; men i förmågan att göra sanningar och intryck, som redan mottagits af folket, lefvande, att väcka till lif en hittills slumrande öfvertygelse och att förmå

människor till en afgjord och öppen religiös afgörelse kan han äga en särskild begåfning. Somliga pastorer som besitta framstående förmågor ifråga om att undervisa och öfva pastoralvård sakna förmågan att väcka och så är det ofta sant i den andliga verksamheten att "en är som sår och en annan som skördar". I sådana fall kommer väckelseprädikanten såsom skördeman, med särskilda gåfvor att inbärga, hvarest ett långt och tålmodigt arbete af odlaren och såningsmannen föregått honom, hvilket allaredan i folkets själar förberedt den mognande andliga skörden.

1. Evangelistens förhållande till pastorn vid speciella religiösa möten fordrar alltid den största finkänslighet. Det bästa förstånd och den mest helhjärtade samverkan dem emellan är af största vikt. Stor försiktighet måste därför iakttagas att ej inkräkta på det pastorella ämbetets prerogativ eller minska den kärlek och aktning som folket hyser för sin pastor. Det finnes faror i detta hänseende. Evangelistens prädikningar, begränsade som de äro till antalet och ofta upprepade, ej blott äga nyhetens behag för folket utan äro äfven ofta kryddade med lifliga illustrationer och framsagda med en frihet och kraft som pastorn ej kan hafva till sitt förfogande på grund af de olika och talrikare ämnen som han måste behandla och på grund af de vida större och vidtomfattande anspråk som ställas på hans krafter. Mindre tänkande åhörare skola ställa i motsats hvad som synes dem tröghet hos pastorn med evangelistens liflighet och friskhet, och pastorn får lida orättvist. Bland de nyomvända blir han särskildt tilldragande som varit det omedelbara redskapet till deras omvändelse, under det det långa, tålmodiga och mödosamma arbetet som nedlagts af honom, som i de flesta fall förberedt vägen för det slutliga steget förbises eller förringas. Det är tydligen evangelistens plikt att gifva akt på och hålla tillbaka dessa tendenser och på allt sätt stärka pastorns ställning i folkets åskådning och känslor. På så sätt blir det honom möjligt att utföra ett verk som har bestående välsignelse med sig i församlingarna, då det hjälper att stad-

fästa och befästa ett godt förhållande mellan pastorn och hans folk.

2. En yngre pastor kommer naturligen att vid anordningen af mötena underkasta sig evangelistens omdöme och erfarenhet, men det är tvifvelaktigt, huruvida en evangelist under några omständigheter borde söka att ensam få ledningen af desamma eller en pastor skulle öfverlåta den åt honom. Pastorn bör framför allt behålla ledningen af de möten, vid hvilka kandidaten för inträde i församlingen pröfvas; ty frånsedt det uppdrag Herren har gifvit pastorn i denna högviktiga sak är han genom sin bekantskap med folket bättre kvalificerad att bedöma karaktärer samt kan lättare undvika misstag än en främling. Frestelsen att blifva beryktade för stora skaror af nyomvända kan tyvärr utöfva ett omedvetet inflytande på både pastorn och evangelisten och leda till förhastade mått och steg samt försummelse af noggrann undersökning vid medlemmarnes intagande, hvilket slutligen länder till skada för församlingen. I intet afseende är det mera nödvändigt att vara på sin vakt än härvidlag.

3. Evangelistens uppgift är att väcka själar till besinning och upplifva de troende; hans ämnen äro därför såväl med afseende på innehåll som form valda med afsikt att vinna detta resultat. Ämnenas omfång är därför begränsadt och sättet för deras framställning naturligen träffande och känsloväckande. I detta jämförelsevis ringa antal af ämnen och den till följd däraf begränsade undersökningen på bibliskt och teologiskt område ligger en fara att blifva ensidig i sin uppfattning af sanningen. Sökande såsom han gör omedelbara resultat kan han blifva böjd att försumma att för sig klargöra betydelsen och värdet af de slutliga resultaten i församlingens fortgående lif och kraft. Mått och steg hafva understundom blifvit vidtagna midt i en religiös väckelse, hvilka folkets lugna eftertanke efteråt ej kunnat gilla och resultatet har blifvit en reaktion i det allmänna omdömet, då verket bedömts såsom helt förkastligt och församlingen därigenom blifvit svårt skadad. Excentricitet hos en evangelist

är, då den är naturlig och således en del af hans individualitet, möjligen ett kraftfullt element åtminstone att väcka nyfikenhet och draga folket till Guds hus, men då den är påtagen och uppöfvad för att göra effekt är den alltid förkastlig. Sensationella ämnen, grofva och vulgära uttryck, färglagda anekdoter, öfverdrifna påståenden och egendomligheter i utförandet skola, ehuru de för tillfället visserligen kunna väcka uppmärksamhet och möjligen äfven bifall, dock oundvikligen i längden ofördelaktigt återverka på talaren och den sak han representerar. Den nyktra eftertanken äfven hos den oomvände skall förkasta sådant hos en som gjort till sin uppgift att leda själar i andliga ting.

"He that negotiates between God and man,
As God's ambassador, the grand concerns
Of judgment and of mercy should beware
Of lightness in his speech. 'Tis pitiful
To court a grin when you should woo a soul;
To break a jest when pity would inspire
Pathetic exhortation; and t' address
The skittish fancy with pathetic tales
When sent with God's commission to the heart."*

Evangelisten är törhända i särskild fara att söka den tillfälliga fördel, som excentricitet har med sig, enär den för tillfället samlar skaror att lyssna till hans prädikningar; och då han snart lämnar platsen har han ej tillfälle att se den farliga reaktion, som den efteråt med säkerhet medför.

5. Somliga af de mest framstående evangelister hafva nyttjat i hufvudsak samma ämnen under hela sin verksamhetstid, och hvarje gång de framställt dem har det skett med ökad klarhet och kraft såväl i bevisföring som i lifliga illustrationer och effektiv vädjan till åhörarne. Prädikanten Jakob Knapp, hvars verksamhet måhända ej i utsträckning och kraft öfverträffats af någon prädikant i detta århundrade, följde denna metod. Författaren var med honom i tre serier af möten, den första i början af hans verksamhet, den sista

* Cowper *Task*, book II.

omkring 30 år senare vid slutet af densamma, och i hvar och en af dessa begagnade sig denne framstående väckelseprädikant af för det mesta samma ämnen. Men tillväxten i kraftfullhet i alla hänseenden var oerhörd isynnerhet i sista serien. Få personer af den stora mängd, som dagligen samlades under sex hvarandra påföljande veckor för att höra honom vid denna den sista mötesserien i hans lif kunna någonsin glömma klarheten och styrkan i hans bevisföring, den oerhörda kraften i hans träffande illustrationer och den underbart effektiva tillämpningen på samvete och hjärta. Han hade samlat i denna serie af 75 eller 100 prädikningar de rikaste resultaten af sitt lifs tänkande och erfarenhet och hade gjort de flesta af dem till under af kraft. Denna koncentrering af en persons hela styrka på ett fåtal prädikningar ger evangelisten ett stort företräde i prädikstolen och synes vara förestafvade af sann klokhet.

6. Under det en evangelist har hjälp i sitt arbete för sitt enskilda andliga lif står han dock möjligen i fara för andligt högmod. Ständigt stadd midt i andliga rörelser kunde det gå lätt för honom att förgäta, att han för det mesta helt enkelt skördar, hvarest andra hafva sått och att omvändelser äro endast den kulminerande slutpunkten af en lång serie af inflytelser, af hvilka hans endast var den sista; och under den tacksamma hängifvenheten af upplifvade kristna och omvända själar, hvilken understundom yttrar sig i andligt smicker, kunde han förlora den sanna ödmjukhet, som erkänner att allt andligt verk åstadkommes genom den Helige Ande samt omedvetet påtaga sig en min af andlig öfverlägsenhet som står i smärtsam motsats till hans påtagliga svaghet. Kraften från Gud är därmed förlorad och med denna makt öfver människor. Det finnes intet andligt ämbete med högre ansvar eller af större gagn än det som en evangelist innehar. Det har innehafts af några af de ädlaste och mest begåfvade män i Guds församling — män "fulla af tro och den Helige Ande", hvilkas namn dofta i skarors minnen såsom frälsningens härolder. I regeln böra endast erfarna

män blifva evangelister; ty därtill fordras en renhet och styrka i karaktären, en sundhet i omdömet samt en stor tro och ett stort tålamod, praktisk visdom och människokännedom, som endast en vidsträckt erfarenhet kan gifva.

LÄRARE.

Ordet "lärare" användes i nya testamentet för att beteckna män i församlingarna, hvilkas särskilda uppdrag är offentlig religiös undervisning. Så är det användt i 1 Kor. 12: 28: "Och Gud har satt i församlingen först apostlar, för det andra profeter, för det tredje lärare", hvarest ordet, under det det tvifvelsutan inbegriper evangelister och pastorer, tydligen sträcker sig till alla, hvilkas ämbete innebär kristlig undervisning. I Ef. 4: 11: "Han har ock satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister och andra till herdar och lärare", har ordet troligen lika vidsträckt betydelse, betecknande män, som ehuru ej pastorer, offentligen undervisade i Guds ord. Det finnes många begåfvade med förmågan att undervisa, hvilkas gåfvor församlingarna enligt nytestamentligt exempel använda för annan verksamhet än den pastorala. De kallas för olika verksamhetsgrenar såsom till sekreterare och ombud för missionssällskap och välgörenhetsanstalter, till lärare vid läroanstalter, till författare och redaktörer, hvilkas uppgift är att skapa och sprida kristlig litteratur, samt till arbetare på andra områden, hvarest tillfälle gifves att öfva andlig verksamhet, och de äro därför ofta ordinerade att prädika samt handhafva instiftelserna. Rörande denna klass af evangelii tjänare vilja vi framställa följande tankar:

1. Hvarken lärare eller evangelister hafva ex officio auktoritet såsom ledande ämbetsmän i församlingen. De äro medlemmar med alla de rättigheter och plikter som tillkomma dem såsom sådana och skilja sig från de öfriga endast därigenom att de äro bemyndigade att prädika och förvalta instiftelserna. De äro såsom de öfriga underkastade församlingens disciplin med undantag af att de, som motta-

git sin ordination genom rekommendation af ett koncilium ej böra beröfvas sitt ämbete utom genom ett annat koncilium. De hafva ingen rätt att undandraga sig vanliga till medlemskapet hörande förpliktelser såsom pekuniärt understöd till församlingen, bevistande af möten och personligt deltagande i församlingens arbete utan snarare väntas de på grund af sin framstående ställning att i dessa stycken vara goda exempel och ledare i församlingen. 2. Dessa evangelii tjänare i församlingen böra iakttaga den största finkänslighet i förhållande till pastorn. Ehuru de ej äga officiell auktoritet utöfva de genom sin karaktär och sina gåfvor stort inflytande såväl i församlingen som i samhället. Varsamhet må därför iakttagas att ej intränga i pastorns företrädesrättigheter. Till exempel ifråga om vigsel och begrafning inom den egna församlingens gränser är det i regeln tillbörligt att pastorn bör tjänstgöra; endast undantagsförhållanden kan berättiga en prädikant att tillåta sig att sätta pastorn åt sidan i sådana tjänsteförrättningar. Vid församlingens offentliga och sociala möten bör han undvika att taga ett alltför framstående rum eller upptaga för mycken tid eller för mycket inblanda sig i församlingens affärer och disciplin så att pastorns deltagande försvåras. I alla förhållanden i församlingen och det sociala lifvet bör han gifva pastorn det företräde som tillkommer hans officiella ställning och bör han så använda sitt inflytande att pastorn stärkes och uppmuntras i sin verksamhet. Till församlingen hörande prädikanter kunna sålunda för pastorn blifva en orsak, ej till obehag och hinder, utan till välsignelse och hjälp. 3. Då en prädikant ej står under den allvarliga förpliktelse, som pastoralvården har med sig, är han i fara att blifva förvärldsligad i sitt sinne, som försvagar hos honom känslan af de andliga verkligheterna och förminskar hans kraft vid evangelii förkunnelse. För att förebygga detta bör han med allvar i sin själ fostra det sinne som är oundgängligt för en evangelii tjänare och bör undvika alla sådana sociala och affärsföretag, som kunna antingen skada hans eget andliga lif eller försvaga hans infly-

tande såsom en evangelii tjänare i samhället. En sekreterare eller ett reseombud, hvilkens verksamhet kallar honom från hemmet, har särskildt behof af att aktgifva på sig själf, så att han ej under de ständiga växlingar och händelser, som de ofta förekommande resorna ha med sig, försummar vanan af enskildt böneumgänge samt bibliska och teologiska studier. Det finnes en möjlighet att försvagas i andlig karaktär och kraft under det man verkar för de mest heliga mål. I sanning är det af nöden under ett sådant kringresande, som är åtföljdt af ständig beröring med församlingar och prädikanter, att vaka öfver sitt sinne, så att det ej upptages af prädikants- och församlingsskvaller och han frestas att bära sådant från den ena församlingen till den andra i stället för att komma med "fullheten af Kristi evangelii välsignelse". Få platser erbjuda så rika tillfällen att bringa välsignelse till pastorer och församlingar som de som innehafvas af sekreterare och ombud för våra missionssällskap och barmhertighetsinrättningar. Såsom rådgifvare för den unge eller i svårighet stadde pastorn, för afhjälpande af svårigheter i församlingarna och undanrödjande af missförstånd mellan pastorn och församlingen, att gifva råd och uppmuntran åt distrikts- och andra föreningar, gifver dem deras ställning rika tillfällen och öppnar för dem ett stort fält för välsignelserikt inflytande. Sådana män vore en Alfred Bennett, en John Peck och många andra i det flydda — män, hvilkas närvaro kändes såsom en välsignelse i församlingarna, och hvilkas ord öfverallt uppmuntrade till andligt lif. Sådana äro ock många af dem, som nu innehafva dessa viktiga ämbeten.

LEKMANNAPRÄDIKANTER.

Många personer äro i besittning af gåfvor som göra dem dugliga att användas såsom prädikanter för längre eller kortare tid, men hvilkas ålder eller uppfostran lägga hinder i vägen för deras afskiljande till evangelii tjänst. Åt sådana är det vanligt att gifva en fullmakt, som berättigar dem att prädika vare sig inom församlingens verksamhetsområde

eller mera vidsträckt, hvarhelst Herren genom sin ledning öppnar en dörr. Denna fullmakt innebär ingen rättighet att förvalta instiftelserna; den enda förrättning, hvartill de auktoriseras är att prädika och leda möten för offentlig gudsdyrkan. Här torde följande vinkar vara på sin plats: 1. Det är tydligt att en sådan fullmakt bör gifvas med stor urskillning. En person som saknar sundt omdöme eller har bristfällig kunskap i skriften eller är af opålitlig moralisk och religiös karaktär borde aldrig erkännas såsom en evangelii förkunnare, huru stark dragningskraft hans talförmåga är i mängdens omdöme. I längden kommer han med all sannolikhet att skada mera än att hjälpa religionens sak. Bristande försiktighet genom att hastigt eller tanklöst bevilja en fullmakt har ofta haft till följd att personer anförtrotts detta heliga arbete, hvilkas verksamhet varit olycksbringande för dem själfva och församlingarna. 2. Ingen borde i vanliga fall företaga sig att prädika utan fullmakt eller något slags medgifvande från församlingen. Visserligen är hvarje kristen uppfordrad att inom sin sfer kungöra evangelium, men detta berättigar honom för ingen del att åtaga sig evangelii ämbete. Den inre kallelsen från Gud är visserligen af största vikt ifråga om kallelsen att prädika; men denna inre känsla af plikt att prädika gifver förvisso ej rättighet att ägna sig åt evangelii tjänst, för så vidt den icke stadfästes af församlingen, som af Herren blifvit tillsatt att bedöma kvalifikationen därför. Att inträda i evangelii tjänst af egen bestämmelse, därtill gifva hvarken skriften eller förnuftet någon sanktion, utan är det ett själfsvåldigt tilltag, som endast kan hafva dåliga följder. 3. Församlingen och pastorn borde under användande af den bästa urskillningsförmåga samvetsgrant uppsöka och befordra utvecklingen af prädikogåfvor. Många gåfvor ligga utan tvifvel undangömda, som kunde blifva framdragna och använda till andlig verksamhet. Mångens kristna lif, som nu är outvecklad, skulle storligen tillväxa, om han på rätt plats sattes i andlig verksamhet, och mången öde plats inom våra församlingars verksamhetsområde

skulle under en lekmannaprädikants arbete blomstra af andligt lif och däraf följande härliga frukter. Det är förvisso en af församlingens högsta plikter att erkänna och sätta i verksamhet de gåfvor Herren har gifvit densamma. Bland dessa äro inga af större betydelse än gåfvan att prädika.

KAP. XVII.

EN PASTORS STUDIER.

Ofta uppmanas evangelii tjänare till studier. "Eftertänk detta, var däri, på det att din förkofran må vara uppenbar för alla" (1 Tim. 4: 15); "Vinnlägg dig om att bevisa dig själf för Gud såsom beprövad, en ostrafflig arbetare, som rätt delar sanningens ord" (2 Tim. 2: 15). Skälen härför äro påtagliga. Kunskap är allestädes makt. Prädikanter äro på grund af sin ställning naturliga ledare på det religiösa området. För att bibehålla aktning måste de vara män med god förståndesbegåfning och måste i förmåga att tänka stå före dem som äro omkring dem. Dessutom fordrar knappt någon kallelse så mycket tankearbete. Riksdagen, advokatssysslan eller föreläsningssalen fordra endast understundom de högsta intellektuella ansträngningar. Men prädikstolen fordrar hvarje vecka sina väl utarbetade prädikningar. Dessa måste äga friskhet, originalitet, kraft, eller förlorar pastorn sitt inflytande öfver folket. Och dessa stora anspråk på hans förmågor fortsätter stadigt år efter år. Ingen kan tillfredsställa dessa fordringar utan beständiga, allvarliga studier. Han måste ständigt vara stadd i tillväxt. Hans tankeverksamhet måste oupphörligen vara aktiv och begifva sig ut på städse nya områden för undersökning och samlande af nya material samt öfva själfdisciplin för att han skall kunna blifva en mångsidig, djupsinnig och kunskapsrik man.

Det gifves ytterligheter i en pastors lif, som böra undvikas. Å ena sidan får han ej blifva endast en bokmal, afskild i sin studiekammare utan någon praktisk beröring och

sympati med lifvet omkring honom. Somliga prädikanter med vidsträckta insikter på litteraturens område hafva varit jämförelsevis odugliga därigenom att en lefvande förbindelse mellan deras tänkande och de verkliga behofven i den brådskande verkliga världen, i hvilken de lefvat, saknats. Å andra sidan får en prädikant ej vara en ytlig person, som går från hus till hus med dagens nyheter och hvilkens tid upptages med tidningar och magasin, en den där nöjer sig med skummet af populära funderingar i tillfällighetsböcker, som tilltala hans inbillning, men försummar allvarlig och ansträngande odling af sin tanke, som är så nödvändig för intellektuell utveckling. Ofta påkommande ombyte af församlingar är ej sällan en följd däraf. Friskhet och originalitet i tanke och uttryck förloras och folket, trött på upprepningar och tomma fraser, upphöra att värdera och älska evangelii prädikan. Det stora mål som därför bör sökas är att förena studenten och pastorn — en den där tillväxer i kunskap och kraft genom ständiga studier och på samma gång växer i praktisk förmåga och socialt inflytande genom oafbruten verksamhet i församlingen och umgänge med folket. För att nå detta mål måste man hafva en plan — en plan, som med klokhet uppgöres och ständigt följes. Hurudan bör denna plan vara? Till svar härpå vill jag gifva några råd och vinkar rörande sättet att studera och ämnena som böra studeras.

SÄTTET.

1. *Gör iakttagelser öfverallt.* En pastor har i sitt arbete att göra med människans hjärta och sinne och mänskliga erfarenheter. Han bör därför gå sin väg fram med ögon och öron öppna, grundligt studerande människolifvet omkring sig. På gatan, i sällskapskretsar, på sociala möten bör hans tanke vara ständigt verksam, i det han studerar karaktärer samt de olika sidorna af lif och erfarenheter och sålunda samlar material för sitt tänkande. Många af hans bästa tankar, många intressanta bibelsannin-

gar och de mest slående illustrationer skola framstå för hans sinne under samtal och i bönemötet. Ingen har råd att gå miste om dessa. Tankar som väckas under direkt beröring med folket äro mest ägnade att möta dess behof och röra sig omkring sådana frågor som för detsamma är af största vikt. Den uppmärksamme pastorn, som bevarar dessa texter, tankar och illustrationer allt efter som de komma honom i sinnet, skall blifva öfverraskad af att finna huru fort de hopa sig och huru fruktbringande och rik de göra hans undervisning.

2. *Haf alltid en bok till hands.* Hvarje lif har sina lediga småstunder, och mycket kan vinnas i odling och kunskap genom ett rätt bruk af dem. Det mesta af litteraturen för dagen och många klassiska arbeten i biografi, historia, vetenskap, poesi och konst kunna på detta sätt blifva lästa, om den rätta boken är till hands. En half eller till och med en kvarts timme om dagen kan räcka till för läsningen af flera volymer för året; och äro dessa väl valda, skola de i hög grad öka en prädikants insikter och intelligens, under det de mera uppfriska än trötta hans sinne.

3. *Afskilj en viss del af hvarje dag åt allvarligt systematiskt studium i den enskilda studiekammaren.* Den förut påpekade vanan att observera och läsa kan ej utgöra någon tillräcklig ersättning härför. Tiden som sålunda är bestämd för allvarliga studier bör samvetsgrant användas därför och inga vanliga förhållanden böra tillåtas att lägga hinder i vägen därför. Fördelarne häraf ligga i öppen dag. 1) Hvad som blir en ständig vana är en städse växande kraft. Tankeförmågan verkar med större hastighet och styrka, då det blir en vana att studera på bestämda reguliärt återkommande tider. I stället för att timmar måste användas i fruktlösa försök att fixera uppmärksamheten och koncentrera tanken på det förhandenvarande ämnet, är tanken då genast färdig att med full kraft intränga i ämnet. Ju bestämdare och äldre vanan blir, desto ledigare och framgångsfullare blir studiet. Detta är hemligheten af det ofantliga tankearbete som af

vissa personer utföres: af vana kunna de utan förberedelse koncentrera sina tankar och forcera sitt arbete. 2) Då dessa studietimmar en gång blifva bestämda och folket får reda därpå, behöfver man ej befara att blifva afbruten. Församlingen skall rätta sig efter pastorns plan och respektera hans samvetsgrannhet att bereda sig för deras undervisning på Herrens dag. Hvilken del af dagen man bör välja för studier kan ej med någon bestämd regel afgöras. Det måste bero på dels på prädikantens vanor och dels på behofven i hans verksamhet. I vanliga fall är förmiddagen bäst. Faran att blifva störd är mindre, och eftermiddagarna och aftnarna lämnas fria för husbesök, möten och det sociala lifvet.

Låt mig tillägga, att intet mindre än ett högt ideal af prädikoämbetet och en bestämd föresats att förverkliga det skall göra en pastor skicklig att fullfölja en sådan studieplan. Han måste tro därpå såsom på en helig plikt, han är skyldig sin Gud, sitt folk och sig själf, eller han skall misslyckas. Lättja fostras ofta genom ett falskt förlitande på sin förmåga eller på ögonblickets ingifvelse att göra det offentliga talet effektivt och briljant. Tanklösa åhörare skola också ofta berömma extemporerade oförberedda prädikningar och afråda grundliga förberedelser. Dessutom gifves det många hinder för studier i en pastors verksamhet. Han har omsorger om de sjuka, de sörjande, de vilsefarande; han har arbete att göra i förening med församlingars organisation och disciplin; han har plikter mot samhället i lifvets olika förhållanden. Allt detta är ofta tryckande, och fara är för handen att det upptager tid som skulle användas för studier. Mången begränsar sin intellektuella tillväxt och sin förmåga att prädika och blir allt mera inskränkt och kraftlös genom att låta alla dessa omsorger hindra tillfällena för tankens öfning och tillväxt. Här hjälper intet annat än en grundlig öfvertygelse, att studier — ihärdiga, regelbundna, lifslånga studier — är den första heliga plikten hos hvar och en, som företager sig att uppträda såsom folkets lärare. Andra plikter hafva sin plats, men den första, oundgängligaste plikten för

honom, som skall lära andra är att han själf inhämtar kunskap.

ÄMNENA.

Låtom oss antaga att pastorn har sina timmar bestämda och invigt dem till allvarligt grundligt studiearbete — hvad skall han då studera? Jag svarar: ej endast sina prädikningar. Ett stort misstag sker ofta härvidlag. Hela tiden ägnas åt prädikoförberedelse utan att något rum lämnas för allmän odling, biblisk undersökning eller teologiska studier. Resultatet blir, att hjärnan blir öde och tom. Tanken saknar material. Prädikanten gifver ständigt ut, men intager ej något, och kärlet blir tomt. Han låter kvarnen mala, men matar den ej. Många samvetsgranna hårdt arbetande tänkare misslyckas därigenom såsom prädikanter. De sakna friskhet. Tanken drifves ständigt i samma strömfåra och rör sig alltid i samma trånga cirkel, då däremot, om de läste, undersökte och betraktade ämnen från nya synpunkter och mottoge de tankeimpulser som beröring med andra tänkare bringar, skulle tankeförmågan ständigt växa och blifva rikare, och prädikningarna blifva fulla af friska och intressanta åskådningar af sanningen. Tre mål måste sökas i studierummet: allmän bildning, biblisk och teologisk undersökning samt prädikoförberedelse.

I. ALLMÄN BILDNING.

Härmed förstår jag studier som äro ägnade att utveckla alla själsförmögenheter. Pastorn bör ej i ordets inskränktaste tekniska mening vara blott och bart en teolog. Han bör eftersträfva att blifva en man med vidtomfattande bildning, utveckla sina talanger i alla riktningar och ernå symmetrisk mogenhet. För detta måls ernående måste hans studier hafva ett vidt omfång och leda honom på de stora sanningsfält, som naturvetenskapen, filosofien, poesien och historien öppna.

1. *Naturvetenskaperna.* En pastor får visserligen ej aflägsna sig från det egentliga arbete, hvartill han invigts för

att blifva en hängifven beundrare af vetenskapen. Men i denna tid af vetenskapliga undersökningar, då vetenskapens problem i så hög grad sysselsätta allmänhetens tankar och så lifsviktigt berör religionens djupaste frågor och vetenskapens praktiska resultat så genomgripande förvandlar hela vår civilisation och vårt lefnadssätt, i en sådan tid bör sannerligen ej en person, som hvarje vecka uppträder för att undervisa folket och söker leda den allmänna opinionen, vara okunnig om de resultat vetenskapen ernått, ehuru han ej torde kunna få tid att taga del i den vetenskapliga undersökningen. Astronomi, geologi, botanik, kemi — hvar och en af dessa öppnar en ny sanningsvärld och kastar ljus öfver tolkningen af Guds ord och är rik på illustrationer öfver ämnen, som behandlas från prädikstolen. Erkända arbeten i dessa och närbesläktade vetenskaper äro för hvarje pastor tillgängliga och till och med blott ett arbete i hvarje ämne, om det omsorgsfullt lästes, skulle i väsentlig mån rikta och utvidga hans tankeverksamhet.

2. *Filosofi eller tankens vetenskap.* Prädikanten gör utan tvifvel ett misstag, om han sträfvar efter att blifva en filosof och försummande sitt direkta och allvarliga arbete för själarna förlorar sig själf i teologien eller i de metafysiska spekulationernas labyrinter. Men hans arbete som prädikant har att göra med människosjälen, att utöfva inflytande på sinnet genom resonnemang, bevis och motivs framställande. De intellektuella förmögenheterna och sättet att utöfva inflytande på desamma må därför förtjäna en plats ifråga om hans studier för lifvet. Det är här som han kommer i beröring med de stora andarna i tankens värld — andar som hafva ledt tänkandet under århundraden — en Plato och Aristotle, Descartes och Bacon, Leibnitz och Locke. Under en pastors brådskande lif kunna ej alla dessa studeras, men några valda klassiska verk i filosofi sådana som Hamilton, Mansel, McCosh och Porter torde väl både kunna läsas och noggrant studeras.

3. *Ästetisk bildning.* Gud har ej skapat oss till endast

logiska maskiner utan till varelser med smak, inbillningskraft och känsla att mottaga intryck af sköna föremål. Poesien intager ett framstående rum i Guds bok och talar till vår fantasi, och hela naturen omkring oss är uppfylld af sköna former i oändlighet. Hvarest den kalla hårda logiken är vanmäktig, kommer sanningen ofta med oemotståndlig makt genom fantasien och känslan. Bildningen af denna sida af vår natur är väsentlig för utvecklingen af en sann manlighet och den är af lika vikt att öka en evangelii tjänares kraft både som pastor och prädikant. Ett af de bästa medlen härför är ett omsorgsfullt studium af de mera framstående poeterna, dessa mäktigt skapande andar, hvilkas verk bestått århundradens prof. Bland de sista göromål som företogos af den utomordentlige mannen D:r Wayland var förnyadt läsande af Shakespeare och Milton; och dessa underbara snilleskapelser förlänade hans mognade tanke den rikaste undervisning och den ädlaste njutning.

4. *Historia och allmän litteratur.* Det historiska studiet borde tvifvelsutan hafva en ej ringa plats i denna allmänna bildning. Det utvidgar tankens synkrets, sprider ljus öfver planen för Guds försyn och råd och hjälper så till ett rätt förstånd af skriften, under det att dessa ämnen i vid omfattning äro fyllda med illustrationer som äro särdeles lämpade att belysa evangelii sanningar. De bättre slagen af verk på diktens område böra ej heller uteslutas, ty de äga ett stort värde såväl för sina karaktärs- och lifsmålningar som för den bildning de skänka fantasien.

De ting, som jag ifråga om den allmänna bildningen här betonar, äro, att den bör försiggå systematiskt och på fullt allvar och att i alla ämnen som studeras endast fullt erkända välbepröfvade författare böra läsas. En sådan studieplan år efter år reguliärt fullföljd skall fostra en ständigt växande tankeförmåga och utveckla en mångsidig, ädel och symmetrisk karaktär. Hvad som fordras är samvetsgrant allvar och kraftig uthållighet. Den tid somliga prädikanter slösa på andliga ströftåg öfver tidningslitteraturens

och annan tillfällig litteraturs mark vore tillräcklig att ställa dem i förbindelse med de snilleverk som förut antydts och tillförsäkra dem den bildning och intellektuella rikedom, som finnes på dessa tankens högre områden.

II. BIBLISK OCH TEOLOGISK BILDNING.

En pastors förnämsta arbete är att undervisa i bibelns sanningar; och hvar han annars månde komma till korta,, måste han åtminstone vara en mästare i evangelium. Okunnighet i ämnen som förut nämnts må, ehuru den är att beklaga, likväl tolereras; men att en man, hvilkens uppgift är att uppträda såsom bibeltolkare, saknar erforderlig biblisk kunskap och uttalar oriktiga om bristande insikt vittnande påståenden såsom sanningar, kan aldrig ursäktas. Ingen oratorisk förmåga eller min af allvar kan ersätta oförmågan att väl behandla ämnen för den kristliga prädikan. Bibliska och teologiska undersökningar måste därför äga ett framstående rum i en pastors studieplan.

1. *Framför allt är af största vikt ett direkt bibelstudium, som försätter sinnet i lefvande beröring med Guds ord.* Såsom kännare af hebreiska och grekiska låt en del af hvarje dag ägnas åt omsorgsfullt och kritiskt studium af skriften på grundspråket sådan den ingifvits af den Helige Ande. Ingen öfversättning, huru fulländad den än må vara, kan gifva det klara intryck som grundtexten. Litet omsorgsfullt arbete för hvarje dag i läsningen af skriften på grundspråket skall snart göra den lätt och njutningsrik och dess värde är oskattbar. Men vare sig det kan ske på det inspirerade grundspråket eller i öfversättning, bör bibeln med omsorg studeras. Den är Guds eget ord, det stora medlet för hans kraft, "Andens svärd". Den Helige Ande verkar endast genom den gudomliga sanningen, och den prädikan måste alltid blifva den kraftigaste, som mest helgjutet och klart utvecklar Guds lefvande ord. 1) Såsom hjälpmedel för bibeltolkning ville jag påminna om studiet af de bibliska ländernas historia och geografi. Förmågan att lokalisera skriftens

karaktärer och händelser och ställa dem i deras historiska förbindelser är af högsta vikt. Vid läsningen af pentatevken och de äldre historiska böckerna t. ex., huru mycket lifligare skola ej händelserna uppfattas, om man gjort sig förtrogen med lokalförhållandena i Egypten, öknen och Palestina, eller om man vid läsningen af Esra, Nehemia och Daniel har klara begrepp om Assyriens och Babylons historiska och geografiska förhållanden, eller om man vid läsningen af nya testamentet äger kännedom om det på dess tid dominerande romerska rikets tillstånd och gränser. För sådant ändamål kunna sådana verk som Smiths "*Old and New Testament History*", Rawlinsons "*Five Ancient Monarchies*" och Milmans "*History of the Jews*" eller Stanleys "*Jewish Church*" gifva goda historiska uppgifter, under det en god biblisk atlas, som alltid borde vara till hands, innehålla de kartor, som behöfvas. Fullständiga historiska och topografiska uppgifter kan man finna i Smiths "*Bible Dictionary*", Robinsons "*Biblical Researches*" eller Thomsons "*Land and the Book*". 2.) Jag vill äfven påpeka, att bibeln bör studeras med hänsyn till sin enhet. Guds bok, från 1 Mosebok till och med Uppenbarelseboken är ett enda helt, som från början till slut i successiva studier utvecklar sanningens och frälsningsplanens system. Den är ej en tillfällig samling af heliga skrifter, utan en enda storslagen uppenbarelse från Gud, där hvarje del står i nära förhållande till hvar och en af de öfriga och är väsentlig för det hela. De äldre skrifternas typer, profetior och symboler innehålla frön till det senare uppenbarade evangelium, och ingen kan grundligt förstå det ena testamentet utan ett noggrant studium af det andra. Denna inre lefvande enhet mellan de olika delarna af skriften är framställd i sådana arbeten som Fairbairns "*Typology*" och "*Philosophy of the Plan of Salvation*". 3) Bibelns böcker böra studeras i sitt kronologiska och historiska sammanhang. Antag, att någon studerar Esaias profetia. Han skall förvissa sig om dess mening vida tydligare, om han omsorgsfullt studerat den tidsperiod, då

Esaias lefde, Ussias, Jotams, Ahas och Hiskias regeringstid, sådan den skildras i konunga- och krönikeböckerna. Eller antag att Pauli bref studeras — deras tolkning skall blifva vida lättare, om man gjort sig förtrogen med Pauli karaktär och omständigheterna, under hvilka han skref, såsom de framställas i apostlagärningarne och brefven. Hjälpredor i detta hänseende kan man finna i sådana verk som Conybeares och Howsons "*Life and Epistles of St. Paul*".

4) Bibeln bör ock studeras analytiskt. En flyktig läsning af skrifterna införsätter ej i deras rätta tolkning; deras innehåll måste omsorgsfullt analyseras, om man skall kunna intränga i dess fulla mening. Man läser t. ex. romarebrefvet. Det börjar: "Paulus, Jesu Kristi tjänare, kallad till apostel, afskild för Guds evangelium — hvilket han förut genom sina profeter har utlofvat i heliga skrifter — om sin Son, hvilken efter köttet föddes af Davids säd och efter helighetens Ande blifvit kraftigt förklarad vara Guds Son genom uppståndelse från de döda, Jesus Kristus, vår Herre". Analysera nu och framdrag de tankar som detta ställe innehåller. Här betygas om Paulus, 1. att han är Jesu Kristi tjänare (*doulos*); 2. att han är apostel genom gudomlig kallelse; 3. att han såsom apostel är afskild för Guds evangelium. Det säges om evangelium, 1. att det genom profeterna är utlofvadt i heliga skrifter; 2. att dess ämne handlar om Jesus Kristus, vår Herre. Om Kristus betygas det, 1. att han efter köttet eller till sin mänskliga natur härstammar från David; 2. att han efter helighetens Ande, eller sin gudomliga natur,* blifvit kraftigt förklarad vara Guds Son genom det faktum, att han uppstod från de döda. Den som med tålamod och ihärdighet vill utarbeta en sådan analys af Guds ord, under det han studerar det, skall intränga i dess djup och dess rikedom skall öfverraska honom. Guds stora tankar skola blifva uppenbara för hans sinne såsom de aldrig kunna blifva för den vårdslöse ytlige läsaren; och

* Månne ej uttrycket "helighetens Ande" åsyftar den Helige Ande? Se Godets kommentar till stället. *Öfvers. anm.*

om med ett sådant bibliskt arbete i sitt studierum pastorn ägnar en del af Herrens dag vare sig åt förklarande prädikningar eller en föreläsning i sin bibelskola, så skall denna direkta förbindelse af arbetet i studierummet med det som utföres i prädikolokalen öka bådas intresse och styrka.

2. *Vid studiet af de kristna lärorna är det framför allt af vikt att hafva ett system.* Denna arbetsplan borde så arrangeras, att pastorn inom loppet af ett år genom att taga ett ämne i sänder gör en grundlig undersökning af alla viktigaste ämnen. Såsom grundval tag ett sådant verk som Hodges "*Outlines of Theology*" eller något annat godt kompendium i teologi och under det ämnenas ordning följes, studera hvart och ett tills dess viktigaste delar blifvit inhämtade. Antag t. ex. att ämnet är läran om inspirationen. Studera först noggrant frågorna i den lärobok, som valts, och läs några af de bästa författare i ämnet såsom Lee, Woods, Gaussen och Hodge. Ämnets alla delar blir sålunda klart ställda för ens blick. Samla därefter de ledande ställena i skriften som handla därom samt undersök hvart och ett af dem med kritisk noggrannhet och nedteckna dina egna intryck. Fortsätt sedan med att skrifva en fullständig och noggrann framställning af din egen åskådning såsom resultat af undersökningen. Eller antag, att ämnet är den viktiga hufvudläran i evangelium, försoningen. Efter att hafva undersökt frågorna i läroboken och läst de bästa tillgängliga författare, så att de väsentliga punkterna blifvit klart uppfattade, så företag ett studium af prästerskapet och offren i gamla testamentet, förutsägelserna om försoningen i profetian och ställena som handla om denna lära i nya testamentet. Med dessa källor framför dig nedskrif din egen åskådning. En dylik teologisk undersökning, som stadigt fortginge år efter år och förbundet som det blefve med studiet af de största teologer, skulle ej kunna annat än göra en pastor till en klar, kraftig religiös tänkare och hans prädikningar ledande på den religiösa tankens område. Tillåt mig också påyrka studiet af dogmhistorien i förbin-

delse med en sådan kurs af teologisk undersökning. Tag ett sådant arbete som Hagenbachs eller Shedds "*History of Doctrines*", hvari det teologiska tänkandets ström angående hvar och en af bibelns sanningar spåras tillbaka genom seklerna, och de växlande uppfattningarna af läran under de olika perioderna och de olika sätt, hvarpå den behandlats af världens största tänkare, framställas. Ett sådant studium är underbart tankeväckande och lägger en vidlyftig grund för bildandet af ens egen åskådning. Om därtill i direkt förbindelse med undersökningen af en stor sanning komme, att pastorn prädikade öfver ledande ämnen, som inginge i densamma, så skulle han därigenom i hög grad öka bestämdheten i sin egen åskådning, under det hans studiearbete hade direkt betydelse för hans prädikoförberedelse och ökade intresset och kraften i hans prädikningar.

III. PRÄDIKOFÖRBEREDELSE.

Beredelsen för prädiknningarna borde tvifvelsutan intaga det förnämsta rummet i dessa timmar af enskildt studium. Detta ämne hör dock till homiletiken och behandlas omständligt i verk, som ägna sig åt detta ämne, såsom Broadus' "*Preparation and Delivery of Sermons*", Shedds "*Homiletic and Pastoral Theology*" och de olika serierna af "*Yale Lectures on Preaching*". Jag vill därför med afseende på detta ämne blott betona vikten af höga ideal rörande prädikan och beredelsen därför.

Prädikan är det förkroppsligade resultatet af en pastors bildning och studier, ett offentligt uttryck af hela hans andliga och intellektuella personlighet och han är förpliktigad att vinnlägga sig om att bevisa sig själf "såsom en beprövad, en ostrafflig arbetare, som rätt delar sanningens ord" (2 Tim. 2: 15). Han vanhedrar Kristus och hans evangelium, om han har för vana att prädika utan grundlig förberedelse.

Prädikan är det budskap Gud genom honom sänder till folket. Den framställer höga och heliga ämnen, i hvilka

"det lyster änglarne att skåda in" och hvilka de mest djupsinniga tänkare hafva ransakat med beundran och vördnad. Den har att göra med människors själar och evighetens stora intressen. I sanning, den människa, som företager sig att uppträda och tala vårdslöst och tanklöst i sådana ämnen och i sådana intressen, har ej fattat den första enklaste idéen om det höga ämbetet att vara en kristen pastor.

KAP. XVIII.

EN PASTORS ANSVAR.

Pastorn är i ordets sanna och mest betydelsefulla mening ombetrodd vården af sin församlings själar. Han står därför under förpliktelse att använda sin yttersta förmåga för deras omvändelse och fostran, "förmanande hvar människa och lärande hvar människa med all vishet" på det att han "må kunna framställa hvar människa såsom fullkommen i Kristus Jesus" (Kol. 1: 28). Paulus sade till de äldsta i Efesus: "Så hafven nu akt på eder själfva och på hela hjorden, i hvilken den Helige Ande har satt eder till biskopar, att vårda Guds församling, hvilken han har förvärfvat sig med sitt eget blod" (Apg. 20: 28); och då han förmanar folket att å sin sida lyda Herrens tjänare, gifver han såsom skäl att "de vaka för edra själar, såsom de där skola aflägga räkenskap" (Ebr. 13: 17). Detta ansvar innebär tydligen: I. *Att lefva ett sådant lif att det utgör ett efterföljansvärdt exempel.* Pastorn bör blifva ett föredöme för de troende i tal, i umgängelse, i kärlek, i tro, i resultat" (1 Tim. 4: 12). Paulus pekade därför på sitt eget lif ej såsom fullkomligt utan såsom ett offentligt exempel på en kristlig karaktär, då han sade till filipperna (Fil. 4: 9): "Hvad I ock hafven lärt och undfått och hört och sett hos mig, gören det; och fridens Gud skall vara med eder"; och till tessalonikerna (1 Tess. 2: 10): "I ären vittnen, och äfven Gud, huru heligt och rättfärdigt och ostraffligt vi uppträdde hos eder, som

tron". Om pastorn lefver ett slarfaktigt och oregelbundet lif omintetgör han verkan af sina bästa prädikningar och blir en orsak till själars ruin. 2. *Att handla vist och samvetsgrant med enskilda själar i församlingen.* Paulus gick från "hus till hus", från själ till själ: han hade "icke låtit af att under tårar förmana hvar och en", och han framställer detta såsom ett exempel på en evangelii tjänares trohet fordrande af en pastor att "hålla på i tid och i otid". Han betraktade tydligen ej en evangelii förkunnares verk såsom fulländadt, om det utfördes endast genom studier och prädikningar: det innebär äfven personligt arbete med själarne. 3. *Ett allvarligt försök att blifva en god nya förbundets tjänare.* De mest högviktiga orsaker pålägga en pastor plikten att söka den högsta möjliga utveckling såsom tänkare och prädikant. De ämnen han har till uppdrag att framställa äro de högsta som kunna upptaga en människas eller ängels tanke. Det mål som skall sökas — själars frälsning — är det största som någonsin satts för en ändlig varelse. Gud skall ej låta en lättjefull, vårdslös prädikant blifva ostraffad, som åstadkommer förakt för evangelium och sätter sitt folks själar i fara genom en vårdslös, oförberedd framställning af det budskap som blifvit honom anförtrodt. 4. *En trogen förkunnelse af hela Guds råd.* Han bör klart framställa evangelii hotelser såväl som dess löften samt faran likaväl som det hopp, som ligger framför hvarje själ. Intet ämne bör undvikas, därför att det är opopulärt och frånstötande. Inga personliga förhållanden få hindra en tydlig och bestämd förkunnelse af allt Guds ord. Jehova säger till väktaren: "Om du icke har talat och varnat den ogudaktige för hans väg, så skall han, den ogudaktige, dö för sin synd; men hans blod skall jag utkräfva af din hand" (Hes. 33: 8; 3: 17—21).

En pastors ansvar har likväl sin gräns. Herren fordrar ej af sina tjänare ett omöjligt arbete; men enär de hafva fått sina pund, så äro de förpliktade att förvalta dem hvar och en efter sin förmåga Om trogen sitt uppdrag är pastorn "en Kristi vällukt för Gud, bland dem som varda fräl-

sta och bland dem som varda förtappade, för dessa en dödslukt till död, men för de andra en lifslukt till lif" (2 Kor. 2: 15—17), och han har rättighet att känna att han har "friat sin själ" och "är oskyldig till allas blod" (Apg. 20: 26, 27). Sådan var Pauli tjänst, äfven han endast en människa, stödd härvid endast af den gudomliga hjälp, som är lofvad åt äfven hvarje annan Guds tjänare. Det är troheten, ej framgången, som utgör ansvarets gräns. Framgången tillhör Gud. Paulus planterar, Apollos vattnar, men Gud ger växten. Jeremias talade med inspirerade läppars allvar och ömhet, men han var ej populär och efter människors sätt att se ej framgångsfull; men icke desto mindre står hans namn högt bland forntida hjältar, emedan han i en tid då mörker och affall rådde var trogen i sitt uppdrag och i sitt verk. En prädikants kraft kan dessutom ej mätas efter de omedelbara och yttre resultaten. Den kraftiga väckelsen, under hvilken hundraden insamlas i församlingen, finner visserligen ofta sin förklaring i somliga populära prädikanters egendomliga gåfvor, men dess verkliga orsaker ligga ofta undangömda i det lugna, tålmodiga arbetet som utförts af andra helt olika begåfvade män. Hvar och en har sin särskilda fallenhet och uppgift — en sår och en annan skördar — och blott vid den stora skörden vid världens ände skola de verkliga resultaten af hvars och ens verk blifva uppenbara. Därför säger Herren till hvarje sin tjänare: "Var *trofast* intill döden, så skall jag gifva dig lifvets krona" (Uppb. 2: 10). Troheten är därför ansvarets gräns; och den samvetsgranne och allvarlige pastorn, som med hjärtats lojalitet mot Herren efter sin förmåga och sina tillfällen troget utfört sin kallelse, kan vara förvissad om, att han äger sin Mästares godkännande, och att till slut väntar honom den trognes vissa belöning.

KAP. XIX.

EN PASTORS YTTRE LIF.

Skriften fordrar af en pastor ett exemplariskt lif. Han bör vara "ett föredöme för de troende i tal, i umgängelse, i kärlek, i tro, i renhet" (1 Tim. 4: 12). Såsom hjordens ledare väntas han att i sitt yttre lif visa en högre moral och gifva ett mera framstående exempel på kristliga principer än en vanlig kristen, emedan hans ämbete sätter honom till ett exempel och hans framstående ställning gör bristerna i hans karaktär särskildt påtagliga och fördärfbringande. Skriften talar därför i detta hänseende ett tydligt språk: "Därför bör en biskop vara ostrafflig, en enda hustrus man, nykter, tuktig, höfvisk, gästfri, skicklig att undervisa, icke drinkare, icke våldsam, utan foglig, icke stridslysten, icke girig, väl förestående sitt eget hus och hållande sina barn i lydnad med all värdighet — men om någon icke vet att förestå sitt eget hus, huru skall han hafva vård om Guds församling? — icke nyomvänd, på det att han icke må blifva uppblåst och falla i djäfvulens dom. Han bör äfven hafva ett godt vittnesbörd af dem som äro utanför, på det att han ej må falla i djäfvulens försmädelse och snara" (1 Tim. 3: 2—7).

I. AFFÄRSFÖRHÅLLANDEN.

1. *Undvik skulder:* "Varen ingen något skyldige" (Rom. 13: 8). Vid alla uppköp för sig själf och för familjen borde en pastor betala kontant. Detta fostrar en noggrann hushållning och bevarar för skuldsättning, som ofta visar sig vara en tung börda i en prädikants lif och är det mest allvarliga hinder för hans framgång. Ingen är helt oberoende i sin prädikstol som står ansikte mot ansikte med sina kreditorer. I vanliga fall är undvikande af skuld med lätthet möjlig, och då det blir klart att detta är en pastors princip, har det ett välgörande inflytande ifråga om att befrämja punktlighet vid betalningen af hans lön.

Folket skall respektera ett sådant tillvägagående af prädikanten. Må han därför vid början af sin verksamhet fastställa den grundsatsen att aldrig komma i skuld. Ett strängt fasthållande af denna grundsats skall understundom förorsaka obehag och självförsakelse, men dessa äro mer än ersatta af fritagandet från den ängslan och den förödmjukelse som skulder hafva med sig, af känslan af oberoende, af samhällets respekt och förtroende och framför allt af det rena samvete, som iakttagandet af denna regel tillförsäkrar. Endast den mest absoluta nödvändighet skulle tillåtas sätta denna regel åt sidan, ty slapphet härvidlag är allt för ofta en orsak till att en pastor misslyckas i sin verksamhet.

2. *Gör alla affärsförbindelser med vederbörlig korrekthet.* En pastor kan frestas att försumma affärsformaliteter antagande att han såsom en evangelii förkunnare bör lita på deras heder, med hvilka han gör affärer, och såsom resultat blir det ofta missförstånd, äfven då bedrägeri ej kommer ifråga, med ty åtföljande ledsamheter och dispyter. Alla affärsförbindelser borde därför ingås enligt affärsprinciper, så att intet rum för missförstånd lämnas och alla förbindelser böra uppfyllas punktligt och hederligt. En pastor bör vara mycket försiktig om sitt rykte i detta hänseende, ty bristande noggrannhet, äfven om den blott är skenbar i mötandet af sina affärsförbindelser skall ofelbart framkalla ogynnsamma anmärkningar och hindra hans framgång.

3. *Lef ej öfver dina tillgångar.* En pastor får ej vara vårdslös ifråga om sina antagliga kommande behof eller deras, som äro beroende af honom. Ett vårdslöst tillvägagående härutinnan rättfärdigas hvarken af skriften eller försynens skickelser. "Herren har förordnat, att de som förkunna evangelium, skola lefva af evangelium" (1 Kor. 9: 14). En prädikant borde därför få sitt uppehälle för lifvet från sitt arbete och borde därför så använda sin lön, att en del blir aflagdt för kommande dagars behof. Om

lönen är liten, borde han med stränghet inskränka sina utgifter, så att något kunde afläggas. Särskilda påkommande behof i lifvet kunna visserligen understundom lägga hinder i vägen härför, men under vanliga förhållanden är det möjligt och med afseende på en familjefader är det tydligen en helig plikt. Försummelse att vårda sig om dem, som äro beroende af oss, är ej tro utan vårdslöshet.

På detta område måste en pastor likväl taga sig till vara för girighet. Tillfällen gifvas understundom, då denna rättmätiga och nödvändiga tanke på framtida behof urartar till själfvisk snikenhet efter samlande af ägodelar, hvilken nedsätter och skadar en Kristi tjänare. Han sätter sin värdighet och sitt oberoende på spel genom att på alla upptänkliga sätt söka gåfvor från sitt folk och han nedsätter sin person genom att likna en tiggarmunk eller låter sitt ämbetes värdighet sjunka genom småaktigheter, i det han söker städse få fördelar i sina affärsförbindelser och undviker att gifva sin tillbörliga del i bidragen till församlingen och välgörande ändamål. Hos ingen framstår kärlek till pänningar mera frånstötande än hos en kristen prädikant.

II. POLITISKA FÖRHÅLLANDEN.

1. En pastor bör aldrig försumma att begagna sig af sin rösträtt samt uppmuntra de kristna att äfven göra det; detta är enda sättet att uppehålla en kristlig styrelse. I detta land har det stora experimentet företagits att upprätta en styrelse af folket själft, och om religion och dygd saknas, måste det blifva ett misslyckadt försök. De troende borde ej försumma sina plikter såsom medborgare; om de göra detta, ställes nationens lif och framgången af de kristnas sak i fara. I den kristliga prädikan bör församlingen läggas på hjärtat plikten att söka få goda män i de civila ämbetena. 2. Såsom pastor bör en evangelii förkunnare vägra att inlåta sig i partiförbindelser eller bruka sitt inflytande såsom pastor för partiändamål; ty han är hela församlingens pastor, vald och underhållen utan hänsyn till

politiska skiljaktigheter mellan medlemmarne. Men såsom individ är han berättigad att sluta sig till hvilket parti han vill och utöfva sitt personliga inflytande till dess förmån. Härför har församlingen ej rätt att lägga hinder i vägen. På samma gång är det dock klokt af en pastor att undvika heta politiska diskussioner, isynnerhet på offentliga platser och att i stillhet utöfva sina politiska rättigheter och sina plikter som medborgare. 3. Då politiska frågor hafva en strängt moralisk sida, anser jag, att prädikstolen ej borde vara tyst utan söka rörande moraliska frågor i allmänhet att gifva den allmänna opinionen en riktning till förmån för hederlighet, sanning och dygd. Tillfälliga prädikningar, som påpeka medborgerliga plikter och tillämpa den kristliga moralen på frågor, med afseende på hvilka kristna medborgare kallas att handla, tillkommer en pastor att hålla; men tiden och sättet för samt tonen i dessa prädikningar fordrar det mest mogna omdöme.

III. SOCIALA FÖRHÅLLANDEN.

Två ytterligheter äro här att undvika — den ena, då pastorn lefver ett isoleradt lif skild från folklifvet och utan inflytande ifråga om riktningen af tanke- och känsloströmningen omkring honom; den andra, då han underhåller ett alltför fritt familjärt umgänge med allt slags sällskap, vankande omkring på offentliga platser färdig att vara kamrat med hvem som helst. Undvikande dessa ytterligheter borde en pastor aldrig tillåta sig att vara en nolla i det sociala lifvet utan utöfva ett kraftigt inflytande till dess höjande. Hans karaktärs och verks stora betydelse fordrar likväl, att han är ytterst noggrann i sitt uppförande och sitt umgänge. Han bör visserligen vara sig själf och handla självständigt, men, under det han är sann mot sin egen natur såsom en man, bör han så kontrollera den, att han aldrig glömmer sin karaktär och sitt ämbete såsom en Herrens tjänare. Jag skulle här vilja gifva följande vinkar:

1. En prädikant borde alltid och öfverallt vara den

okonstlade kristne gentlemannen, förekommande mot alla. Det är här som somliga misslyckas och antingen göra sig frånstötande genom försummelse af det sociala lifvets vanliga artigheter eller genom ett styft och konstladt iakttagande af dem utan hjärtlighet och värme göra sig själfva otillgängliga. Människor betrakta vanligen och med rätta en persons uppförande såsom en yttring af hans karaktär. Ett godt sätt att vara kan därför ej blifva påtaget utifrån. Det kommer af känslan af det förhållande, i hvilket vi stå till andra, och böjelsen att handla i öfverensstämmelse därmed. Ett känsligt oegennyttigt sinne, en påtaglig fin sympati, hänsyn för andras rättigheter och känslor; redobogenhet att välvilligt uppskatta andras ädla egenskaper och ett mildt öfverseende med deras fel och svagheter — i korthet en fint bildad kristlig manlighet med förfinade, ädla, rena, upphöjda känslor, hvilka lätt visa sig och beröra lifvet på alla områden och äro till välsignelse öfverallt — detta är den enda verkliga grundvalen för ett rätt sätt att vara. Utbildningen af en sådan karaktär är därför af högsta nödvändighet, ty den bär i sitt sköte allt som är utmärkande för en sann gentleman och från hvilken ett nobelt sätt själfmant framstår.

2. En pastors klädedräkt. Jag tror ej, att någon lag ifråga om det passande fordrar, att en prädikant skall utmärka sig vare sig med afseende på snittet eller färgen på sina kläder. Många föredraga likväl någon slags prästerlig dräkt för bekvämlighets skull i ändamål att öfverallt angifva sin kallelse, men detta är gifvetvis en sak som helt och hållet bör lämnas åt den enskildes godtfinnande. Den princip som bör fasthållas såsom viktig är, att klädedräkten ej bör vara sådan, att den ådrager sig särskild uppmärksamhet, så att den ger intryck af fåfänga och högfärd å ena sidan eller vårdslöshet och sluskighet å den andra. Mannen, men ej kläderna, bör fästa och hålla uppmärksamheten.

3. En pastor bör i sin konversation vara ange-

näm, artig och höflig samt undvika nedlåtenhet i ton och sätt, som ger intryck af öfverlägsenhet. Han bör visa den intelligens och bildning som ingifver respekt för hans åsikter i sociala sällskap. Att vulgära uttryck och anekdoter, häftiga diskussioner, skvaller — och skandalhistorier ej anstå en pastor, behöfver väl knappt sägas. Sådant skall i längden allvarsamt hindra hans goda inflytande. Grofhet och ogrannlagenhet och allt som är tvätydigt i moraliskt hänseende bör med skrupulös noggrannhet undvikas. Då de yttras af en prädikant lefva och fästa sig sådana ord i minnet och fördärfva en pastors hela inflytande efteråt öfver dem, som höra dem. "En omoralisk historia, ett osedligt yttrande, ett lågt skämt, en tvätydig åtbörd, tal som kommer en ren kvinna att rodna i sällskap eller enskildt, i utvaldt eller blandadt sällskap, är en skam och en skandal för hvarje evangelii tjänare". Ej heller bör hans förnämsta utmärkelse i ett sällskap bestå i kvickheter i tal och mimik. Kvickhet och humor, då de äro naturliga, äro ofta element af verklig kraft, i det det gifver talet prakt och smakfullhet, men hos en pastor äro de af underordnadt värde; då de framstå såsom det mest karaktäristiska hos honom, skola de oundvikligt skada hans inflytande. Tilldragande sociala egenskaper, som sätta pastorn i stånd att utöfva ett ledande inflytande i sällskaper böra allvarligt sökas; deras nytta för en pastors framgång kan näppeligen öfverskattas.

Då en pastor såsom en tillfällig gäst åtnjuter en familjs gästvänlighet borde han i dess krets medföra välsignelsen af ett angenämt och gladt sinne, alltid visande sig fullt värdera den vänlighet, för hvilken han är föremål och undvika att åstadkomma onödigt besvär för sitt värdfolk. Om andra prädikanter äro närvarande bör man taga sig tillvara att låta samkvämet få färg af ett prästsällskap, där konversationen rör sig endast omkring sådana ämnen, som äro af intresse endast för prädikanterna, eller sysselsätta sig med prädikantkritik, skvaller och skandaler, som allt är

ägnadt att förringa den aktning, i hvilken andra prädikanter hållas. I ett sällskap med prädikanter är frestelsen härtill ofta stor, men ord, som sålunda tanklöst uttalas, göra understundom oberäknelig skada såväl genom att sänka prädikanternas karaktär i familjens ögon som genom att tillfoga oläkliga sår på deras rykte, som äro föremål för skvallret. Skriftens uppmaning kan ej för noggrant blifva påaktad: "Edert tal vare alltid ljufligt, med salt kryddadt" (Kol. 4: 6). I så fall skall den ande som besjälade dig och de ord du talade förblifva till välsignelse för den familjen och göra ditt minne där väldoftande för alltid.

4. I sina nöjen och rekreationer borde en pastor hängifva sig endast åt sådant som ej blott i sig självt är oskyldigt utan i allmänhet ej är anstötligt för de kristnas samveten. Den stora självförsakelsens princip såsom den framställdes af Paulus såsom en regel för hans eget lif, är här den ledande grundsatsen för en prädikants plikt. Han säger: "Varen icke till anstöt hvarken för judar eller för greker eller för Guds församling, såsom ock jag fogar mig i allt efter alla, icke sökande min utan de mångas nytta, att de må blifva frälsta" (1 Kor. 10: 32, 33. Han öfvergaf egen förnöjelse äfven om den var af den oskyldigaste beskaffenhet, hellre än att gifva en orsak till anstöt för andra och hindra deras frälsning. Rekreation är utan tvifvel en nödvändighet — den båge som alltid är spänd förlorar sin spänstighet — men rekreation skulle aldrig tagas i en sådan form, att den blir till anstöt för troende själar eller leder till exempel, som, om de följas af andra, blifva till deras skada. En pastors inflytande kan också försvagas genom att alltför mycket hängifva sig åt hvilket slags tidsfördrif som helst. Det må ej vara något orätt uti att begagna en god häst, att spela boll eller croquet, att fiska och jaga eller andra sätt att förströ sig; men den pastor som är särskildt beryktad för sitt intresse för stora springare eller för annan sport eller nöjen, skadar på

ett allvarligt sätt det passande i sin ställning och faller i tänkande människors aktning.

5. En prädikants intima umgängesvänner borde aldrig vara personer med lös eller oandlig karaktär. Hans rykte skulle däraf lida, äfven om det ej fördärfvar hans karaktär. Han bör vara "det godas vän, tuktig, rättfärdig, helig, återhållsam" (Tit. 1 : 8). Han bör visserligen visa all artighet och vänlighet mot till och med de värsta personer, som komma i hans väg, men hans särskilda vänner få ej sökas bland dem ej heller hans umgängeskrets. Somliga prädikanter hafva omintetgjort sitt inflytande på de bättre klasserna i samhället, under det deras umgänge med dåliga och oandliga karaktärer så långt ifrån att vinna dem för Kristus endast desto mer gjort dem hårda och otillgängliga för Herren, emedan hans tjänare sjunkit i deras ögon.

6. En pastors förhållande till det andra könet borde ej endast alltid vara i verkligheten rent utan också sådant att det aflägsnar till och med möjligheten till misstankar. I intet har han att mera vara på sin vakt, ty blott en misstanke i detta afseende, den må vara huru ogrundad som helst, är vanligen skadlig för hans verksamhet och följer honom ofta hela återstoden af hans lif.

IV. PERSONLIGA VANOR.

Man väntar, att en pastor skall vara en exemplarisk kristen man med den förfining och bildning, som kristendomen inskärper och frambringar, och opassande vanor hos honom äro därför mera i ögonen fallande och till skada än hos andra personer. Nu och då har det händt, att en prädikant företager sig att söka trotsa den allmänna opinionen genom ovanliga, excentriska eller tvätydiga vanor under det oriktiga antagandet, att detta trots mot de allmänna känslorna hos människor rörande hvad som anses passande i en pastors lif skall visa hans moraliska mod och stora manlighet; ej heller torde det saknas lika dåraktiga människor, som skola beundra denna föraktliga utställning af

personlig fåfänga. Men oafsedt sådana undantagsförhållanden är en pastors lif alltid ansatt af starka frestelser till opassande vanor. Vi vilja nämna:

1. *Omåttlighet i mat och dryck.* Ett lif under studier, sådant det vanligen följes leder ofta till dyspepsi och onaturlig längtan efter föda. Såväl kropps- som själskrafter blifva sålunda ofta förstörda, under det den påtagliga frånvaron af återhållsamhet degraderar personen ifråga i andras ögon. Dåliga prädikningar och prädikanters svaga hälsa leda ej sällan sitt ursprung från en öfverlastad mage.

2. *Bruket af tobak.* De högsta medicinska auktoriteter äro numera ense om att detta är en af de allmänna orsakerna till nervositet och försvagande i förtid af de intellektuella förmågorna. Den för någon tid sedan aflidne Prof. Moses Stuart säger: "Jag ställer ej bruket af tobak i jämbredd med bruket af starka drycker. Det gör ej människor till dårhushjon eller onda andar. Men att det underminerar tusendens hälsa; att det skapar nervös retlighet och sålunda verkar på människors temperament och karaktär; att det ofta väcker begär efter spritdrycker; att det lockar till klubbar, krogar och värdshus och sålunda bidrager till att göra människor till odågor och slösare, och slutligen att det förorsakar stora och onödiga utgifter — allt detta är sådant som ej kan förnekas af någon tänkande människa. Och om allt detta är sant, huru kan ett ständigt bruk af tobak såsom en blott lyx försvaras af någon som önskar sina medmänniskors väl eller har en tillbörlig aktning för sin egen uppgift att vara till nytta?" Plikten att öfvervinna sig själf med afseende på en sådan vana är tydlig isynnerhet då det är fråga om en prädikant, hvilkens ämbete gifver en sådan vikt och betydelse åt hans personliga exempel; och den princip som här är innesluten är med eftertryck framställd af aposteln Paulus, då han säger: "Allt är mig lofligt, men icke allt är nyttigt; allt är mig lofligt, men *jag skall icke låta mig beherskas af något*" (1 Kor. 6: 12). Han räknade det såsom en ovärdig

och farlig sak för en kristen att komma under något kroppsligt begär. Men han tillägger: "Men hvar och en som deltager i en täflingskamp är återhållsam i allt: dessa för att få en förgänglig krona, men vi en oförgänglig. Jag löper därför så, som när det icke gäller något ovisst; jag fäktar så, som en hvilken icke hugger i vädret, men jag späker min kropp och underkufvar honom, på det att jag icke må prädika för andra och själf icke hålla profvet" (1 Kor. 9: 25—27).

3. *Bruket af stimulerande drycker.* Det intellektuella arbete, som hopar sig på pastorn, fordrar ofta af honom de mest viktiga ansträngningar i den offentliga verksamheten, då han är uttröttad och nedtryckt, och så blir vid vissa tider frestelsen att taga något som stimulerar mycket stark. Den kroppsliga svagheten anses fordra stimulerande drycker såsom en nödvändighet för hälsan. Då man en gång börjat öfvergår detta lätt till en vana, och stundens vikt göres till en framgångsfull ursäkt därför såsom ett alternativ mot att misslyckas. I alla sådana fall måste efterlåtenhet mot sig själf, i det den försvagar respekten för sig själf, också med nödvändighet försvaga prädikantens moraliska kraft. Han känner sig själf bunden och kan ej tala med auktoritet. Under det han medvetet och afsiktligt är efterlåten mot sig själf, huru kan han för andra prädika kristendomens moraliska grundsatser? En sådan efterlåtenhet ställer honom dessutom i en fruktansvärd fara, ty den skapar behofvet att upprepa densamma och väcker ett begär som i många fall haft fullständigt fördärf med sig. Några af de mest begåfvade män i evangelii tjänst hafva här lidit det förskräckligaste skeppsbrott i lifvet.

Riktiga vanor äro därför af den högsta vikt. En person kan respektera sig själf och vinna andras respekt endast i den mån han öfvar kontroll öfver sig själf och tyglar sina passioner och begär; dessförutan saknar en pastor den känsla af oberoende och den sanna manlighet, hvari allena

den äkta moraliska kraften finnes; och dessa brister kunna, då de genom den ställning han innehar såsom ett framstående exempel, blifva högst fördärfliga i sitt inflytande på dem som utgöra hans omgifning.

KAP. XX.

EN PASTORS INRE LIF.

Den forntida asketiken fordrade af evangelii tjänare ett lif af umgänge med Gud, afskildt från världens buller. Härutinnan var den en yttring ej endast af det kristna medvetandets djupaste behof utan ock af skriftens tydligaste framställningar. Människor, som handhafva andliga ting måste själfva vara andliga. Vår tid som med rätta förkastar en förvänd asketik lutar dock åt en motsatt villfarelse. Den är från början till slut praktisk. "Handling!" är dess lösen. Denna praktiskhet blir ofta blott inskränkt och ytlig. Den förbiser det kristna lifvets mera väsentliga lagar. Den andliga kraften kommer inifrån, från det fördolda lifvet i Gud i själen. Den är beroende på ej blott yttre verksamhet utan på gudomlig kraft som verkar genom mänskliga förmögenheter; det är Gud, som verkar genom människan, den Helige Ande genomtränger, lefvandegör prädikantens alla förmögenheter och talar genom hans röst till folkets själar. Själens dolda kraft undfången af Gud förlänar makt öfver människor, och prädikans kraftigaste inflytelser flöda ofta från en dold källa i den ensamma bönekammaren. En prädikan är ej endast en mänsklig framställning: det finnes en öfvermänsklig kraft i densamma. Dess lifskraft härrör från den Helige Ande. Jesus sade: "Det är icke I, som talen, utan det är eder Faders Ande, som talar i eder" (Matt. 10: 20). Denna andliga kraft flödar från en djupare källa än logik och retorik. Bushnell har träffande sagt: "prädikan är ingenting annat än ett utflöde af lif som först flödat in eller upp från den plats, hvarest Gud är i själens grundvalar".

Så lärde Kristus. I sina afskedsord till lärjungarne lofvade han "en annan hugsvalare" — en som skulle taga hans plats bland dem och förblifva hos dem för alltid. Såsom han hade vandrat med dem såsom en lärare, vän och hjälpare, så skulle den Helige Ande efter hans bortgång bo ibland dem, lärande, inspirerande och ledande dem i en verklig, lefvande, gudomlig närvaro och alltid vara med dem med sin mäktiga hjälp. Välsignad såsom hans egen lekamliga närvaro hade varit, skulle den Helige Andes närvaro blifva af ännu högre betydelse, ty han förklarade, att det var bättre för dem, att han själf bortginge och Anden komme, ty Anden, hvilkens ämbete är att taga af Kristus och förkunna för dem, skulle uppenbara Kristi närvaro inom dem enligt hans löfte: "Den som älskar mig skall varda älskad af min Fader, och jag skall älska honom och *uppenbara mig för honom*" (Joh. 14: 21). "Jag skall icke lämna eder faderlösa, *jag skall komma till eder*" (Joh. 14: 18). Utan denna gudomlige hjälpare förbjöd han dem uttryckligen att börja prädika evangelium, och hans sista tillsägelse innan han uppfor till himmelen var: "Men I, blifven kvar i staden Jerusalem, till dess I varden beklädde med kraft af höjden" (Luk. 24: 49).

Vid pingsthögtiden nedsteg den Helige Ande, och huru underbar var ej hans kraft! Tydliga som Jesu ord hade varit, missförstodo dock apostlarne de mest lifsviktiga sanningar; men då sanningens Ande kom, stod evangelium i all sin storhet och kraft klart uppenbaradt för dem. De män som förut visat feg fruktan i farans närhet, fröjdades nu att "de hade blifvit befunne värdiga att lida smälek" för Herrens Jesu namns skull (Apg. 5: 41). De, hvilkas själfviska ambition hade sträckt sig efter att vara "de största i Guds rike", glömde nu sin låga täflan och vordo inspirerade med helhjärtad hängifvenhet för Mästaren; och skarorna som förut föraktat och förkastat deras ord, blefvo nu öfverbevisade "om synd, om rättfärdighet och om dom" och böjde sig för den osynliga, mäktiga kraften och utro-

pade: "I män och bröder, hvad skola vi göra?" (Apg. 2: 37).

Nu är det tydligt, att den Helige Ande, denna särskilda "kraft från höjden", utlofvades ej blott åt apostlarne, utan åt evangelii tjänare i alla tider. I den apostoliska tiden bodde han såsom en lefvande, lifgifvande gudomlig närvaro i alla Kristi tjänare, uppenbarande sanningen, inspirerande tron och görande deras ord en Guds kraft till frälsning. De bådo i Anden; de talade i Anden; de lefde i Anden. Jesu löfte uppfylldes: "Se, jag är med eder alla dagar" (Matt. 28: 20); ty Kristi närvaro var ständigt uppenbarad i dem — en uppenbarelse af honom, visserligen ej för ögat, men för själen, och outsägligt mera härlig än hans lekamliga närvaro hade varit, medan han var på jorden. Ej blott aposteln, utan hvarje Guds tjänare kunde säga: "Jag lefver icke mera jag, utan Kristus lefver i mig" (Gal. 2: 20); och i farans stund, då alla öfvergåfvo honom, betygade med triumf den kristne bekännaren: "Men Herren stod mig bi och styrkte mig" (2 Tim. 4: 17). I hvarje följande tid har Guds inneboende Ande varit en källa af kraft för evangelii tjänare; och de största prädikanter hafva erkännande sin egen oförmåga med Paulus bekänt: "Vår skicklighet är från Gud, hvilken ock gjort oss skickliga att vara ett nytt förbunds tjänare" (2 Kor. 3: 5, 6). I känslan af sitt behof hafva de vändt sina själar till Gud och denne gudomlige hjälpare har intagit dem och fyllt dem; och alla mänskliga förmögenheter, intellektuella, moraliska och andliga hafva blifvit genomträngda, upplyftade och utvidgade genom denna osynliga och dock mäktiga kraft. Sant har någon sagt: "Den elektriska trådens kraft är ej i tråden utan i dess förbindelse med det elektriska batteriet. Prädikantens kraft består ej i stilens afrundning, hans målande illustrationer, värmen i hans sätt eller planen i hans prädikan, utan i hans lefvande förening med Gud och hans förmåga att vara föreningslänk mellan Gud och människosjälen. Det

är Gud i själen, som är hemligheten af prädikantens sanna kraft".

Huru skall då en pastor underhålla ett sådant inre lif, att han är "beklädd med kraft från höjden", och Gud skall kunna tala genom honom till människors själar? Såsom svar härpå vill jag angifva några högst viktiga medel.

I. EN STÄNDIG ÖFNING AF ENSKILD BÖN.

Bönen är den länk som förenar den gudomliga kraften med den mänskliga. Det är den kanal, genom hvilken Gud låter sitt lif flöda in i människosjälen. Det är den mänskliga svaghetens upplyftade hand som tager fasta på Guds starkhet. Den nedkallar från himmelen den heliga eld, hvarmed allena prädikantens offer kan tändas. Den står i det mest lifsviktiga förhållande till prädikantens karaktär och arbete.

1. *Den enskilda bönens förhållande till anden och ända-målet i evangelii tjänst.* Särskilda faror omgifva en pastor. De mest heliga andaktsöfningar kunna, på grund af att de så ofta förekomma, blifva utförda af honom på ett slentrianmässigt sätt, och hans lif urarta till endast ämbetsmässighet. Omedvetet ledes han att meditera, läsa och äfven bedja med hänsyn endast till andra och dess effekt på andra. Känslan af hans personliga förhållande till Gud förloras. Enär han är offentlig talare kan sträfvandet efter popularitet otillbörligt inverka på hans prädikan och hans framstående ställning fresta hans ambition, och hans syn på det stora målet med hans ämbete — Kristi ära och själars frälsning — fördunklas. Själfva det anseende, som hans ämbete har med sig, kan fostra andligt högmod och göra honom känslolös för det felaktiga i hans hjärteförhållande till Gud. Få människor äro omgifna af sådana bedrägliga och mäktiga förförelser till ett falskt lif som en evangelii förkunnare, och mot dessa är endast ett lefvande medvetande af hans höga kallelse ett tillräckligt skydd. Han är Guds sändebud, som mottager sitt uppdrag och sitt

budskap icke från människor utan från himmelens och jordens herre. Människors själar äro honom anförtrodda, och det ord han har i uppdrag att förkunna är ord af Guds frälsande kraft. "Bland dem som varda frälsta" är han "en lifslukt till lif", men "bland dem som varda förtappade" "en dödslukt till död" (1 Kor. 2: 15, 16). Om han är trogen sitt uppdrag, skall han "lysa såsom himmelens sken" och "såsom stjärnor i evigheters evighet" (Dan. 12: 3); men är han ej trogen, skall själarnas blod kräfvas af hans hand på Guds besökelses dag. Endast en afgjord känsla af detta ansvar, såsom en städse närvarande lefvande kraft, som genomtränger hans själ, skall kunna hålla prädikanten i sitt innersta lif sann i sitt förhållande till Kristus och sitt arbete.

Det är här som bönen har sin mäktigaste växelverkan. Den gifver en liflig känsla af Guds närhet och af andliga verkligheter. Den lyfter lifvet öfver lägre motiv till en upphöjdare moralisk ställning med en renare atmosfer och en vidare horisont. Hela ens person blir upphöjd, förädlad, genomträngd af gudomligt lif, då man öfvar umgänge med Gud. Då Moses hade varit hos Gud på bärget, sken hans ansikte med en glans, som Israel ej kunde uthärda att se uppå. Det var då Jesus bad som han blef förhärligad "och hans ansikte sken såsom solen, och hans kläder vordo hvita såsom ljuset" (Matt. 17: 2). Gud intrycker sin stämpel på den själ, som kommer ansikte mot ansikte med honom.

En prädikants inre lif står alltid uppenbaradt, då han prädikar; det ingjuter sig själf i hans prädikan. Ingen deklamation, ingen retorisk konst, intet dramatiskt uppjagande af känslan kan dölja frånvaron af andligt lif. Sant allvar kan aldrig påtagas; det är en egenskap endast hos den själ, som djupt känner kraften och verkligheten af den gudomliga sanningen. Den som därför vill tala Guds ord med en Bunyans, Baxters, Flavels eller Paysons skärpa och värme måste likasom dessa vara beständig och brinnande

i bönen. Det andliga lifvets springkällor, som öppnas i bönerummet skall utflöda med aldrig sinande strömmar af lif i prädikstolen. Luther sade: "bön, meditation och frestelse göra en prädikant". Han säges för egen del hafva tillbragt tre timmar dagligen i bön, och dessa mäktiga ord, som uppskakade kristenhetens hjärta voro yttranden af en själ, som var brinnande af bönens flammor.

2. *Den enskilda bönens förhållande till uppfattningen af den gudomliga sanningen.* Andliga sanningar uppenbaras endast för andliga sinnen. "En naturlig människa fattar icke det som tillhör Guds Ande — — — hon kan icke begripa det, emedan det måste andeligen bedömas" (1 Kor. 2: 14). Andlig mottaglighet är ett nödvändigt villkor för att kunna fatta andlig sanning. En själ genomträngd af gudomligt lif, känslig för gudomliga intryck, i sympati med gudomliga ting — en sådan och endast en sådan kan fatta verkligheten af dessa stora sanningar som utgöra evangelium. Dessförutan skall en pastor ej själf fatta det budskap han fått i uppdrag att förkunna. Han må visserligen se de kristna lärorna genom en känslolös logiks öga, men sådan intellektualism utan lif har, äfven då den är abstrakt korrekt, ingen kraft. Prädikstolens teologi är en teologi lefvandegjord genom bön och glödande i hjärtat såsom en stor lefvande verklighet. Människors hjärtan skola förvisso röras af lefvande sanningar som äro lefvande verkligheter i talarens själ. Guds kärlek i Sonens människoblifvande och död, människosjälarnes skuld och fara, de frälstas härlighet och de förlorades kval — dessa äro ej ämnen för kalla resonnemang. För den som lefver i bönens atmosfer framstå de som lefvande verkligheter. Sådana män i likhet med Paulus "tro och därför tala de", och i eldiga ord uttala de dessa stora sanningar och intrycka dem i människors själar. Payson sade på sin dödsbädd: "Bönen är det första, det andra och det tredje nödvändiga för en prädikant". Whitefield tillbragte timmar hvarje dag på sina knän med Guds ord öppet framför sig, och det

var från himlens audiensrum han framträdde och talade dessa mäktiga kraftens ord som skakade mängdens själar på sina grundvalar. Dessa eviga sanningar trängde djupare än till endast hans intellektuella förmögenheter; de togo hela hans varelse i besittning, och han kunde tala med ömt allvar och helig djärfhet, då han såg ljus i Guds ljus, och den andliga världen sålunda strålade rundt omkring honom.

Jesus själf, den store öfverherden, lefde ett lif af oafbruten bön. Tryckt under själarnas börda, vakade han då andra sofvo. Understundom tillbragte han hela natten i bön; vid andra tillfällen stod han upp långt innan dagen randades och sökte umgänge med sin himmelske Fader.

"Bärg och kullar, natten skön
voro vittnen till hans bön".

Och om han, den syndfrie, gudamänniskan, behöfde så bedja, om bönen var väsentlig äfven för hans inre lif och för hans kraft att utföra det verk, som var honom gifvet, huru mycket större behof måste då ej förefinnas för hans svaga syndfulla tjänare! Om umgänget med Gud upptog ett så stort rum i öfverherdens lif, så borde det förvisso ej hafva ett mindre rum i underherdarnes lif.

II. VANAN ATT TILLÄGNA SIG SJÄLF OCH PÅ SIG SJÄLF TILLÄMPA DEN GUDOMLIGA SANNINGEN.

Vanan att mera se sanningen objektivt i dess förhållande till andra sanningar eller till andra själar än i dess förhållande till sin egen själ är en af de största farorna för en prädikant, emedan hans verksamhet direkt leder till att först och främst tänka på andras behof. Han kan sålunda komma att lifligt uppfatta och kraftigt framställa de mest rörande och storslagna evangelii sanningar utan den minsta tanke på deras förhållande till honom själf och deras betydelse för hans eget lif och dess bestämmelse. Härutinnan är han ej nödvändigtvis oupprikt ig. Han har en verklig och liflig öfvertygelse af sanningen och dess inne-

börd af väl eller ve för andra och då han söker inprägla den är han sann mot denna sin öfvertygelse; men hans inblick i densamma har afseende endast på dess förhållande till andra och åtföljes ej af tillämpning på hans egna andliga behof. Så vidt vi veta är det endast genom sanningen som Gud frälsar och helgar en till förståndsmognad kommen själ; och detta ej sanningen fattad blott af förståndet såsom ett tankeföremål, utan sanningen fattad i hjärtat, så att den inträngt i det inre af människans väsen och verkar såsom en lifskraft i hennes djupaste moraliska öfvertygelse och känslor. "Födda på nytt genom Guds lefvande ord, som förblifver evinnerligen" (1 Petr. 1: 23). "Helga dem i sanning; ditt ord är sanning" (Joh. 17: 17). Dessa äro ställen, som angifva en oföränderlig evangelii lag. Allt andligt lif kommer från den Helige Ande, i det han verkar genom gudomlig sanning, som mottages i själen. Från denna lag har Gud ej gjort prädikanten till ett undantag. Styrkan af det religiösa lifvet är hos honom såsom hos hvarje människa, beroende af den tillägnelse i tron af den gudomliga sanningen, som äger rum hos honom, och den därpå följande lifskraften i hans själ. Han kan därför vara en lärd teolog med en vidtomfattande intellektuell insikt i sanningen, under det att han på grund af bristande hjärtetillägnelse är dvärglik i lefvande andlig erfarenhet, enär det kristliga lifvet ej växer ur blotta kunskapen utan ur sanningen tillägnad i tron.

En pastor bör därför fostra vanan att i sin egen själ inplanta och tillämpa de sanningar han förkunnar. Han bör vänja sig vid att se dem i deras förhållande till honom själf och genom en särskild troshandling med glädje tillägna sig dem såsom varande ämnade för honom. Hvarje sanning som så mottages blir hos honom ett nytt lifselement, som gör hans religiösa medvetande mera djupt och vidtomfattande och medför en välsignelserikare erfarenhet. Han skall då från denna inre lifskälla, som städse blir större och rikare, i sina prädikningar framställa ej ett dödt läro-

system utan ett lefvande evangelium, som med lifvets fullhet kommer folket till del.

III. EN STÄNDIG SJÄLFÖFVERLÅTELSE ÅT OCH HÄNGIFVENHET FÖR KRISTUS OCH VERKSAMHETEN.

Själfviskheten i dess mera försåtliga former sätter en pastors lif i fara. Utvärtes är han genom sitt ämbete invigd åt Herrens tjänst och just af detta skäl är det svårare för honom att i sitt innersta väsen upptäcka själfkärlekens, högmodets, afundens, egenviljans, själftillfredsställelsens och den oheliga ambitionens närvaro och makt, hvilka till sist kanske utöfva det afgörande inflytandet öfver hans inre lif. Faran är här desto större som utvecklingen af dessa synder skett omärkligt och man är omedveten om deras kontrollerande makt och enär de med all "syndens bedräglighet" förstulet, men därför ej mindre fördärfbringande, smyga sig in i det helgade ämbetets former och utöfning. Häraf inses nödvändigheten af ofta förekommande och sträng själfpröfning. Människan måste ransaka sig själf och med noggrann pröfning söka upptäcka de verkliga krafter som bestämma ens lif.

Det borde vara stunder i en pastors verksamhet, då han ställer sig allena inför den allvetande och utbrister: "Ransaka mig, Gud, och känn mitt hjärta! pröfva mig och känn mina tankar och se till, om jag är stadd på en olycksväg, och led mig på den eviga vägen!" (Ps. 139: 23, 24). De bästa karaktärer hafva funnit sådana stunder, som afskilts för fasta, bön och själfpröfning, af stort värde, såsom seglaren under resans faror stannar för att göra observationer med afseende på sol och stjärnor och förvissa sig om hvar han befinner sig och hvart vindarna och hafsströmmarna föra honom. Med klarnad blick och full insikt om sin verkliga ställning borde en pastor så på nytt obetingadt inviga sig och allt hvad han är och har åt Gud.

Utan denna ständiga förnekelse af sig själf och hängifvelse åt Kristus skall det inre lifvet blifva utan andlig

kraft. I löftet om den Helige Ande och sin närvaro gör Jesus detta till ett väsentligt villkor: "Älsken I mig, så hållen mina bud. Och jag skall bedja Fadern, och han skall gifva eder en annan hugsvalare" (Joh. 14: 15, 16). Ett helt öfverlåtande åt Herren tillförsäkrar således om den Helige Andes närvaro såsom den där uppenbarar Kristus i själen. Detta var aposteln Pauli beständiga ställning. Han säger: "Det jag nu lefver i köttet, det lefver jag i tron på Guds son, som har älskat mig och utgifvit sig själf för mig" (Gal. 2: 20). Jaget var intet, Kristus allt; ty då han stod i dödsfara sade han: "Dock för egen del aktar jag icke lifvet något värdt, på det att jag må fullborda mitt lopp och det ämbete, hvilket jag har mottagit af Herren Jesus, att betyga evangelium om Guds nåd" (Apg. 20: 24). Sålunda invigd åt Gud blef han delaktig af löftet: den Helige Ande verkade kraftigt i honom och fyllde honom med gudomligt lif och kraft. Så hel var hans afsägelse af det egna jaget och så allt omfattande hans kärlek till själarna, att han likt Moses fordom (2 Mos. 32: 32) "önskade", om det vore rätt och kunde tillförsäkra dem frälsning, att själf vara "förbannad ifrån Kristus" för sina bröders skull (Rom. 9: 3). Med lika innerlig hängifvenhet för själarna sade Rutherford, den framstående skotske prädikanten, under det han försäkrade sin hjord, att den var "föremål för hans tårar, vård, fruktan och dagliga böner": "Mitt vittne är därofvan, att eder himmel skulle vara två himlar för mig, och allas eder frälsning dubbel frälsning för mig". En evangelii förkunnare som så förgäter sig själf är med nödvändighet full af kraft; ty Gud verkar genom honom såsom all historia har visat.

IV. VÄNTAN EFTER LÖNEN OFVANEFTER.

"Gudaktigheten har löfte om detta lifvet" (1 Tim. 4: 8); och ingenstädes torde detta löfte mera fullt äga sin tillämpning än i en pastors ämbete i närvarande tid. I sociala förhållanden, i tillfällen till bildning, genom de vän-

skapsband, som knytas, genom tillfällen till inflytande, ifråga om folkets hedersbevisning och till och med ifråga om lekamligt understöd hafva få befattningar i lifvet större fördelar eller äro förbundna af mera angenäma förhållanden. Men oaktadt allt detta är lifvet för till och med den trognaste evangelii tjänare från jordisk synpunkt sedt föga mer än en missräkning; och den pastor, som i mänskligt bifall söker sin belöning eller i jordiska förhoppningar i annan form, icke blott därmed utesluter den Helige Ande från sitt lif utan kan också vara viss om att finna oro och missräkningar såsom slutligt resultat. Den trogne pastorns lön är från Gud och är den af särskildt stor och välsignelserik beskaffenhet.

Denna lön kommer delvis i detta lifvet. En trogen pastor finner den såväl i ett godt samvete som en känsla af Guds välbehag som ock i arbetet självt och dess åtföljande välsignelserika resultat. Med all dess omsorg och möda är evangelii tjänst för den, som vet sig vara kallad af Gud till detta verk och odeladt ägnar sig däråt, det lyckligaste kall på jorden. Han är "sorgsen, dock alltid glad". Henry Martyn sade: "Jag önskar mig ej någon himmel på jorden utom den att prädika Jesu Kristi dyrbara evangelium för för odödliga själar. Jag önskar mig ingen tjänst utom Herrens tjänst genom att verka för själars frälsning på jorden och att göra hans vilja i himmelen". D:r Doddridge säger: "Jag anser evangelii tjänst såsom den mest eftersträfvansvärda sysselsättning på jorden och finner det behag däri och de fördelar däraf, som jag tänker svårligen någon annan sysselsättning på jorden kunde gifva mig". Rutherford: "Det finnes intet på denna sidan himlen näst Kristus dyrbarare för mig än mitt evangeliska ämbete". Brown: "Efter att hafva prädikat Kristus i fyratio år, tror jag, att jag hellre ville tigga mitt bröd alla arbetsdagar i veckan för tillfället att få förkunna evangelium på Herrens dag än att utan detta privilegium åtnjuta besittningen af de rikaste skatter på jorden". Sådant är

vittnesbördet af gudfruktiga prädikanter i alla tider, äfven under tider af bitter förföljelse. Medvetandet om Kristi närvaro; det välsignade privilegiet att få kungöra Guds rika och fria nåd för skuldbelastade människor; fröjden i arbetet för själars frälsning och att ingifva de sörjande, svaga och förtviflade tröst, styrka och hopp; glädjen af de heligas umgängelse — allt detta kommer inom en prädikants erfarenhet och gifver åt hans verksamhet äfven på jorden en outsägligt rik lön.

Men en evangelii tjänares högsta lön är förvarad i himmelen. Där skall han "lysa såsom himmelens sken" och "såsom stjärnor i evigheters evighet" (Dan. 12: 3). "Den som skördar, han tager lön och samlar frukt till evigt lif" (Joh. 4: 36). Hvarje själ, som här vinnes för Kristus, skall där blifva en anledning till evig glädje. Paulus sade: "Hvem är väl vårt hopp eller vår glädje eller vår berömmelses krona? Eller ären icke också *I* det inför vår Herre Jesus vid hans tillkommelse" (Tess. 2: 19). Härligare än vi kunna ana är den belöning som väntar hvarje trofast kristen: han skall undfå "rättfärdighetens krona" (2 Tim. 4: 8), "lifvets krona" (Jak. 1: 12), "en evig fullvikt af härlighet" (2 Kor. 4: 17), och han skall "skina såsom solen i sin Faders rike" (Matt. 13: 43); och allt detta skall i sin högsta grad blifva en sann pastors nådelön allteftersom han varit trogen i den höga kallelse han fått af Gud.

Må en pastor därför mest af allt söka att vara trogen mot Kristus och hans verk. Må det för honom vara "en ganska ringa ting" att han "varder dömd af en mänsklig dag" (1 Kor. 4: 3), och må han alltid skatta såsom af högsta betydelse ett rent samvete, finnande sin högsta förnöjelse i den ljufva förvissningen att han åtnjuter Guds välbehag. Må han göra till sin uppgift att se "efter lönen" och härda ut "med den osynlige likasom för ögonen" (Ebr. 11: 26, 27). Så skall hans lif närma sig det största af alla rent mänskliga lif — hans lif som förklarade: "Såsom vi af Gud hafva pröfvats värdige att få evangelium oss

ombetrodt, så tala vi, icke såsom vi ville täckas människor, utan Gud, som pröfvar våra hjärtan" (1 Tess. 2: 4), och vid hvars slut det vardt sagdt: "Jag har kämpat den goda kampen, jag har fullbordat loppet, jag har bevarat tron. Härefter är mig förvarad rättfärdighetens krona, hvilken Herren, den rättfärdige domaren, skall gifva mig på den dagen" (2 Tim. 4: 7, 8).

Då fordom Herren vid Galileiska hafvet återinsatte Petrus efter hans fall i hans apostoliska ämbete, framställde han trenne gånger med högtidligt eftertryck frågan: "Simon, Jona son, *älskar du mig!*" Han lärde sålunda för alla tider, att personlig kärlek till honom är det förnämsta villkoret för det heliga ämbetet. I saknad af denna såsom den ursprungliga centrala principen i själen skall en pastors lif sakna andlig kraft, med denna såsom dess drifkraft skall han likna den trogne prädikanten som skådades af Bunyans pilgrim, han "hade sina ögon lyftade upp mot himmelen, den bästa af alla böcker i sin hand, sanningens lag skrifven på sina läppar, världen var bakom hans rygg; han stod såsom sökte han öfvertyga människorna, och en krona af guld sväfvade öfver hans hufvud".

BV
4010

LIBRARY OF CONGRESS
0 029 789 272 1